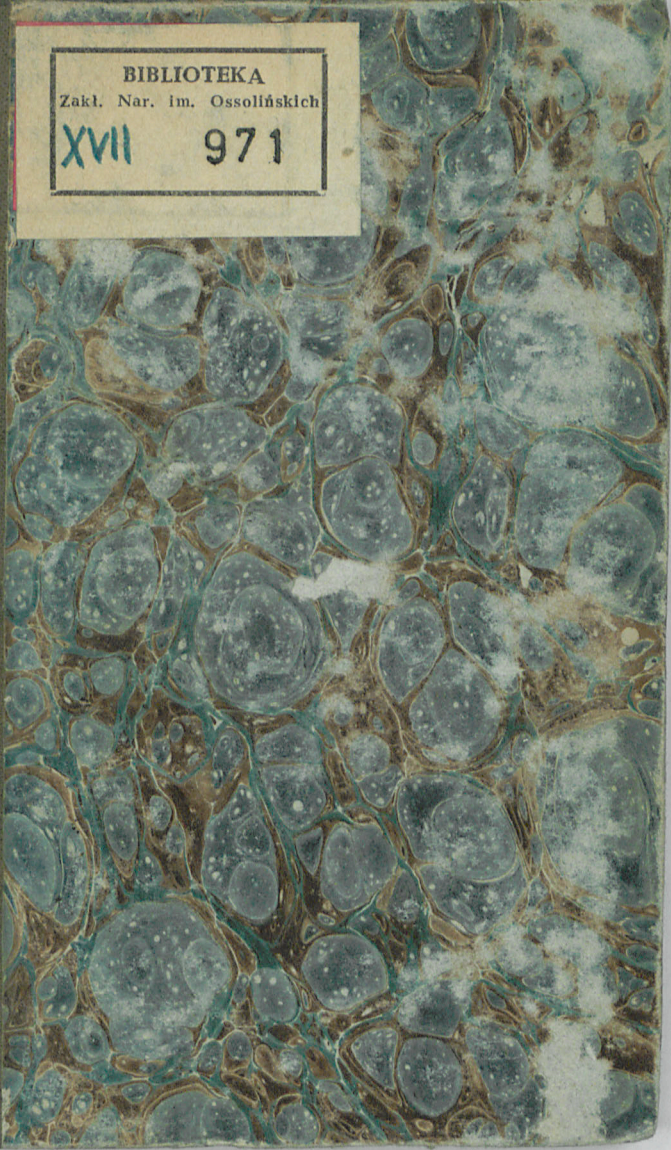

BIBLIOTEKA

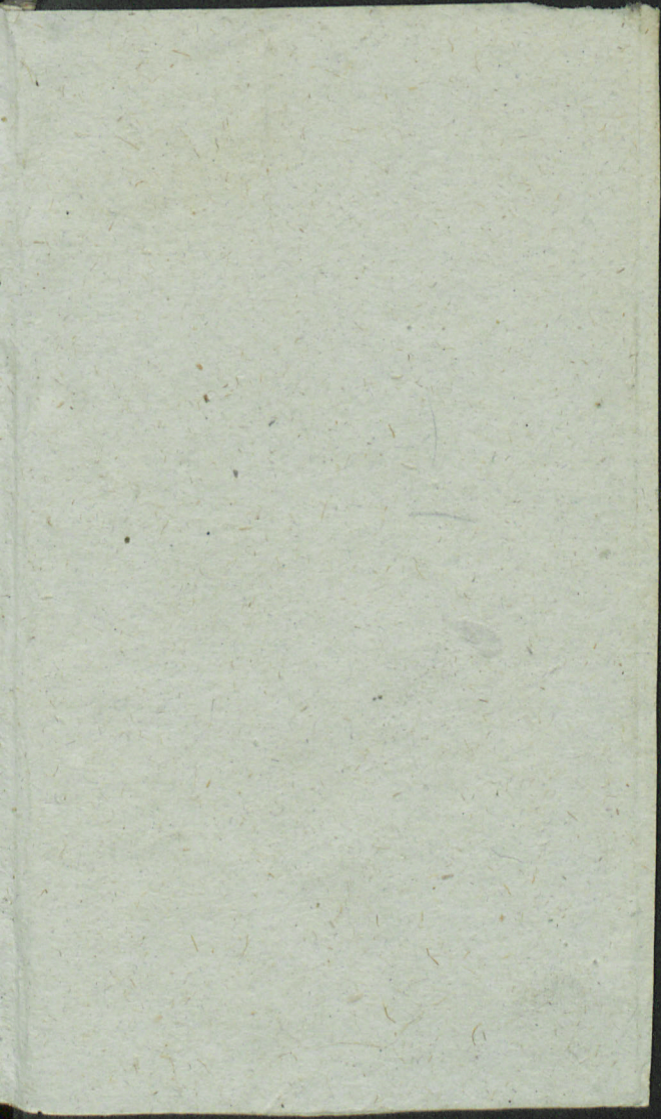
Zakł. Nar. im. Ossolińskich

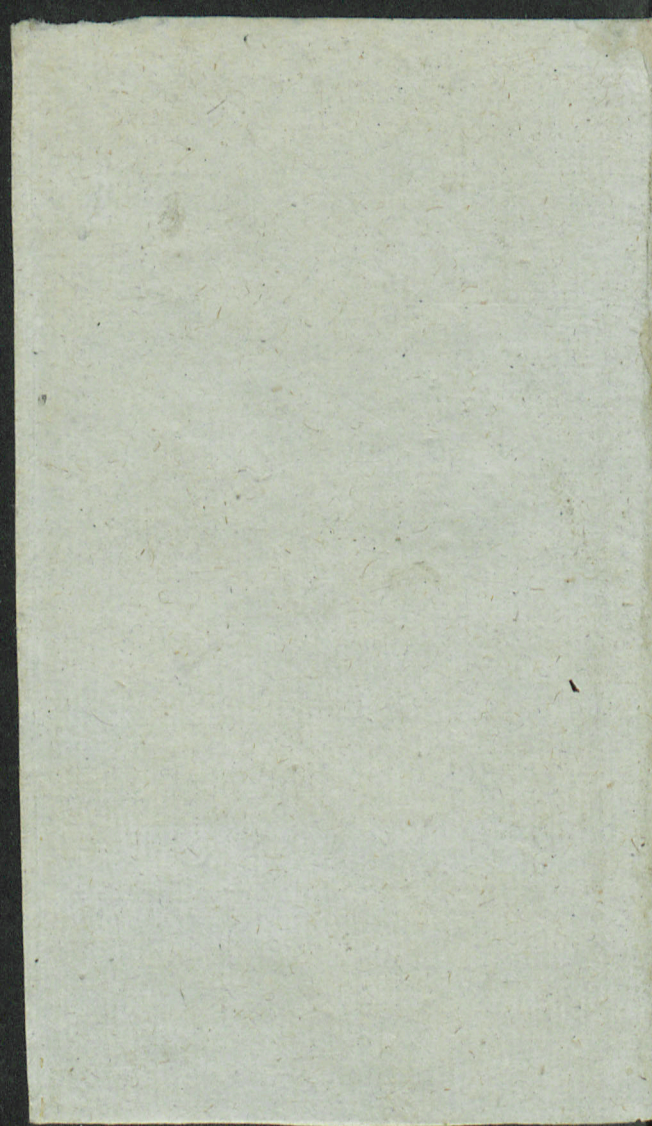
XVII

971

DEFENSIO 24/

BREVIS ANONYMI CUIUSDAM,
de Ecclesia & missione mini-
strorum tractatus, adver-
sus responsionem

ANDRÆ MIEDZIBOZ.

^a
THEOPHILO NICOLAIDE
*ante annos quinque conscripta,
nunc autem edita.*

*Ex libris Jacobi Siemieniński a Siemna
Parochianus Parochus*

RACOVIA,
ANNO 1 6 1 2.

10.900

XIV - 971 - II

DEFENSIO,

BREVIS ANONYMI CUJUSDAM,

qui est FAUSTUS SOCINUS, de Ecclesia & ministrorum missione tractatus

adversus responsionem ANDREÆ MIEDZYBOZ.

Duobus breviusculis, uno de Ecclesia, altero de missione Ministrorū tractatib⁹, nuper a nostris in lucem editis, Andreas quidam Miedzyboz, sex capita responsionum opposuit, quibus se totum illud, quod in istis tractatibus continetur, funditus evertisse credidit, adeò, ut nostrā brevem demonstrationem, longam delirationem esse pronunciare non dubitaverit. Hoc an ita se habeat, nec ne, pio & prudenti lectori judicandum proponimus, per ea, quæ breviter ad illius responsionem, Deo juvante, allaturi sumus.

Ad CAP. I. Responsio.

Hic in ipso statim capituli argumento dupliciter lapsus est Respondens, vel duplici potius usus est cavillo, ne dicam calumniam, dum introducit adversarium in ipso Cap. 1. argumento asserentem, quæstionem de Ecclesia inutilem esse, & deinde in ipso capituli initio idē repetit, his verbis: Inutilem tu censes omnem de Ecclesia quæstionem? Primum enim Anonymus non simpliciter de quæstione de Ecclesia, sed certo respectu loquitur. In ipsa enim demonstrati-
is suæ fronte hæc verba addidit, eaq³ in sua demonstra-

*Lapsus Sc
cavillus
Miedzyboz
duplex*

Id

A

stra-

stratione iteravit, questionem de Ecclesia, quænam
 sive apud quos sit, non esse necessariam. Potest
 autem esse utilis vel etiã necessaria questio de Ec-
 clesia alio respectu, nempe an sit, & quàm præstans
 sit, etiamsi eatenus non sit omninò utilis vel necessa-
 ria, quænam sive apud quos sit. Et si fortasse alicubi
 in demonstratione dictũ est, questionem de Ecclesi-
 a propemodum non esse necessariam, vel inutilem,
 non additis illis verbis Quænam, vel apud quos
 sit, non est tamen putandum, de alia questione agi,
 & jam absolutè, jam secundũ quid (ut loquuntur)
 de ea sermonem esse: sed hæc verba simpliciter ita
 posita, ex prioribus, in quibus additum fuerat, qua-
 tenus questio de Ecclesia, quodammodò inutilis esset,
 supplenda sunt.

2. Deinde, non dixit unquam Anonymus, questio-
 nem de Ecclesia inutilem esse. In ipso enim demon-
 strationis initio planè aliter loquitur, nempe non es-
 se necessariam. Multa autem esse non necessaria,
 que tamen possunt esse non inutilia, nemo Theologo-
 rum, addo etiam hominum sapientium nescit. Et
 hoc probè intellexisse Respondentem, ex argumento
 & initio cap. 2. apparet, ubi ait: Perperam ad
 versarium concludere ex eo, quòd Ecclesia
 in quibusdam, ut ipse loquitur, errare possit,
 ejus cognitionem, idcirco necessariam non
 esse simpliciter. Et iterum: si necessarium esse
 scire, ubi esset vera CHRISTI Ecclesia, &
 Et licet in ipsa demonstratione dicatur semel
 iterum, questionem de Ecclesia non tantum no-
 qu.

necessaria sed etiam inutilem esse: tamen id nunquam ita simpliciter affirmatur, sed semper aliquid tale additur, quod duritiem hujus vocis emollire possit, nempe, propemodum, vel quodammodo. Immo etiam, ne quis fortè cavilletur, anonymum in hoc ipso, quòd questionem de Ecclesia, quenam, sive apud quos sit, non necessariam esse dixerit, fol. 4. hoc addidit, se loqui, non de quacunq; necessitate, sed de necessitate per se; tacite innuens, esse aliquam necessitatem de Ecclesia inquirendi, & eam cognoscendi, nedum ut non sit utilitas, eaq; non vulgaris, istius inquisitionis & cognitionis.

Quod ad ipsum caput attinet, duo in eo persequitur Respondens, quæ in argumento proposuerat. Primum docet, adversarium, quem vocat, nihil proficere, dum asserit, questionem de Ecclesia esse inutilem. Alterum est, eum hereticorum ingenium imitari.

Quod ad prius attinet, non est cur immoremur in aliqua ad illud responsione, cum jam demonstratum sit, Respondentem injuriâ id affingere Anonymo, & ita eum cum umbra sua pugnare. Si dicat respondens, se responsione sua docuisse, questionem etiam de Ecclesia, quenam, sive apud quos sit, esse necessariam, jam ad istud totum, quo illud docere conatur, satis abundè responsum est in demonstratione. Summa est: Posse aliquid esse admodum divinum & singulare, & tamen non teneri hominem Christianum de eo inquirere, sed tantùm teneri illud cognitum in precio habere, & debito honore aspicere. Posse etiam aliquem esse in Ecclesia, etiam-

si non inquirat, ubi ea, & quæ sit, si scilicet veritatem divinam & salutarem teneat, ad quæ Respondenti respondendum erat, non verò ea tanquam nova argumenta vel objectiones afferenda. Quæ in re suam vel negligentiam vel etiam astutiam prodidit, qui refutaturus demonstrationem, ea suscipere deq̄ habuerit, & ne tetigerit quidem, quæ expressè & satis prolixè in ea proponuntur & solvuntur: vel ideò ad ea non responderit, ut habere videretur, quod novum afferret.

*si edz, negligentia
et astutia*

*1 Pet. 3.
20, 21.
xplicatio
si edz, falsa.*

Quanquam Respondens non satis apertè, vel etiam verè, quedam testimonia ad suum propositum pertraxit. Ait enim Ecclesiam esse, illam arcam Noè, in qua qui non est, aquis diluvii absorbeatur necesse est, idq̄ Petrum indicat e præterea affirmat. Cum tamen D. Petrus planè aliud apertissimè istæ arce opponat, nempe Baptisma, idq̄ spirituale vel internum, & de illo predicet, quod nos perinde servet, quemadmodum olim arca servaverat Noè. Non crediderim autem, vel ipsum Respondentem tam pertinacem futurum, qui hoc ita se habere confessurus non sit, nisi fortasse Baptisma ipsum, Ecclesiam esse contendere velit.

si edz, auacia.

Illud verò, quod ab Augustino profectum, nobis tantopere commendat Respondens, quòd Ecclesia sit omnium fidelium parens, quam qui in terris non habeat matrem, eum in cælis non habiturum Deum Patrem, speciosè quidem dicitur, sed interim fructum nullum adfert: quin etiam homines ad quandam superstitionem perducere potis est. Hoc cer-

rum est, nec eadem verba, nec alia eundem sensum exprimentia, in toto S. literarum volumine, uspi-
piã extare, & falsissima ea esse nemo dubitare de-
bet. Fides enim est, per quã nos homines Dei filii su-
mus & erimus. Hæc verò per auditum verbi divini
good est Evangelium, gignitur. Posse autem ali-
quem verbum Dei audire, & ita fidem ex eo disce-
re, etiam si Ecclesiam esse vel nesciat, vel etiam du-
bitet, nemo nisi Pontificius negabit. Quo jure verò,
omnium illorum, qui unquam ad Christum con-
versisunt, exempla docere possunt.

Gal. 3. 29.
Rom. 10. 1

Sed audiamus, quomodo probet Respondens, nos
hereticorum ingenium imitari. Hæretici, ait, <sup>Miedz. s
phista.</sup> tales semper fuerunt, ut quæ suis placitis &
erroribus obstare viderent, quavis ratione
tollere de medio conarentur. Tales enim fu-
erunt Manichei, qui Evangelium Matthei, Ebionitæ,
qui omnes Pauli Epistolas, & Lutherus, qui episto-
lam Iacobi ejecit. Idem facit Anonymus, quia que-
stionem de Ecclesia rejecit ut non necessariam. Er-
gò ingenium hereticorum imitatur. In qua ar-
gumentatione Respondentis, nihil rectum, nihil sa-
num. Primum enim inest in ea apertissima conse-
quentis, quam vocant, fallacia. Ut ut enim certum
sit, hereticos ea e medio tollere conari, quæ ipsorum
placitis & erroribus obstare videntur, non tamen
vicissim certum est, eum, qui quæ suis placitis obsta-
re videt, de medio tollere conatur, protinus esse
hereticum. Nonne enim idem facere posset is eti-

am qui sanctissimus Dei servus & Christi Apostolus
 esset, & justissimam causam tueretur, ut scilicet
 precisurus occasionem inquirendi de aliqua re, que
 anxie admodum à multis agitetur, dicere possit, istā
 rem & inquisitionem illius planè non esse necessari-
 am, si modò ita se res haberet, hoc est, si re ipsa, que-
 stio de illa re non esset necessaria! Imò hoc pruden-
 tiæ alicujus singularis indicium esset. Non culpandū
 tgiur id, quod affirmaret, sed quā justè id fa-
 ceret, considerandum esset. Quod in hoc etiam ne-
 gotio Respondenti faciendum erat, & ad ea respon-
 dendū, quibus in demonstratione probatū fuit, nō es-
 se per se necesse, ut vera Christi Ecclesia inquiratur.

videt. prin
 cip. petit.

Deinde in probatione propositionis, nonne id
 sumit pro concessio Respondens, quod maximè est in
 controversia? Hos enim hereticos pronunciat,
 apud quos ille vicissim summus est hereticus. De
 Manicheis & Ebionitis, quos citat Respondens,
 nihil hīc est, quod dicamus. nihil enim nobis cum
 illis commune est. De Lutero paucis dicemus.
 Nonne de eo, an hereticus sit, hodie Theologi
 certant, & ad huc sub iudice lis est? Et certè ni-
 mis audacter, suo Pontificio & magistrali more,
 Respondens tacitè affirmat, quod quomodo probent
 non habent, acutissimi licet, Pontificiorum antesi-
 gnari, se scilicet esse veræ Ecclesiæ membrum; ano-
 nimum verò ab ea alienum vel exclusum esse. nam
 de eo in hoc ipso scripto præcipuè quæstio est, An Pon-
 tificii sint vera Ecclesia, nec ne? Si verò hereticus
 is est, qui fundamenta Christianæ religionis subver-

uis hære-
 cus sit.

rit, vel dogmata quedam recipit Christianæ religioni contraria, quis non videt, tales omnes esse Pontificios, respectu Ecclesiæ Apostolicæ: hos verò, qui a Pontificiis secesserunt, nullo modo tali nomine denigrari posse, aut debere, ut pote qui in omnibus sacrosanctum Christi Evangelium pro norma fidei unica habent, & cum Pontificiis in hoc perpetuò bellum gerunt, quòd demonstrant, multa ab eis ad Christianæ religionis corpus assuta esse, quæ ei sint planè e diametro contraria, & ejus fundamenta subvertunt. Quid enim? Potestne aliquid esse antiquius, in tota Christiana religione, quàm gloria Dei, & Iesu Christi, & vera pietas? Certè gloriæ suæ causâ Deus omnia facit: Pietas verò unicum est illud, sine quo salus aeterna acquiri nullo modo potest. Quomodo verò gloriam Dei is non obscurat & opprimit, qui eum, qui Deo debetur, cultum, tribuit rebus mortuis & mutis, quod sit cultu imaginum, sanctorum, Virginis Mariæ, & istius, (quam vocant) hostiæ sacramentalis? Quomodo item non obscurat & opprimit gloriam Iesu Christi unici salvatoris nostri, qui Vicarium ejus in terra constituit hominem mortalem & peccatorem, & qui tantum ei tribuere non veretur, quantum nec ipsi Iesu Christo S. tribuunt litteræ? Quomodo deinde veram pietatem is non tollit, qui variis superstitionibus & traditionibus Ecclesiasticis, palmam inter virtutes Christianis attribuit, & eum verè Christianum pronunciat, qui istarum superstitionum est quàm observantissimus, etiamsi interim animum habeat omni iniqui-

sate & cupiditate mala repletum, & externa ejus facta, nihil cum Christi præceptis commune habent. An verò hæc omnia fiant in Papatu, judicet pius & cordatus lector, judicet etiam ipse Respondens. Accusat igitur Respondens Anonymum ejus criminis, cujus ipse reus est, ne reus illius esse apud rudiores videatur.

Assumptio verò primùm falsa est. nec enim Anonymus simpliciter rejicit quæstionem de Ecclesia, sed astutia hæc est vel calumnia Respondentis, qui hoc affirmantem facit anonymum. Deinde etiamsi es-
Probatio- set verissima, quænam rerum comparatio esset ista?
es Miedz- Manichei Evangelium Matthæi e Canone scriptu-
firma. ræ divinæ expunxerunt; Ebionitæ omnes Pauli Epistolæ; Lutherus Epistolam Iacobi rejecit, Anonymus ait, quæstionem de Ecclesia, quænam & apud quos sit, non esse necessariam. Ergò Anonymus facit id, quod fecerunt heretici. Ergo idem est apud Respondentem, quæstionem aliquam eamq; ex humano ingenio natam, & sacrum Codicem rejicere. Sic scilicet præceptis & cæcus Respondens ad defendendam Ecclesie sue Pontificiæ placita, & ad refellendam contrariam sententiam fertur. Sed præterea, quæ comparatio non tantùm inter nos & illos, quos hereticos Respondens appellat; verumetiam inter illos ipsos, quos hereticos appellat, Rejecerit alius Evangelium, alius Pauli Epistolæ, quid hoc ad Lutherum, qui nullam Epistolam Apostolicam rejecit, sed de ea, quæ Apostoli esse a quibusdam creditur, dubitat, an sit Apostolica? Certè hac in re secutus est

tus est Lutherus ipsum Eusebium, qui eam inter eas
 scripturas numerat, quæ olim nõ erant receptæ, imò
 adulterinam eam nominare non dubitat: & ipsum
 Hieronymum qui etiam de hac Epistola dubitavit:
 ideoq; non erat, cur eum sic perstringeret Respon-
 dens. Quod verò verbis usus est paulò durioribus
 Lutherus in sententia ferenda de illa Epistola, id,
 quantumvis respectu Epistolæ ad Romanos ab eo di-
 ctum sit, quòd scilicet non possit Epistola Iacobi in-
 fringere id, quod in ea Paulus de fide testatur, & ita
 aliquomodo excusari fortassis possit: tamẽ si quis ri-
 gide rẽ exagitare velit, ejus imperfectioni ascriben-
 dum omnino est. Non intellexit scilicet Luthe-
 rus, quid D. Paulus, & quid D. Iacobus, sub fidei &
 operum vocabulo intelligeret. nec mirum. non enim
 uni omnia Deus instauranda commiserat, quæ per
 tot secula tot Antichristi satellites tam turpiter cor-
 ruperant Christianæ religionis dogmata. Primam
 glaciem per fregit Lutherus, & suus ei debetur ho-
 nos; Deo verò in primis gratiæ, qui illum excitavit.
 Hujus vestigiis alii insistentes, opus illud divinum
 hæcenus constanter & fortiter urgent & perse-
 quuntur, nec cessabit divina Iesu Christi cura, do-
 nec omnibus innotescet, Ecclesiam Pontificiorum to-
 tam, quanta quanta est, fuisse & in fide & in mo-
 ram norma corruptissimam.

Dissoluto hoc argumento Respondentis, videa-
 mus, quid amplius in hoc Capite tractet. Causam
 affert, quare Anonymus hanc questionem proposue-
 rit, quod ostendere, ne si crepet quidem, non potue-

vit, Ecclesiam scilicet apud eos esse, qui non sunt Pon-
 tificii. Quomodo enim, ait Respondens, penes
 vos Ecclesia Dei esse potest, qui heri demum
 e tenebris produistis, nec alium, ante Luth-
 erum proferre potestis, qui in omnibus do-
 gmatibus vobiscum conveniret? cum ta-
 men Ecclesia Christi semper esse, pastoresq;
 aspectabiles perpetuo nexu sibi succeden-
 tes habere debuerit? O plumbeum, imò ru-
 sticum argumentandi modum. Vetus est illa canti-
 lena Pontificiorum, quam hæcenus ideò perpetuò
 occidunt, quia scilicet non pauci eorum, qui ab illis
 secesserunt, pariter contenderunt, Ecclesiam semper
 extitisse, & necesse fuisse ut extaret. Sed si quis
 Pontificiis obijciat, nullam quòdammodo Ecclesiam
 aspectabilem, ante Lutherum per multa secula fuis-
 se, & denuo aliquam ejus faciem a temporibus Lu-
 theri apparuisse, quid ad hoc dicent Pontificii? Di-
 cent hoc, se fuisse veram Christi Ecclesiam. nullos
 enim extitisse Christi professores præter Pontificios,
 ante Lutherum. at si quis istud neget, quomodo istud
 probabunt? Sicciné, ut Respondens hic ait, quòd
 semper Ecclesia esse debuerit. At hoc est incertum
 per incertum probare. Vnde enim hujusmodi pro-
 dit oraculum? ex S. literis? Ostendat locum Re-
 spondens. ex aliqua iusta consequentia, que ex S.
 literis petita sit? Promat eã Respondens. Credi-
 ditne Respondens, nos ipsius nudis dictis fidem adhi-
 bituros, quemadmodum alicui Apostolorum? Sciat
 potiùs, istud totum, quòd nimirum necesse fuerit, ut
 aliqua

Miedzyb.
 Argumen-
 tum infir-
 mum.
 P
 e.
 2]

aliqua Ecclesia visibilis semper extaret, quod hic affirmatur, cum S. literis tantum non pugnare, vel saltem se nunquam illud demonstraturum, de quo suo loco plura.

Sycophantam etiam esse; & aliud verbis simulare, aliud re ipsa ostendere ait Anonymum Respondens, quod Ecclesiam magnificandam esse affirmet, & tamen neget eam esse inquirendam. Sed respondendum erat ad argumenta, quibus hac sententia probata fuerat in demonstratione. Verbis nihil proficiscitur apud cordatos: in quibus iterum, nisi aliqua nocuisset, mortuus esset Respondens. Ait enim Anonymum persuadere velle, hominem Christianum de vera Christi Ecclesia sollicitum esse non debere. Quae verba omnem prorsus de vera Ecclesia cogitationem prohibent: Verba autem Anonymi tantum id persuadere volunt, non esse necesse per se, ut Ecclesia inquiretur. Sed jam omissis istis, pergamus ad secundum Caput.

Ad CAP. II. Responsio

IN hoc secundo Capite Respondentis, loco resurrectionis, aliud planè nobis agendum est. Accidit enim Respondenti, ut nimium sapiendo, tantum non desiperet, & ita errorem nimis crassum & intolerabilem committeret. Voluit scilicet sensum & argumentationem Anonymi exprimere, interim se ita intricavit, ut commiseratione etiam dignus sit. In quo exagitando multi esse potuissemus, si ali-

si alienæ ignorantie insultare propositum nobis esset.

*Crasuser-
ror Miedz.* Est autem error in hoc : quod primum Respondens
Anonymum, qui in sua scriptione partes responden-
tis tuetur, argumentantem facit. Proposuerat enim
argumentum Pontificiorum Anonymus, & ad illud
directè, ut unicuiq; demonstrationem legenti appa-
rere potest, respondet. Respondens verò eum sic in-
troducitur, & sibi fingit, ac si aliquid contra Pontifici-
cios probandum suscepisset. Quod etiamsi non mini-
mum sit in tantæ rei investigatione : facile tamen
condonari potest Respondenti. Quid enim mirum si
erravit Miedzyboz? errarunt in hoc sæpissimè acu-
tissimi quiq; Pontificii scriptores. An id studio fiat,
an casu, equidem nescio. indignum sanè est istius Ec-
clesiæ, quam errare non posse creditur, defensoribus.

*Crasuser-
ror Miedz.* Sed deinde, quid in mentem venit Respondenti,
quòd tam turpiter extra oleas vagatus est, etiamsi
tandem Anonymus actoris vel argumentantis par-
tes sustineret, eum concludere voluisse ex eo, quod
Ecclesia in quibusdam errare possit, cognitionem Ec-
clesiæ non esse simpliciter necessariam. Nonne enim
in ipso prioris tractatus titulo, duo quasi Capita con-
tinentur, quæ sibi proposita esse Anonymus aperte
declarat, quorum prius est, Pontificios sua dogmata
& ritus, Ecclesiæ autoritate minimè tutari posse:
posterius, questionem de Ecclesia, quænam, sive apud
quos sit, non esse necessariam. & prius quidem poti-
us est hoc posteriori, & hoc posterius consequens
quoddam est prioris, vel ex illo priore fluit. Duo i-
gitur sunt, non unum quæ in hoc scripto tractat
Anony-

Anonymus, & prius quidem, usq³ ad illa verba, quæ tertio capite examinat Respondens, extenditur. Summa hæc est. Argumentum Pontificiorum proponitur, Ecclesiam errare non posse, Pontificios verò esse Ecclesiam, & ad illud respondetur negando, tum propositionem, tum assumptionem. Propositionem quidem hoc modo. Quod non simpliciter & absolute verum sit, Ecclesiam veram Christi non errare, sed secundum quid, nempe in iis, quæ ad salutem sunt necessaria: fieri interim posse, ut in multis, quæ ad salutem non sunt necessaria, erret. Vnde concludi debet, etiamsi verum esset, Pontificios esse veram Christi Ecclesiam, tamen hinc non consecuturū, eos in quibusdam, quæ ad salutem necessaria non sint (qualia sunt multa, de quibus inter ipsos & nos controversia est) non errare. Ad assumptionem verò ita responsum est, quòd Pontificii, pro vera Christi Ecclesia haberi minimè debeant, quia salutarem Christi doctrinam non habeant, neq³ profiteantur, & ea simul soluta sunt, quæ de notis Ecclesie Pontificii afferre solent. Cum umbra igitur sua pugnat per totum hoc suum secundum caput Respondens, nec ullo modo tenemur, ut amplius quid ad illud respondeamus.

Quod enim pro corollario affert Respondens illa verba: Ex his quæ breviter à nobis disputata sunt, arbitramur, non obscure intelligi posse, &c. ea non pro corollario, ut Respondentem sequamur, omniū precedentium, sed eorum, quæ paulò ante disputata fuerunt, initium faciendo a ver-

bis, quæ habentur fol. 3. nempe his, Iam quod nihil per se sit necesse, &c. *consenda sunt*. Hic enim incipit id demonstrare Anonymus, quod deinde illis verbis, Ex his quæ breviter fol. 4. concludit. Et quas præmissas argumenti Anonymi facit Respondens, eæ aut ratio sunt negatæ propositionis in argumento adversariorum, nempe Ecclesiam errare posse, aut sunt oppositio opinionis Pontificiæ (quæ est, quòd notæ Ecclesiæ ex S. literis certò cognosci possint,) nempe, posse æquè, si locus cum loco conferratur, omnia dubia in fide definiiri. Ad alia multa, quantumvis respondere voluerimus, quomodo tamè responderemus, nulla erat occasio. Sic scilicet ipse se intricavit Respondens.

Sunt autem quædam, quæ aliud agens protulit, ad quæ respondere operæ precium est. Primum ægrè fert, se & suos, Pontificios appellari. mallet enim Catholicus appellari. Sed dictio ista Catholicus adeò ambigua est, ut alii etiam eodem ferè jure, quo Pontificii, illam sibi venditent. Pontificiorum autem titulum nemo expetit, nisi qui Romanam sequuntur Ecclesiam: & jure illis debetur titulus Pontificiorum vel Papistarum, qui pro capite suo & religionis suæ agnoscunt Pontificem vel Papam Romanam. Ægrè ferat Respondens vel doleat potiùs, se esse Pontificium; non, cum talis sit, Pontificium sese appellari.

Ægrè etiam fert objici sibi, quòd Pontificii cum urgentur, ad Ecclesiam confugere soleant, & ait: Quasi verò Catholici ex sola duntaxat autoritate

ritate Ecclesiæ, & non ex S. etiam literis dogmata sua probare soleant. Purgando crimen, se ipsum gravius accusat. Qui enim fatetur, se non ex sola Ecclesiæ autoritate, sed etiam ex S. literis probare sua dogmata, is fatetur, se non ex solis S. literis ea probare. At hoc est illud ô Respondens, quòd prodit vos non esse veros Christianos. Ex solis enim S. literis veri Christiani sua dogmata demonstrare tenentur. Ecclesiæ autoritas hac in parte planè nulla est. Scimus, vos etiam ex S. literis probare velle dogmata vestra, sed hoc inviti facitis. Probè enim experti estis hætenus, si controversiæ religionis Scripturæ testimoniis decidantur, vos causâ casuros omnino. Utimini igitur scripturis, quando vobis cum aliis res est, qui eas non intelligunt. Quando verò cum aliis res est, qui eas intelligunt, tunc ad vestram illam S. anchoram recurritis, Ecclesiæ iudicio in intelligendis scripturis standum esse. Quorum plena sunt omnia vestra scripta & sermones etiam familiares. Actum esset jam pridem de vestra religione, si ad S. scripturam, vel etiam ad sanæ rationis trutinam refecaretur. Quam diu Patres vestri, quam diu concilia, quam diu Papæ valent, & quam diu homines absq; mente credent aliorum præiudiciis excecatis, tã diu vobis aliquid spei superesse potest religionem vestram, non omnino interituram. Sed deteger tandem & refutabit Spiritu oris sui Iesus Christus omnes istas vestras erroneas opinationes, quibus hætenus aliquam Christiani orbis partem dementia-
tam tenetis.

Medz. se-
ipsum ac-
cusat.

Præterea, ait Respondens, ex eo, quòd Ecclesia in quibusdam errare possit, quæ scilicet ad salutem non sint necessaria, (quod affirmat Anonymus) nõ consequi, Ecclesie cognitionem inutilem, vel non necessariã esse. Sed nec ipse Anonymus id ex eo consequi vel dixit, vel somniavit: sed tantum ex eo, quod Ecclesia errare possit in quibusdam, ait consequi, non esse in religione standũ simpliciter autoritate Ecclesie. Hinc verò rursus, quod in iis, quæ ad salutẽ necessaria sunt, vera Christi Ecclesia nõ erret, aut errare nõ possit, Respondens cõcludit, Ecclesie autoritate standũ esse in sententia de Christi divinitate, de Spiritus S. persona, de baptismo parvulorum, de veritate corporis Christi in Eucharistia. hæc enim esse ad salutem necessaria: & ideo necess. esse Ecclesiam inquirere & agnoscere. In qua sua deductione dupliciter fallitur Respondens. Primùm enim manifestè pro concesso sumit, Pontificios esse veram Ecclesiam, & ideo id sequendum in illis Christiane religionis particulis quas enumerat, quod ipsius Ecclesia sentiat, quo nihil a veritate alienius. Deinde affirmat, sententias, de illis, quas recenset, particulis Christiane religionis, quæ hodie vigent inter Christianos, esse ad salutem necessarias. Quod tamen equè falsum est. Necessaria quidem est sententia & confessio de divinitate Iesu Christi. Is enim, qui Christi divinitatẽ negaret, Christum eum esse eadem operã negaret, atq; ita fidem in illũ collocandam tolleret. Salus verò extra fidem in Christum nulla hodie est. Sed non est vera illa Christi divinitas, de qua hodie

nam acriter inter Christianos disceptatur. Licet enim diversi diversa de Christi persona sentiant: nemo tamen est, qui veram illi divinitatem, quam nunc in omnes & omnia, solo Deo excepto, habet, detrahere audeat. Quam nihilominus respondens, & alii de Christi persona sententiam ad salutem necessariam esse autumant, ea error ipsius & aliorum est. Quandoquidem certum est, posse aliquem, licet in sententia de Christi persona, aliquo modo erret, in Iesum Christum credere, & eidem obedire; quod satis esse ad salutem consequendam testantur plurima scilicet literarum testimonia. Iuvat quidem ad salutem plurimum recta de Christi persona cognitio, sed tamen, ad eandem necessariam eam per se esse, nemo unquam probabit. Non posset igitur quidem vera Christi Ecclesia errare in asserenda vera Christi divinitate, interim vero in sententia de persona Christi errare facillime posset. An Spiritus sanctus persona sit, nec ne, hodie quidem inter Christianos controversatur, & tuentur affirmantem sententiam plerique; quanquam qui contrarium sequuntur, rectius omnino sentiunt. Sed tamen ad salutem necesse esse, credere Spiritum sanctum personam esse, multi quidem affirmarunt, nemo vero hactenus probavit, nec probabit unquam. Idem de baptismo parvulorum statuendum est. Hic sentit olos infantes baptisandos esse: ille, solos adultos: sunt qui utrosque baptisari posse statuunt: sed ad salutem esse necessarium, statuere infantes esse baptisandos, hactenus nemo inventus est, qui probaverit.

Quinā Do-
ctores esse
debeant.

illi demum apti sunt, qui linguarum, in quibus S. li-
tera conscripta sunt, vel saltem mysteriorum evan-
gelicorum, quantum ad aliorum salutem procuran-
dam opus est, periti sunt, & totam vitam suam in
versandis S. literis consumunt, veraq; pietate aliis
preeunt.

Modus in-
quirēdi ve-
ritatem, est
collatio sa-
crarum li-
terarum.

Sed rationes audiamus. In ipsis enim, ait,
collationibus errari potest, quod docent
controverſiæ inter Lutheranos & Calvini-
ſtas, & inter hos utroſq; & Anabaptiſtas, qui
tamen omnes gloriantur, se ſcripturæ loca
conferre. At ego, ſi experientiam in teſtimonium
adhibere velimus, dico, per id quod hæten^o ab omni-
bus, qui a Papatu defecerunt, factum eſſe videmus,
ſatis ſuperq; comprobari, veriſſimum hunc eſſe veri-
tatem inveſtigandi modum, quem paulò ante ex-
preſſimus, ex quibusdam ſcilicet clariffimis teſtimo-
niis tanquam ex certis principiis, unà cum interpre-
tatione aliarum obſcuriorum ſententiarum, quid
de unaquaq; re ſtatuendum ſit, colligere. Omnia e-
nim, quæcunq; ad ſalutem erant ſcitu neceſſaria,
Deus benigniſſimus illis, qui hæc viã inſtiterunt, re-
velavit. Ea verò de quibus inter eos, qui a Papatu
defecerunt, adhuc durant controverſiæ, talia ſunt,
ut ad ſalutem omnia quidem conducant, alia minùs,
alia magis, ad eandem tamen neceſſaria omninò eſ-
ſe, nemo docere poſſit. Imò poſſent omnes illi, qui
a Papatu defecerunt, in unam coire Eccleſiam, ſi,
quàm latè pateat Chriſtiana charitas, ii, quibus ali-
os docendi cura incumbit, intelligerent. Quod verò

Eccleſiarū
unio.

non in

non in omnibus hætenus consentiunt illi, qui a Patu defecerunt, non ea causa est, quòd erronea sit ea via, quam nos existimamus, deducendi scilicet veritatem ex clarissimis quibusdam locis, tanquam ex principiis, sed hæc primùm quòd nolint homines isto modo veritatem deducere, nec conferant in omnibus controversiis S. literas, sed semper ad eas addunt modò horum modò illorum Patrum aut etiam Doctorum suorum auctoritates. Deinde fit hoc etiam singulari Dei sapientia, qui scilicet ita res comparavit, ut non omnes simul & semel omnia sciant, nec uni omnia pateant: interim verò nimis fremit Satanas, & tantùm non rumpitur, quòd videt, homines eam viam invenisse, quâ si insistant, omnes ejus technæ brevi cognitæ futuræ sunt. Injicit ergò quas potest remoras, & per cuniculos animos eorum, qui sacra tractant, suffodit, ut inflati scilicet multarum rerum scientiâ, aliis, quibus Deus plus revelavit, ne ad latum unguem cedere velint. Nam ad intelligendas res sacras, non tantùm opus est eo, qui rectè eas doceat, & demonstrat, verùm etiam illo, qui probo ea, quæ docentur & demonstrantur, animo recipiat. Firmiter enim demonstrabant ex S. literis Apostoli Iesum esse Christum, & tamen a paucissimis illud recipiebatur. Fit etiam, quòd homines in quibusdam sententiis sequendis vel defendendis tam sunt pertinaces, ut licet ipsis solem in manu collocatum asseras, tamen lucere negent, eò, quòd nimis inveterate sint quedam opiniones, quæ canicie sua tectæ tremendas sese & adorandas exhibent, & non

Causæ discordiæ inter Ecclesias Evangelicas.

I.

Contemptus sacrarum litterarum.

II.

Dei consilium.

Quid requiratur ad cognitionem veritatis.

III.

Errorum antiquitas.

Impurus
Miedzyboz. Iniquus autem & impurus etiam est, eum ait, Anabaptistas non cedere Evangelicis ingenio, eruditione, studio, & illo, quo omnes Evangelici potissimum gloriari solent, spiritu, vel potius flatu: Spiritum scilicet, quem iactant Evangelici flatum potius appellandum censet, nimirum ut eos videat, voce, quæ etiam inhonestum aliquid significare potest, ut hinc agnoscas hominem vel leviusculum, vel audaculum. Certè spiritus illi, quos vos tantopere iactatis Pontificii, & quibus Patres vestros preditos fuisse contenditis, flatu nescio quales dicendi sunt. Hos enim eis errores inflarunt, qui totius Christi religionis pestis fuerunt & futuri sunt. Si quis aliquem spiritum iactet extra Evangelium, eum toto celo errare nos unà cum Pontificiis affirmamus: Si verò quis spiritum Dei gloriatur, qui est Evangelium Iesu Christi, eum rectissime facere nemo nisi mentis & pietatis inops inficias ibit, & qui hunc spiritum non gloriatur, is hoc ipso nomine indignus est, cui fides habeatur in iis, quæ ad religionem spectant.

Pergit argumentari respondens: Si res fidei controversæ per solam scripturæ collationem definiri possunt, cur toties in Ecclesia illa prima ad concilia itum est? Cur Apostoli Hierosolymam convenerunt, ut decernerent, essentné Ceremoniæ legis, cum fide Christi servandæ? Cur in causa Arii itum est ad Concilium Nicænum? Cur ad Ephesinum in causa Nestorii? ut de cæteris taceam. Sanè,
 si sus-

si sufficit collatio, poterat tunc quilibet fide-
 lis conferre loca, & quid sentiendum esset,
 cognoscere. Egregiam verò argumentationē. Pri-
 mùm ita imprudenter loquitur, ac si concilium sit
 aliquid contrarium collationi S. literarum? Quasi
 verò in concilio aliquo non possint certè controversie
 definiri sola S. literarum autoritate? vel quasi in
 concilio semper autoritas Ecclesie, non verò ratio-
 nes ex S. literis petite, vicerint. Certè illud concili-
 am in quibus humana autoritate aliquid statuitur,
 vel maledicta sunt, vel saltem in salutis negotio ne-
 minem onerare aut obligare possunt. Faxit Deus, ut
 ad concilia pacata in negotio religionis hodie etiam
 eatur, & omnia benè haberent. Deinde ita audax
 est, ut dicere non vereatur, in Ecclesia illa prima to-
 ties itum esse ad concilia. nam si per Ecclesiam il-
 lam primam intelligit solam Apostolicam, falsum est,
 sepè itum esse ad concilia, quod quidem nos sciamus.
 Si verò per primam illam Ecclesiam intelligit eam
 etiam Ecclesiam, quæ & qualis fuit annos post Chri-
 stum circiter 300, & amplius, primùm nimis libe-
 raliter & tropicè primam illam vocat, quæ aliquot
 post Christi exaltationem seculis extitit. Deinde
 nimis falsò illas Ecclesias, quæ tot post Christum se-
 culis fuere, cum illa prima Apostolica ita confert, ac
 si una esset. Cum concilium haberetur Hierosoly-
 mitanum, virginitas erat Christi Ecclesie illius te-
 nerrime: at cum concilia haberentur Nicena & a-
 lia, iam prostituta illa virginitas Ecclesie & mille
 modis constuprata erat ab Antichristo, & tantum

Miedzybos.
 impruden-
 tia.
 Concilia &
 collatio nō
 pugnant.

Miedz: au.
 dacia.

Differentia
 ecclesie A-
 postolicæ &
 sequentibus

Quòd enim ait Respondens transfigurare sese Satanam in angelum lucis, & posse aliquem pro spiritu veritatis spiritu vertiginis agi, hoc totum ei nullo modo metuendum est, qui normam S. literarum rectè sequitur, tum quòd illa clarissima S. literarum testimonia, quæ unicuiq; etiam rudi homini sunt intellectu facillima, ei tanquam principia quedam erunt, quæ firmiter tenebit, nec se ab eo, quod expressè testantur loca S. literarum clarissima, obscuriorum locorum non apertis explicationibus dimoveri patietur: tum quòd Deus hujusmodi hominem nunquam patietur ita labi, ut eternum pereat, hæc enim ejus Providentiæ benignitas est.

Cæterum, quòd ideò metuendum esse ait respondens, ne spiritum vertiginis habeamus, quia relictâ viâ novam nobis semitam invenerimus, ut sentiamus, quod orbis Christianus ante Lutherum, Calvinum, & ceteras alias (ut ille ait,) pestes ne somniavit quidem. Ad hæc sic habeat respondens. Nova est illa semita, quam invenimus, vel potiùs, quam Deus nobis ostendit, si cum vestra ista via, quæ per non pauca secula duravit, conferatur: at si eam, cum illa via, quam nobis Apostolica describunt oracula, conferas, antiquissima illa est, & ad prima respicit Christianæ religionis primordia; vestra verò via, quam in religione tenetis, est recens inventa, si cum Apostolica eam conferas. Si enim vestra est vetus illa, quid est, quòd tantopere refugiatis ut vestra dogmata examinentur & revocentur ad illam antiquissimam viâ, adeò, ut tantum nò peccare vobis is videatur

Cur nihil ali metuendum iis, si s. l. conrunt.

novita- & anti-tate doctrinæ.

doctrina ificia est vera.

deatur qui id facere velit? Quòd orbis Christianus ea, quæ nunc omnibus nota sunt, ante Lutherum Calvinum, & alios, ne somniârit quidem, hoc tantum abest, ut nos ab illorum doctrina, generatim loquendo, deterreat, ut potius hoc ipsum ad eam amplectendam nos exhortari debeat. Ante Lutherum enim & Calvinum orbis Christianus totus dementatus erat ab illo homine peccati & filio perditionis, qui est Antichristus, qui omnia & singula corporis religionis Christianæ membra conquassaverat, & eluxaverat ita, ut nihil sanum in toto inesset corpore. Quid igitur boni ex eo sperandum erat? Laus sit Deo, qui viris illis illustribus & divinis, viam existis salebrosus labyrinthis evadendi demonstrârit. Doce respondens, falsum docuisse Lutherum, Calvinum, & alios, si velis fidem ei denegari. Hoc enim, quod antè eos alii id non docuerint, nihil nunc quidem proficies.

Quæ verò addit, curs. ab eo ommissa fuerit tractatio questionis, quousq; se infallibilitas Ecclesie extendat, tum quia res hæc longiorem disputationem requiret, tum quia non spectat ad præsens negotium, Posteriùs hoc jure ab illo dictum est nam ad hoc, quod hîc in 2 cap. Respondens tractandum suscepit, planè id nihil pertinebat: at ad solutionem argumenti, quod Pontificii neclere solent, cum urgentur in quibusdam dogmatibus & ritibus, maxime illud pertinebat. Hoc verò, quia non intellexit respondens, ita ei dicendum fuit.

Corollarium illud, cujus antea fecit mentionem

nem

nem Respond. non ex iis, quæ ille putabat, sed ex aliis illatum fuerat. Frustra igitur putat respondens, se ostendisse, corollarium illud ex iis, quæ refutare conatus est, non consequi.

Caſillator
Miedz

Morosè respondens huius cap. verba finit, dum ait, anonymum nullam habuisse rationem, cur tam abjectè de Ecclesia sentiret, quàm Paulus columnam & firmamentum esse veritatis, non minus verè, quàm graviter affirmavit. Non enim abjectè sentit de Ecclesia anonymus, nec quicquam in Demonstratione sua scripsit, unde id iure colligi possit; imò id scripsit, ex quo apparet, eum Ecclesiam magnifacere tanquam rem divinam, & illud totum de Ecclesia fateri, quod Paulus de ea testatur. Nullam igitur causam habuit respondens, cù tam gravitoties calumnia premeret anonymum, nisi fortasse hac ratione causam se suam adiuturum credidit, quod quidem apud imperitos rerum & improbos efficere potest, apud cordatos verò & pios nunquam. at horum non illorum iudicium nos curamus.

Ad CAP. III. Responsio.

Error Mic-
zyb.

Hic primùm erravit respondens, quod alterum hoc esse argumentum putat anonymi, quo demonstrat, non necesse esse per se Ecclesiam inquirere, cum tamen primum nullum fuerit, ut in initio cap. 2. docuimus. Deinde peccavit etiam, quod ita simpliciter ait, anonymum docere velle Ecclesiam quarendam & cognoscendam non esse.

calumnia
Miedz

esse, cum tamen statim verba anonymi addat, in quibus ait, non esse per se necesse ut vera Ecclesia inquiratur. Quæ verba, quantum a respondentis verbis differant, omnes vident, videt etiam ipse respondens: sed animus veritati cedere adhuc nescius non permisit id scribere, quod res erat.

Iam verò videamus, quid ad anonymi rationem, quâ ostendit, non esse per se necesse inquirere veram Ecclesiam, respondens afferat. Ratio anonymi talis est. Ad salutem æternam consequendam, teste tota scriptura, satis esse servare Christi præcepta: nusquam autem scriptum esse, ut unusquisq; inquirat & nôrit, quenam sit vera Christi Ecclesia. Responsio talis est. Primum, cum Christi præceptis conjungenda fuisse præcepta Apostolica, conjungenda etiam fuisse Ecclesiæ præcepta, quibus propositionem argumenti petit. Deinde, Christum ait præcepisse, ut unusquisq; Ecclesiam inquirat, cum iussit fratrem delinquentem ad Ecclesiam deferre. quibus assumptionem infirmare nititur. Et tandem docet, rationi consentaneum fuisse, ut Christus præciperet Ecclesiam inquirere, quippe quod ad salutem esset summè necessariam: cum extra Ecclesiam nulla sit salus.

Ad quæ sic respondeo. nullam habuisse causam, cur sic impeteret respondens verba anonymi, cum apertissimè scripta extent non uno in loco S. scripturæ novi Fœderis, tam in illa, quæ Christi verbis concepta describitur, quàm in ea, quæ ab Apostolis promulgata fuit: ita, ut re-

spondens

Injustè e
pit Respo
dens An
onymum

spondens dici possit reprehendere potius ipsum Ie-
 sum Christum & Apostolos, quàm anonymū. Quod
 enim nihilominus Apostolica præcepta, quatenus A-
 postolica, pertinent etiam ad Christi præcepta, &
 pro uno cum illis habenda sunt, quis est, qui vel per
 somnium dubitare ea dere possit, cum Apostoli sint
 Christi legati & toti ab illo pendeant? Quis, exem-
 pli causa, cum Christus ait de Patre suo, manda-
 tum ejus est vita æterna, velit ita Christi verba
 quasi corrigere, & dicere, conjungenda esse man-
 data Christi cum Patris mandato, nisi stolidus, &
 rerum divinarum parū peritus! nemo enim ne-
 scit, Christi mandata huc planè pertinere, quia
 Christus Deo fuit subordinatus & ab eo missus.
 Quemadmodum autem ad ostendendam Patris præ-
 Christum prærogativam, dicitur, Patris præceptum ef-
 se vitam æternam, Christi mentione non facta, licèt
 Christi præcepta ab hoc mandato Patris (si sub E-
 vangelio considerentur, ut hîc necesse est fieri, cum
 Patris, quatenus Patris, mandatum sub veteri Fede-
 re nullum extiterit) diversa non sint: sic etiam ad
 ostendendam Christi præ Apostolis prærogativam
 jure dicitur, ejus præceptorum observationem satis
 esse ad salutem consequendam, nulla facta mentione
 Apostolorum, licèt illi toti ad Christum spectent.
 Quod verò alicubi in S. literis æquè requiritur obe-
 dientia Præceptorum Christi ut Patris, quod in A-
 postolis non ita sit, id ascribendam est summæ illi
 conjunctioni, quæ est inter Deum Patrem & Chri-
 stum, qualis nullo modo est inter Christum & Apo-
 stolos.

Præcepta
 Christi &
 Apostolorū
 eadē sunt.

Job. 12. 50.

stolos. nec enim Apostoli cum Christo ita sunt domini populi Dei, ut Christus est Dominus populi Dei unà cum Deo Patre. Itaq; planè otiosum esset, conjugere Apostolica præcepta, quæ quidem ad mores pertinent, cum Christi præceptis, cum nihil Apostolus dicere aut præcipere potuerit, quod a Christo non præcipiatur.

Deinde dico, non opus fuisse conjugere Apostolica præcepta cum Christi præceptis, quòd quædam præcepta Apostolica sint, quæ non æquivalent Christi præceptis, qualia sunt ea, quæ ad ceremonias spectant, de quibus ceremoniis nullum extet Christi præceptum. Exemplo sit, quod apud omnes Christiani nominis Professores in confesso est. Apostolorum præceptum erat, ne Christiani suffocato & sanguine vescerentur, quod cum Christi præceptis nullo modo conjugendum esse, ipse etiam respondens, ut fateatur, necesse est, cum jam pridem etiam Ecclesia Romana illud abiecerit, & jure quidem. Non convenit enim hoc præceptum ullo modo cum illa spiritali vivendi ratione, quam Christus in Evangelio præscripsit. Quod idem etiam de aliis quibusdã, quæ huic sunt similia, statui debet, licet hodie aliter de illis sentiant multi. Totum enim religionis Christi corpus in ea doctrina, quam Christus tradidit, perfectè continetur; nec quicquam ad illud reverà Apostoli unquam addiderunt, sed tantum vel latius illud, vel apertius explicarunt, & in quibus id, quod Christus interdum generatim dixerat, per species consisteret, prolixius, ubi opus fuit, exposuerunt.

Quatenus
præcepta A-
postolica
inæqualia
sint Christi
præceptis.

Quod enim ad illud attinet, quod respond. adduxit ex Epistola ad Corinth. ubi Paulus ait, Ego præcipio, non Dominus, id non habendum est pro aliquo necessario Apostoli præcepto, qualia sunt reliqua ab Apostolis tradita. nam præceptorum Christi necessariorum ea est natura, ut hominem necessario obliget, sub jactura æternæ salutis. Hoc verò, de quo Paulus in loco citato agit, tale est, quod unicuique, facere licet aut omittere, quanquam præstabat illud tunc facere propter instātes, (ut Apostolus ait) necessitates: Simile scilicet illi, de quo Dominus dixit, Qui potest capere, capiat, hoc est, Qui potest hoc præstare, præstet. Capere enim hoc, hoc est, intelligere, facillimum est, ideoque etiam, si quis rem diligenter inspiciat, Paulus ibi, de se, & illis, quæ Dominus non præceperat, loquens, non utitur voce Præcipio, sed tantum dico, quod idem est cum eo, quod iterum ¶ 25. 40. ait, sententiam do, vel existimo. Itaque apparet, harum & similium sententiarum Apostolicarum planè nullam fuisse habendam rationem, cum ea ad salutem necessario nullo modo pertineant.

Abusus Apo-
stolicæ au-
toritatis,

Quod si respondens præterea alia etiam Apostolica præcepta esse credit, illud nihil aliud est, quàm inventum Pontificium. Hi enim eò audaciter processerunt, ut dicere non erubescant, multa earum, quæ in ipsorum Ecclesia nunc in usu sunt, quia aliter persuaderi hominibus, ut ridicula & anilia non possunt, ab Apostolis esse tradita, eaque tanti esse ponderis, quanti illa sunt, quæ scriptis eorum comprehensa sunt. Qua de re multa multi antea disse-
rueres

ruere; nostro verò seculo Bellarminus inter alios, cui etiam in quibusdam iam abundè responsum est: ad reliqua, si quæ sunt, deinceps, Deo volente, ut credo, respondebitur. Et nihil dubito, quin hùc etiam respondens aliquo modo respexerit, nisi fortassis alio, quàm omnes ante eum, modo, agat. vix enim credibile est, Pontificium hominem allaturum fuisse instantiam de Apostolicis præceptis veris, & quæ Apostolica esse nemo non diffitetur, ut potè quarum potissima pars ex diametro cum illorum traditionibus pugnat, & quorū illi veram auctoritatem non nisi coacti asserunt: volentes scilicet potiùs, illam tribuere suæ isti Ecclesie. Et hæc de Apostolorum præceptis.

Hoc verò, quod respondens ait, conjungenda etiam fuisse cum Christi præceptis, præcepta Ecclesie, si quis scilicet salutem consequi velit, ab animo planè impotenti profectum est, qui non potuerit se continere, quin Pontificiam auctoritatem & suam Ecclesiam tam intempestivè obruderet. Quenam verò est illa Ecclesia, cujus præcepta cum Christi præceptis conjungenda sint, si quis salutem consequi velit? Ait respondens. Nam qui hanc non audiverit, debet esse nobis tanquam Ethnicus & Publicanus. Quis unquam, nisi excæcatus ista auctoritate Pontificia, hoc inde extruere ausus fuisset? Quia Ecclesiam audire jussit Dominus, hinc sequitur, eam habere præcepta diversa a Christi præceptis? Quid si Christus velit Ecclesiam eatenus audiri, quatenus ea præcipit, quæ ex ipsius præceptis sum-

ra sunt, vel ab iis non aliena, quid hic objiciet respondens? Apage istam Ecclesiam, imò Ecclesiam hanc non appella, sed conspirationem hostium nominis Christi, quæ aliquid ad salutem pertinens statuere & hominibus imponere audeat, quod Christus non præceperit, & quod præceptis illius non contineatur. Audienda est Ecclesia, sed Christi, eaq; eatenus tantum, quatenus ea præcepit quæ Christus, aliòquin ne dum Ecclesia, sed ne angelus quidem audiendus. Ecclesia non dicam falsa, qualis est vestra Pontificia, sed ne verissima quidem facultatem ullam habet quicquam statuendi, vel hominibus imponendi, quod salutem eorum concernat. Et nedum ut in rebus ad salutem spectantibus autoritatem istam Ecclesia habeat, sed neq; in aliis levioribus eam potestatem habet necessariò. Vnum habemus magistrum. Omnes nos sumus fratres. Quicquid auctoritate Christi interposita effici non potest, illud totum Deo & tempori committendum est. Religio enim vult persuaderi, non vi obrudi; & in Christianum hominem, quatenus Christianus est, hoc est, quoad conscientiam, nemo nisi solus Christus & Deus habet imperium. Pudeat igitur nostrum respondentem, suæ istius tam ineptæ instantiæ, de præceptis Ecclesiæ cum Christi præceptis jungendis, & hæc aliis dicat non nobis, qui, per Dei gratiam, didicimus, solius Iesu Christi præcepta observari debere.

Sed videamus alia. Christus, ait respondens, unumquemq; iussit fratrem delinquentem deferre ad Ecclesiam. Ergo præcipit, ut
Ecclesia

Quatenus
Ecclesia
iudica-
da.

Ecclesia queratur & cognoscatur. Nam quomodo quispiam deferret nomen fratris ad Ecclesiam, nisi eam cognoscat? quomodo autem cognosceret, nisi prius, ubi sit, investigaverit? Hec ille. At ego nego ex tota hac ratiocinatione illud tamen consequi, ut eam nectat respondens, Christum præcepisse, ut aliquis Ecclesiam inquirat & cognoscat. Cum enim præcepit Christus, ut fratrem in nos delinquentem ad Ecclesiam deferamus, jam præsupponitur, constare ei, qui delaturus est, esse Ecclesiam. Nam si id non constaret, quomodo ei præcipi posset, ut ad eam alium deferret. Præterea fieri posset, ut aliquis nunquam occasionem haberet deferendi aliquem ad Ecclesiam; vel, quia cum omnibus pacem servet, vel quia injurias remittere nōrit, & sic ei præcipi non posset, ut Ecclesiam inquireret. Præceptum enim hoc conditionale est, quod non, quid perpetuo fieri oporteat, & aliter fieri non possit, docet; sed quid fieri possit & oporteat, si aliquis ab alio offensus, vel injuriā affectus, non possit solus, vel cum aliis etiam paucis testibus delinquentem ad frugem perducere. Breviter, locus hic tantum docet, quid hic, qui scit Ecclesiam esse, facere possit, vel etiam debeat, cum eo, qui se offendit, vel injuria affecit: non verò quid illi, qui nescit Ecclesiam esse, sit faciendum, nempe Ecclesiam querendam.

Errores
argumen-
tationis
Miedz.

Sensus loci
Matth. 18.

Deniq̄, quòd ait, rationi fuisse consentaneum, ut id Christus præciperet, quippe, quod ad salutem esset summè necessarium.

Petit prin-
cipiū Mie-
dzib.

probandum erat respondenti, ad salutem summè esse necessarium, inquirere, quenam, & apud quos sit Ecclesia. Hoc quia non facit, sua mole ruit id, quod rationi consentaneum esse affirmat. Nam ex eo, quod addit, extra Ecclesiam non esse salutem, si verum sit, tantùm illud sequitur, necesse esse, ut aliquis sit in Ecclesia, non autem ut inquirat, quenam & apud quos sit Ecclesia. Ad id verò, ut quis sit in vera Christi Ecclesia, satis est, si doctrinam Christi salutarem teneat eiq; obediat: & quicumq; hoc facit, is hoc ipso in Ecclesia est. Probatio, quam affert Respondens, ejus, quòd extra Ecclesiam non sit salus, valdè inepta est, ut suprà etiam docuimus. Petrus enim tantùm ait, baptisma quoddam, cujus figura erat arca Noë, nos servare, nullam Ecclesie mentionem faciens. Et etiamsi tandem D. Petrus arce Noë opponeret Ecclesiam, (quod tamen est falsissimum) tamen ex eo nihil aliud sequeretur, quàm neminem servari posse, qui non sit in Ecclesia, quod rem controversam minimè probat, propter causam paulò ante allatam, quòd, scilicet in Ecclesia aliquis esse possit, etiamsi de ea non inquirat, modò veritatem salutarem teneat & profiteatur.

Qua nostra responsione, cum videret se premi respondens, parat ad eam objectiones suas. Sed verba Anonymi prius recitabimus, quæ talia sunt: Nonné apertè constat, si quis salutarè Christi doctrinam teneat, istum consequenter vel agniturum statim, quinam sint ii, qui similiter doctrinam Christi salutarem habe-

ant

ant ac profiteantur, quos supra diximus esse veram Ecclesiam, vel ut agnoscat non modo per se, sed ne ex consequenti quidem esse necessarium. Quid enim, quod ad cognitionem attinet, illi deesse potest ad salutem æternam necessarium, qui salutarem Christi doctrinam teneat? Quod si dicas ad salutem necessarium esse, ut quis sit in vera Christi Ecclesia, & propterea necessarium esse, ut veram Christi Ecclesiam inquirat & agnoscat, negabo consequentiam istam, nam simulatque quis doctrinam Christi salutarem habet, is jam vel re ipsa in vera Christi Ecclesia est, vel ut sit, non habet necesse inquirere, quænam sit Christi vera Ecclesia. Id enim, ut dictum est, jam novit. *Quæ verba ideo repetimus, ut tantò meliùs constaret lectori, jurè ne tam audacter respondens eis occlamitet, dum ait: O Deus bone, quot sunt hîc errores! rotferè quot verba. Verborum & minarum satis. Videamus pondera argumentorum. Mitto, ait, nullum de salutari doctrina posse esse certum, nisi ex testimonio Ecclesiæ. Sanè & ego etiam illud mittam, si tria verba duxero. Gravissimè scilicet errare, adeoq; in sacras literas injuriam & contumeliosum esse eum, qui id affirmat; & non considerare, longè alia eaq; firmiora esse, quàm testimonium Ecclesiæ (si modo hoc aliquid ad rem facit) ex quibus aliquis posset certus esse de salutari doctrina. Quem errorem, si unquam demonstrare co-*

*Error Mi
dziboz. &
Pontifici
rum gra-
visimus.*

nabitur respondens, dabitur opera, ut agnoscat, illum multò etiam graviolem esse, quàm nunc fortasse alicui videatur. Inrerim hoc adversariis considerandum proponimus. Non ideo primitùs sacras literas pro veris habitas fuisse affirmamus, quia Ecclesia illa primitiva, que tempore Apostolorum exiitit, eas aliis tradiderit, vel veras eas esse, iudicio suo deprehenderit; nec ex testimonio Ecclesie unquam per se pependit sacrarum literarum veritas. Hac enim ratione fundamentum Apostolorum esset Ecclesia, cum nemo nesciat, quòd Apostoli sint fundamentum Ecclesie. Imò si quid est, quòd apud homines perspicaces suspectam reddere sacrarum literarum veritatem posset, hoc esset, si ea penderet a testimonio Ecclesie: Sed ideo habitæ sunt ab initio pro veris sacre literæ, quòd Ecclesia testata sit, se certò rescivisse, quòd ab Apostolis eæ conscriptæ essent. Iã enim tunc inter omnes constabat, id, quòd ab Apostolo cõscriptum esset, non posse non esse verissimũ. Scientia igitur hæc tantum, & aliud nihil Ecclesie tribuendum est, illi scilicet primitivæ. Hæc enim sola certò rescire potuit, an Evangelia & Epistola, que tunc circumferebantur, essent Apostoli illius, cujus esse credebantur. Et hæc causa etiam est, cur quedam Epistole nõ statim sint receptæ, quia scilicet non statim rescitum sit, an essent Apostolicæ, non verò, quòd Ecclesia iudicaverit eas veras esse. Quomodo enim id non reciperent Christiani, quòd certò constabat esse ab Apostolo Christi conscriptum? Hæc etiam causa est, cur quedam, que vocant Evangelia, nempe

Thomæ,

Thomæ, & similia, recepta prorsus nō sint, quia nunquam rescire potuerint istius temporis homines, ea esse Thomæ. Quomodo enim id, de quo constaret, quod Thomæ Apostoli scriptum sit, illi reiicere audent, quorum Thomas, Apostolus Magister & Doctor, imò etiam fundamentum ab ipso Christo constitutus erat? Hoc ita obiter indicato, redeamus ad rem.

Ecclesiam esse columnam & firmamentum veritatis omnes credimus, sed non Pontificiam. Illa enim est columna & firmamentum omnis erroris. neq̄ veram etiam Ecclesiam ita esse columnam & firmamentum veritatis credimus, ut, si Ecclesia non sit, non constitutum sit, quenam sit doctrina salutaris. eatenus enim Ecclesia est columna & firmamentum veritatis, quatenus in ea veritas celestis quasi requiescit, & suum habet domicilium: idq̄ iterum non de omni veritate, sed de certa, nempe saluari, intelligendum esse, articulus in Græco codice ad vocem veritatis additus ostendit. Ecclesiam verò esse omnium fidelium magistram, hoc tuum est, ò respondens, oraculum, vel tue potius Ecclesie, que ipsa sibi hoc arrogat, cujus eam tandem pudebit. *Error Miedz*

Quis Apostolorum unquam ita locutus est? ex quo sacrarum literarum testimonio tale enunciatum vel probabiliter colligi potest? Et tamen respondens ita simpliciter, & nudè illud posuit, ac si ita certum esset, ut certum est, Ecclesiam esse columnam & firmamentum veritatis; & si verissimum esset, quid hoc ad Ecclesiam Pontificiam, nisi probetur eam esse ve-

ram Christi Ecclesiam? Sed nunc misso eo, quod etiam se mittere ait respondens, illa videamus, quibus tot ferme errores, quot verba in nostra illa demonstrationis particula, contineri affirmavit.

Illud, ait, quis tibi concesserit, eum, qui salutarem doctrinam habet, eo ipso esse in Ecclesia? Falsum scilicet esse ait id, de quo ita querit, eum qui habet salutarem doctrinam, eo ipso esse in Ecclesia. Id verò quomodo probat? Ita. Quid schismatici, qui nondum hæresi aspersi sunt, nonné doctrinam istam salutarem habent, & tamen in Ecclesia non sunt? ut & Augustinus docet, & ratio ipsa convincit. Quomodo enim in Ecclesia sunt, a qua se segregant? Quomodo sunt in corpore Christi, cum nec cum capite, nec cum membris illius, ullam velint habere communionem? Hocciné est illud, quod tam pomposè jactitabat respondens, vel initium saltem illorum tot errorum? Equidem vix aliquid ineptius ad excipiendum afferri potuisse persuasum habeo, & nihil aliud sunt omnia hæc verba, quam ex hominis Pontificii cerebro profecta figmenta. Primum putat Respondens, se rem habere cum illis, qui agnoscunt istam illius Ecclesiam Pontificiam pro vera Christi Ecclesia, & nefas esse credunt, ab ea vel tantillum discedere. Deinde vult nescio qua autoritate, aut presumptione, ut idem judicium sit nostri omnium de aliis, quos ipsius Ecclesia habet pro schismaticis, quod istius est Ecclesie. Premit porro nos sola autoritate Augustini, quos ta-

Miedziß.
errores.

men

men. benè novit Augustinum eatenus tantum recipere, quatenus ejus dicta cum sacris literis conveniant, alioquin tanquam humana respuere. Itane disputatur inter eos, qui veritatem inquirunt? Hecine est ratio agendi cum adversario? Deponat respondens personam Pontificii, saltem mente, & cogitet, nos, quia negamus ipsius Ecclesiam esse veram Ecclesiam, nihil recipere, quod ipsius Ecclesia in salutis negotio, vel ipsius etiam Doctores affirmant, vel etiam de aliis statuunt, & quam ridiculum se exhibeat, ipse animadvertet. Nonne enim ridiculus esset Christianus homo, qui disputaturus cum Iudeo, Novi Testamenti testimonia congereret, & Apostolorum autoritate eum obrueret, vel etiam Veteris Testamenti testimonia eo modo allegaret, quo Apostolos ea allegasse videmus, & veller eum hac ratione quasi premere & adigere, ut fidem sibi haberet, nihil interim curans, quod apud Iudeum omnia ista suspecta sint, & pro incertis ab illo habeantur? An non potius, si aliquid efficere vellet, eo modo & ratione cum eo illi agendum esset, quæ utriq; parti probaretur? Sic etiam planè ridiculus est respondens, dum nos Ecclesie suæ autoritate & factis premit, & credit, se rem benè transegisse, si, quid Ecclesia sua faciat, enumeret, non verò quid Ecclesia vera facere debeat, aut faciat & doceat. Tali omninò modo nobiscum agendum esset, qui & vobis & nobis probaretur. Et quemadmodum hætenus nihil in conversione Iudeorum ad Christianam religionem profectum est, quòd isto modo cum eis processere omne s

annes, qui eorum saluti studere videbantur: ita etiam nullus ex eo fructus unquam sperandus est, nisi isto modo agere nobiscum desinant Pontificii. Nos enim Ecclesiam Pontificiam, si scripturis credere volumus, pro regno Antichristi; Doctores ejus pro seductoribus potissima ex parte non habere non possumus, & proinde facta ipsorum aliena a Christiana religione & pietate esse contendimus.

De schismaticis.

Ut verò ad hanc exceptionem aliquid respondeamus, nonne opus est veram esse Ecclesiam, ubi quis alium schismaticum pronunciare velit? Si igitur non sit vera Christi Ecclesia, Ecclesia Pontificiorum, quomodo ea alios jure schismaticos appellare potest? nam a falsa Ecclesia desciscere, religio est & pietas, & schisma summoperè laudabile. Et qui nunc habentur a Pontificiis pro schismaticis, an tales sint, definire nemo potest, nisi prius doceat, se salutarem Christi doctrinam tenere, & veram esse Ecclesiam. Ipsi sanè schismatici, qui nullare cedunt Pontificiis, vicissim Pontificios habent pro schismaticis, vel etiam pro graviter errantibus; & si verum fatendum est, illud ipsum, cujus causâ potissimum & principaliter schismatici tales a Pontificiis nominati sunt, ipsissima veritas est. Itaq; erravit & peccavit gravissimè Ecclesia Pontificia, quòd hanc veritatis particulam respuerit, & eos, qui illam profitentur, pro schismaticis habeat. Et si vera fuerunt Christi Ecclesia Pontificii, non debuerunt, nec etiam debent, eos ab Ecclesia segregare, qui propter conscientiam (ut scriptura loquitur) Dei, aliter de re quadam sentiunt.

riunt. licet enim tales non sint in Ecclesia Romana, sunt tamen in Ecclesia Christi, quamdiu salutarem doctrinam non abjiciunt. Nec refert, quòd ipsimet schismatici nolint agnoscere eos pro Christi Ecclesia, a quibus se segregant. Aut enim errant in eo, aut rectè faciunt. Si errant, ferendi sunt tanquam infirmi, & tamen tanquam vera Christi membra, hic enim error non potest eis adimere salutem necessario, nisi fortasse aliud accedat, ut plerunq; fit, quòd eos vitâ æterna privare possit: nempe odia, convicia, quæ ex mente Evangelii homicidia sunt. Si rectè sentiunt, alii potiùs culpandi sunt, a quibus illi se segregant, quàm hi, qui se segregant. Præterea iidem schismatici, quos ita appellat respondens, quamvis in eo, cujus causa schismatici a Pontificiis proclamantur, non ita errent, ut salus eorum periclitetur necessario: tamen aliis de causis, in quibus Pontificiis pares sunt, quæ cum salutari Christi doctrina non conveniunt, prorsus habendi sunt pro falsis Christianis, & Ecclesia eorum pro æquè falsa atq; Pontificia. Omnia enim ferè, quæ in Ecclesia Romana vigent, vigent etiam in Græca, paucis exceptis, quæ potiùs ceremonias spectant, quàm ipsam naturam religionis. Ii, qui respondententi sunt schismatici, nobis sunt pares Pontificiis, ita ut ludere nobiscum videatur respondens, dum eos nobis obtrudit pro schismaticis, qui respectu suæ Ecclesiæ tantùm tales sunt; respectu verò ipsius veritatis, sunt ipsissimi heretici unà cum Pontificiis.

Quòd ait, Schismaticos non esse in corpore

pore Christi, quòd nec cum capite, nec cum membris illius ullam velint habere communionem, idem sapit, quod præcedentia. nam qui schismaticus est, is non deserit aliquam Ecclesiam, quam putet esse veram, quod esset, nolle cum veris membris Christi habere communionem, sed eam, quam deserit, ideò deserit, quòd eam falsam esse credat. Itaq; non vult habere communionem cum membris Christi falsis, ex suo sensu. Loquor nunc de schismaticis in genere. Quod verò ad eos attinet, quos respondens habet pro schismaticis, illi quidem ita regerere possunt, ut dixi, respondenti, & ita se defendere adversus Romanam Ecclesiam: sed tamen & ipsa nihil proficiunt. nam non propterea illi sunt vera Christi Ecclesia, quia Pontificii sunt falsa: imò unà cum illis falsa sunt Ecclesia, cum in natura religionis idem sentiant, quod Pontificii. Illud verò quod de capite addit respondens, si de Christo intelligatur, planè falsum est, schismaticum nolle agnoscere caput Ecclesiæ Christum. Pugnant enim inter se, doctrinam salutarem Christi tenere, & Christum pro capite nolle agnoscere. Si verò de Papa (ut verisimile est) id respondens intelligit, quòd hoc ad religionem? Itane perfrictæ frontis semper eritis Pontificii, ut vos non pudeat Pontificem vestrum Romanum pro capite Ecclesiæ Christi vendicare? Non mirum esset ita loqui respondentem, nulla adhuc veritatis divinæ cognitio hominibus luxisset, ut ita scilicet omnibus imponeret. Nunc verò posteaquam tot hominū myriades caput illud reje-

cerunt

cerunt, quomodo tam audacter iterum obruditur?
 & quid mirum est, schismaticum rejicere caput hoc,
 nempe Papam Romanum, cum credat caput illud
 gravissimè in multis errare?

Vidimus hæctenus, quid exceperit ad nostram
 demonstrationis particulam supra positam respon-
 dens, in qua quot sint errores, nondum videmus.

Videamus alia, an fortassis inde sit appariturum,
 tot esse in illis errores, ut antea respondens dixerat,
 quot sunt verba. Pergit igitur, & dicit. Quod
 autem ais, eum, qui salutarem Christi do-
 ctrinam profitetur, non necesse habere in-
 quirere Ecclesiam, quippe quam novit jam.
 novit autem, quia facile est similes sibi & ea-
 dem doctrina imbutos cognoscere, id ita
 falsum est, ut refutatione non indigeat. Ma-
 gnifica iterum promissio. audiamus verò probatio-
 nes, quibus tanta falsitas evincatur. Nam, ait,
 quæro ex te, nonne vos omnes, qui Evange-
 lico nomine censemini, salutarem doctri-
 nam vobis arrogatis? cur ergo vos non co-
 gnoscitis mutuò pro Christi Ecclesia? Cur
 Lutherani Calvinianos ex Ecclesia sua ex-
 trudunt? Cur vicissim Calviniani Luthera-
 nos? Cur alii alios diris devovent? Cur utri-
 que illi Anabaptistas tanquam pestes aver-
 santur? Sanè, si ita est, ut dixisti, agnoscere
 vos deberetis, & unam omnes conficere Ec-
 clesiam, quod non fit, ut clarum est ex tantis
 odiis, quibus ardetis inter vos, &c. De-
 monstrat

Miedzib. monstrat igitur respondens rem propositam ex eo, ex abusu quòd hodie illi, qui salutarem doctrinam sese habere iure jaclant, non agnoscant pro vera Christi Ecclesia eos, qui tamen eandem doctrinam profitentur. At non erat res ipsa cum abusu confundenda. Non enim ex eo quod sit, sed quod fieri possit & debeat, res hæc æstimanda est. Possunt enim facillimè, Diaboli astutia id agente, homines eò perducì, ut aliquid faciant, quod facere minimè deberent. Fieri namq̃, potest, ut illi, qui propter doctrinam salutarem, quam profitentur, Ecclesia Christi vera sunt, nempe aspectabilis, eidem veritati non obediunt, ut plurima exempla Ecclesiarum Apostolicarum testantur, quæ procul dubio veritatem tenebant & profitebantur, & tamen a Christo & Apostolis gravissimè reprehendebantur, quòd multorum peccatorum habitu essent adhuc implicati, & subinde seriò monebantur, ut vitam dignam vocatione sua & Evangelio gererent. Non omnis enim, qui dicit Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum, sed qui facit voluntatem Patris, qui in cælo est. Certo igitur certius est, eum, qui salutarem Christi doctrinam intelligit, statim agnoscere posse, quænam sit Christi vera Ecclesia, nempe eos, qui eandem doctrinam profitentur, & proinde non opus habere inquirere, quænam sit Ecclesia, si scilicet salutari doctrinæ obediat.

Hic verò unum faciendum est non minimi momenti, ut scilicet ostendatur, quibusnam in rebus consistat Christi doctrina salutaris, quæ ad constituendam

endam ejus Ecclesiam satis fit. In hoc enim hodie erratur a plerisque. Conati quidem sunt viri eruditione & pietate prestantes illud desinire: sed tamen hallucinati sunt ea in re quidam gravius, quidam levius. Nos, ut antea diximus, in paucissimis eam fitam esse credimus, nempe in vero cultu & adoratione Dei & Iesu Christi, & omnium bonorum operum, imprimis verò charitatis studio. Quaecunque doctrinae igitur planè non permittunt, ut ritè colatur & adoretur Deus ille unus Pater, & Filius ejus Iesus Christus, & ut vera pietas exerceatur, eæ planè habende sunt pro contrariis doctrinae salutari, quales sunt, doctrina de cultu imaginum, sanctorum, virginis Mariae, hostiae sacramentalis, nimia illa Papæ Romani reverentia, verbi non scripti, & traditionum Ecclesiasticarum observatio, & si quæ sunt alia his similia, vel ex his dependentia. Quæ verò illud, quod ante diximus, permittunt, ille tolerande sunt, non quidem ita ut approbentur, sed ita tamen, ne propterea concordia & conjunctio fraternitasque Christiana rumpatur. Laborandum est, annitendum est, desudandum est, ut omnes quàm rectissimè de omnibus Christianæ religionis capitibus sentiant, sed non est illud vi ulla persequendum, nec odio sunt habendi illi, qui non statim patiuntur sibi id persuaderi, quod nobis videtur. Ita enim legimus Apostolos factitasse, et, dummodò in illis essentialibus Christianæ religionis capitibus consentirent fideles, reliqua eos tulisse, & tempori maturanda reliquisse, apertissimè videmus. Hoc quia hodie non fit, hinc est, quòd

Quæ sit doctrina Christi salutaris.

Progressus
in revelan-
da verita-
te.

Christi Ecclesia in tot sectas dissecta est, quæ tamen jure unã Ecclesiam conficere possent. Revelarat Deus hominibus primitus ea, quæ salutem necessariò, si abjecta non fuissent, sustulissent. Revelavit postea per alios plura, quæ licet non necessariò salutem adimendi vim haberent, poterant tamen sensim & pedetentim homines in illos ipsos errores rursus conjicere, ex quibus vix demum emerferant. Revelavit deniq; & revelat Deus ea etiam, quæ, licet non aperte, tamen certo modo, verum Dei & Iesu Christi cultum obsuscant & obtenebrant, & a vera pietate homines abducendi vim habent non minimam. Nec mirum. non enim simul & semel ista ab Antichristo conficta erant, non simul & semel etiam omnia instaurari potuerunt: propter hominum scilicet captum, qui, si ex tantis tenebris in tantam lucem statim ab initio educti fuissent, excecari potius, quàm illustrati fuissent.

Hic igitur, dum sic Deus Ecclesiam suam purgat ab omnibus maculis ab Antichristo ei aspersis, iste juratus generis humani, & inprimis fidelium, hostis Satanas, nihil non tentatum relinquit, quo, quia opus illud divinum impedire nequit, impedire tamen conatur, ne ad eum effectum, quem Deus sibi propositum habet, perducatur. Præterquàm enim, quòd eos, qui veritatis sunt professores, alius reddit exosissimos, inter illos ipsos etiam semina simulatam, ambitionis, contentionum, odii, superbiæ, jacet, ut ii, qui veritatem salutarem profitentur, eisdem tamen parum rectè obediant, & ita illis, a qui-

Artes Dia-
boli in cur-
su veritatis
retardãdo.

I.

bua

bus jure defecerant, causam præbeant ridendi illam
 veritatem. Quod dum Deus permittit, ostendit qui-
 dem, quæ sit natura & proprietatis religionis, nempe
 ea, ut homo sponte sua Deum colat & ei obediat, &
 quod religio ea non sit, ad quam quis cogitur: inte-
 rim verò nõ vulgarem de illis, qui veritatem rident, Iudicia Di-
vina.
 pœnam sumit, augendo scilicet occasionem scanda-
 li, & ita eos in cecitate obdurando. Non enim quid
 aliqui professores veritatis faciant, curare, sed veri-
 tatem recipere, & secundum eandem vitam con-
 formare, & aliis ad idem faciendum autores esse
 debebant. Deinde verò hoc etiam agit Diabolus, II
 quod jam subtilius aliquid est, quod eos, qui verita-
 tem divinam paulò, vel etiam multò rectiùs intelli-
 gunt, quàm alii, inflat. Scientiæ enim hoc est adjun-
 ctum commune, alios præ se contemnere, qui tamen
 a Deo ita etiam illustrati sunt, ut, si id, quod accepe-
 runt, teneant, servari possint. Rursus illos, qui minus
 intelligunt rerum divinarum, ita accendit, ut alios,
 quos scilicet ratione superare nequeunt, superare
 velint condemnando, & pro blasphemis eos procla-
 mando. Quod vitium etiam in ipsis Apostolicis Ec-
 clesiis inventum fuisse, docet 14. caput ad Rom. &
 1. ad Cor. 8. & alia loca sacrarum literarum. Hoc,
 hoc, illud est, quod hodie Satanas inter eos, qui sese
 a Pontificia veletia a Græca Ecclesia segregârunt,
 unice agit & urget. Quo fit, ut illi, qui salutarem
 doctrinam Christi profitentur, & secundum eam vi-
 vere annuntur, quia in aliis, quæ salutem per se
 nec adimere nec conferre possunt, diversum ab aliis
 D 2 senti-

sentiunt, spernantur & condemnentur; cum illis vero, qui nulla vera vitæ puritate & innocentia ornati sunt, imò etiam in quibusdam vitiis herent, fraternitas colatur. Sed & hanc fucatam religionem Deus tandem deteget, & istarum inimicitarum finem clementer faciet.

Hoc tibi respondens considerandū proponimus, ut agnoscas pro tua eruditione & ingenio, nō in eo tantū nobis cū Evangelicis convenire, quòd Ecclesiam Romanā, quatenus scilicet Romana Ecclesia est, odio habeamus (quis enim odio non habeat ea, quæ homines in contumeliā Dei & ipsius Iesu Christi credunt et faciunt?) sed in ipso fundamento fidei nobis cū illis convenire. Fidei scilicet, non quatenus pro confessione accipitur, sed pro eo modo & via salutis, quæ in Evangelio præscripta est, & quā Deus nos justificare tandem constituit. Colitur ab omnibus nobis, qui vestre Ecclesie valediximus, ritè & secūdum ipsam Evangelii vocem, Deus & Iesus Christus: Veræ pietatis norma ex solis sacris literis petitur, & secūdum illam vivere ab omnibus quidem annitendum esset; sed, quia hoc ab aliis non fit, danda est primum opera, ut ista vitia, quæ homines contraxerūt, emendentur, & insanabiles tandem ita castigentur, ut Apostolica fert doctrina, ut indigni, scilicet fraternitate & communione Christiana habeantur, quos, etiam si veritatem salutare profiteantur, eadem tamen vobiscum manet infelicitas & pernicies, qui eandem religionem ignoratis vel respuitis.

Quæ verò objicis, ut ostendas nobis, qui a vestra

Ecclesiæ,
quæ sunt
extra Papa-
tum, in fun-
damento fi-
dei conve-
niunt.

stra Ecclesia secessimus, in fundamento fidei non convenire, in eo unà cum aliis non leviter erras. Divinitas Christi pertinet quidem ad fundamentum fidei: At non est Christi divinitas sita in aliqua de ipsius persona opinatione, sed in certa persuasione de eo, quòd Iesus Nazarenus nunc in cælis degens, absolutam in omnes Angelos & homines, & omnia que in cælo & in terra & sub terra sunt, adeoq; in ipsum cælum, & terram, & infernum, nulla re, (nisi solo Deo) excepta, potestatem habeat, quòd idem Ecclesie sue præsit, dona spiritualia & terrestria dare eidem possit, eam regat, defendat, & tandem eandem ex mortuis resuscitaturus, & omnes tam vivos, quàm mortuos iudicaturus sit. Hæc demum vera Christi divinitas est, quam qui non confitetur, nomine hoc augusto Christiano, indignus planè, & pro Iudeo censendus est. In hoc autem omnes, quotquot Ecclesie Romane valedixerunt, ita consentiunt, ut ne in una quidem syllaba dissentiant. Baptisimum parvulorum ad fundamentum fidei pertinere, a quibusdam quidem creditur: sed erratur, tum in eo quòd parvuli baptizantur, multò verò magis in eo, quòd idem ad salutem necessarium esse, creditur. Qua de re, non est nunc plura dicendi locus. Pro re indifferenti planè habendus est iste baptisimus. De præsentia corporis Christi in Eucharistia quod quidam opinantur, id ipsorum hac in parte ignorantie tribuendum, & pro reliquiis quibusdam fabularum istarum Pontificiarum habendum est. Dissentiant igitur in hisce rebus: dissentiant in aliis

Quæ sit vera Christi Divinitas.

Sententia de Baptismo.

etiam plurimis ii, qui a Romana Ecclesia desece-
runt: sit perpetua inter eos lis & contentio, nisi o-
stendat respondens, ista, de quibus contenditur, ad
salutem esse necessaria, non ipsorum opinione (falli
enim possunt & falluntur) sed ipsa ratione, nihil a-
git. Iam enim ante ostensum est, in ipsa Apostolica
Ecclesia illud idem accidisse, ut quidam aliqua do-
gmata ad salutem necessaria esse crederent, & ea
de re multum cum aliis contenderent, nec tamen,
etiamsi ea in re errarent, & peccarent etiam,
propterea Christi Ecclesia esse desisse. Docendi
sunt, qui credunt multa esse ad salutem necessaria,
quae tamen non sunt: monendi sunt & castigandi,
qui cum aliis non quidem privato odio, sed amore &
zelo religionis adducti contendunt, non tamen sunt
ab Ecclesia arcendi, dum salutarem Christi doctri-
nam profitentur, & eidem aliàs obediunt.

Vidimus haecenus, quae fuerit vis verborum
respondentis: an verò tot errores in verbis anonymi,
quot promiserat se ostensurum respondens, ostende-
rit, nos nondum videre possumus.

Videamus reliqua, in quibus aliquid nobis lar-
gitur, quod scilicet non potest negare. & est. Posse,
scilicet omnes nos, unam Ecclesiam conficere, & pro
una haberi. Illud saltem, ait, fateri te oporte-
bit, salutarem doctrinam notam Ecclesiae
Christi esse non posse. At id fatetur sponte sua
anonymus, nec usquam contrarium in Demonstra-
tione dixit, nempe, salutarem doctrinam notam
Ecclesiae Christi esse. Ita enim considerat anonymus
salutarem

doctrina fa-
ctaris non
est nota Ec-
clesiae.

salutarem doctrinam in Christi Ecclesia, ut rationem in homine. Ratio autem in homine non est ejus nota, sed ejus essentia & forma, quæ dat esse homini. Ita etiam salutaris doctrine professio non est nota Ecclesie, sed est aliquid multò majus, nempe id, quod Ecclesiam constituit, & ex quo Ecclesia ipsa constat. Frustrà igitur est audire amplius, quomodo hanc suam assertionem respondens probare nitatur.

Sed quia, ut apparet, credidit respondens, se aliquid valde insigne, & argumentum quasi cornutum excogitasse, videamus ejus istam rationem, quam paulo post ante recitata verba addit: Alterutrum ergo tibi elige, vel non omnes vos agnoscere pro Ecclesia Christi, & sic falsum est quod dixisti, qui doctrinam profitetur, statim cognoscere alios eadem doctrina imbutos, (omnes enim sectæ vestræ profitentur, & tamen non omnes vos agnoscitis) vel si agnoscitis omnes pro Ecclesia, falsum est, salutarem doctrinam esse notam Ecclesie, quod tamen maximè probare contendis. Nam quomodo potest esse nota, sine qua, iudicio vestro, inveniatur vera Ecclesia? Hactenus respondens. Sed videat ipse quid concludat: quod, scilicet a nobis nec affirmatur, nec quiquam secum pugnat. Consideret etiam, se verbum istud, quando dicitur, eum, qui salutarem Christi doctrinam tenet statim etiam agnoscere, quinam sint vera Christi Ecclesia, agnoscere, inquam, pertrahere ad falsum sensum, & ejus ambiguitate decipere velle. nam

Sophista
Miedzib.

vox ista sic accipi potest & debet, Is etiam agnoscere potest, non verò, is necessariò agnosceret. Facile enim fieri potest, ut aliquis id, quod facere posset & deberet, non faciat, cæco scilicet affectu pertractus, vel errore aliquo, qui sit extra salutarem Christi doctrinam, seductus. qualis esset ille, quòd, etiamsi videret alios eandem doctrinam profitentes, quam ille profiteretur, salutarem, quia tamen eosdem alios audiat quedam insuper profitentes, quæ ipse non profiteretur, vel eosdem non profitentes, quæ ipse profiteretur, cogitet ea non minùs esse necessaria ad salutem atq; alia, & ideo eos, qui in quibusdam diversum sentiunt, odio prosequatur, etiamsi ipse salutarem Christi doctrinam teneat. Breviter iterum dicam. Potest aliquis veram & salutarem Christi doctrinam profiteri, & tamen alio, eoq; multiplici errore teneri, qui tamen per se eum potest non damnare: vel, potest aliquis salutarem Christi doctrinam profiteri, & interim tamen eidem non obedire, quod supra exemplo Ecclesiarum Apostolicarum clarissimum fecimus. Tenebant enim proculdubio salutarem Christi doctrinam omnes. ab Apostolis enim edocti erant: & tamen in multis aliis errabant, & in eo etiam, quòd alius alium ob differentias quasdam, quæ in religione Christiana intercedebat, vel cõdemnabat, nempe imperitior peritior, sive, ut Apostolus loquitur, infirmus firmiorem, vel contemnebat, nempe peritior imperitior, vel firmus infirmiorem: & tamen certum est, istos omnes, qui sic agebant, non desisse esse Christi Ecclesiam. Ma-

Doctrina
salutaris
non neces-
sariò homi-
nes pios ef-
ficat.

gna scilicet tunc erat autoritas legis Mosaicæ: diu
 multumq; duraverat cultus in ea præscriptus, & do-
 gmata in eo contenta: contemtibiles erant Ethnici
 Christiani respectu Iudeorum: ignominiosum vi-
 debatur Iudeis, pati se pertrahi ad sententiam eo-
 rum, qui paulò antea nullam habuerant Dei cog-
 nitionem, & qui athei in mundo fuerant; cum interim
 Iudei perpetua successione populus Dei fuissent. Non
 minus etiam nunc magna est apud homines autori-
 tas Ecclesie Pontificiæ: diu multumq; duravit religio
 ab ea præscripta, & dogmata ab ea tradita: con-
 temtibiles semper fuerunt ii, qui a Romana Ecclesia
 defecerunt, respectu istius Ecclesie: Ignominiosum
 visum fuit Pontificiis, pati se pertrahi ad sententias
 eorum, qui paulò ante nulli fuerant; cum interim
 Pontificii omnem sibi cognitionis clavem arroga-
 rent. Itaq; multi territi ista autoritate, etiamsi a ra-
 tione aliò ducantur, tamen rursus pertrahuntur in
 antiquam sententiam: reliqui, qui jam ex parte er-
 rores Ecclesie istius cognoverant, sive Evangelici,
 sive alio nomine appellati, difficulter tamen patiun-
 tur sibi persuaderi, ea, quæ alii post eos docent, ex e-
 adem fabrica Pontificia producta, factus esse Eccle-
 siæ Romanæ, quos illa quidem enixa sit, alii verò so-
 veant, illa ipsa autoritate Ecclesie istius iterum
 moti, & vicissim deterriti vilipendio eorum,
 qui aliud quid eis, præter ea, quæ ipsi antea co-
 gnoverunt, asserunt. Itaq; res hæc Deo imprimis &
 tempori committenda est. Danda opera sedulò, ut
 cum omni mansuetudine ista aliis persuadeantur,

Cause dis-
 cordiarum
 in religio-
 ne.

siquidem certum sit eos salutarem doctrinam ita cognovisse, ut si velint, & verè pietati studeant, servari possint.

Præterea docet quidem respondens quid faciant plerunq̃ Lutherani Calvinianis, quid rursus Calviniani Lutheranis, deniq̃, quid Lutherani & Calviniani faciant Anabaptistis, quos vocat: sed non docet, quid omnes tamen Lutherani Calvinianis faciant. Multi enim fuere, iiq̃ primarii, qui concordia cum eis ineundam & conservandam esse omnino ab initio suaserunt & autores fuerunt. Nec etiam docet, quid omnes Calviniani Lutheranis fecerint & faciant. Multi enim semper fuerunt, & etiam nunc sunt, qui ab istis contentionibus & condemnationibus planè abhorrent, & modos certos iam pridem tradiderunt, quibus unitas inter eos conservari possit, ut etiam hic in ipsa Polonia factum esse non nescit ipse respondens. Quod, si nihil aliud, hoc saltem ostendit, non natura religionis, vel doctrine, quam omnes isti Evangelici consententur fieri, ut alius alium condemnet vel contemnat, sed affectu & impotentia animi quorundam vel imperitorum, vel saltem parùm piorum: & fieri posse, ut, si charitas accederet, omnes unanimi consensu Deum glorificent.

Porrò neq̃ hoc docet, omnes, quos vocant Evangelicos, ita repudiâsse eos, qui Anabaptistæ appellantur (sive de iis loquatur respondens, qui sunt in Moravia & Belgio, sive de his, qui hic in Polonia degunt, & injuriâ ita appellantur, cum liberum unicuiq̃ relinquunt baptismum) ut ab Ecclesia eos Christi

Multi Evangelici
concordiæ
Christianæ
studiofi fuerunt.

Christi segregaverint. Fuerunt enim & antea, & nunc sunt viri inter Evangelicos præstantissimi, iique, ut puto, non omnino pauci, qui aliter existimârunt. Nominabo nunc duos, qui etiam scriptis publicè editis id expresserunt, Acontium & Banosium. Is in libro *Stratagemmat.* mille in locis id expressit. Videatur lib. 6. ubi ait: Nollem esse talem fidei confessionem, quâ compellatur quispiam ullius dogmatis mentionem facere, quod non sit ex præcipuis Christianæ religionis capitibus ad salutem cognitu necessariis. *Lib. verò 7. ait:* Qui pacem concordiamque in Ecclesia esse vult, oportet eum rerum divinarum confessione contentum esse. Frustrâ enim speraverit aliquis fore unquam, ut cum Dei Ecclesia tam benè agatur, ut de rebus omnibus omnes idem sentiant. Quare una illa reliqua est concordie ratio, si qui necessaria amplectuntur, ferant se mutuò, & suas controversias inter se amanter humaniterque uti fratres tractent. *Quæ verba Acontii satis superque ostendunt, quemnam ille ab Ecclesia segregandum censuerit. Et certè, ut ex iis, quæ deinde recenset, capitibus concordie videre est, nec ipsos Anabaptistas ab ea excludebat. Omnia enim quæ ibi recenset, fateri possunt & fatentur omnes, qui sic appellâtur. Quamquam Acontius ille, si verum fatendum est, multò fuit felicior in ostendendis erroribus, quàm in veritate inveniendâ & ostendendâ, quod etiam de Lactantio antiquitas sensit. Conscribit enim postea Symbolum*

Acontii testimonia.

lum fidei novum. Cur verò ad Apostolicum (quod vo-
cant) vetus omnia non redegit? Fortassis, quòd hoc
seculum aliud requirat, quàm illud? At nos senti-
mus, quicunque ea, quæ in Symbolo Apostolico conti-
nentur, profitetur, ita ut nihil, quod eis contrariū sit,
in ipsius confessione demonstrari possit, eum, quoad
confessionem, pro Christiano haberi debere. Quan-
quam neq̄, hoc satis est ad unitatem illam constitu-
endam, quæ fraternitas Christiana sit. Omittitur e-
nim illa, quæ Christus omnino a suis requirit, præce-
ptorū divinorū cōservatio, in qua si inter homines nō
conveniat, non fraternitas illa erit, sed turpis & sce-
lerata quedam conspiratio, etiamsi in omnibus tan-
dem omnes consentiant, adeoq̄ ipsam veritatem
profiteantur. Duo enim sunt, ut hoc iterum dica-
mus, quæ fraternitatem Christianam necessariò tol-
lunt. Vnum est, si quis in colendo & adorando Chri-
sto ita erret, ut doceri nolit: alterum, si quis ita pec-
cato vel uni vel pluribus immerfus sit, ut nolit corri-
gi vel emendari.

Quis pro-
fessione
Christia-
nus.

Quis verus
Christia-
nus.

Banosii te-
stimonium.

Banosius verò in libro de Politia Civitatis Dei
& Hierarchia Romana fol 191. ait talem fuisse insti-
tutionem primitivæ Ecclesie. Vnum Deum esse
creatorem universitatis, & Christum Iesum
ex Virgine Maria, Filium Dei creatoris, tum
carnis resurrectionem, tum legem & Pro-
phetas cum Evangelicis & Apostolicis scri-
ptis: inde haurire fidem suam, baptismo ob-
signare, Eucharistia pascere, injuriam poti-
ùs ferre, quàm inferre, sanctè vivere & piè
mori;

mori; hæc, inquam, fuit Ecclesiæ veteris Christianæ institutio, ad quam si nos omnes componeremus, dissidii causa nulla supererit, sic bellum civile cessabit: sic pax Catholica in Ecclesia Catholica erit sempiterna. *Haëtenus Banosius. Quæ ejus verba satis demonstrant, illum nullos Anabaptistas ab Ecclesia segregasse. Omnes enim, qui nunc sive jure quodam, sive injuriâ ita appellantur, omnia illa confitentur, & quibusdam tantùm verbis rectè intellectis, pro ipsissima veritate habent. Et notandum est, quod hic Evangelicus vidit, hanc fuisse veteris istius Ecclesiæ primitive Christianam institutionem. Notandum etiam est, sufficere, quòd quidam, iiq; præstantes inter Evangelicos, viri id agnoverint. Iudicium enim vulgi hac in parte nullius ponderis est censendum. Reliqui doctiores vel ea de re nunquam cogitarunt; vel occasionem etiam cogitandi non habuerunt; vel si tamen cogitarunt, affectum suum non ductum religionis secuti sunt.*

Sed deniq; non docet respondens, eos, qui Anabaptiste vocantur, condemnare & contemnere alios, qui diversum ab illis sentientes, salutarem tamen Christi doctrinam tenent & profitentur, qui tamen non minima pars eorum sunt, qui a Pontificia Ecclesia defecerunt, & pro Christiana religione non pauca sanè etiam perpeffi sunt. Quanquam enim inter aliquos ista etiamnum vigeat opinatio, neminem in Ecclesiæ ipsorum communionem esse posse, qui non idem in omnibus cum illis sentiat: tamen
ista

Sententia
nostrorum
de concor-
dia Chri-
stiana.

ista opinatio non est omnium, & magis plerūq; pro-
pter vitam parum piam, quam alii ducunt, ab aliis
se segregant, quam propter opiniones diversas; &
rursus sunt alii ex illis ipsis, iūq; generatim omnes,
qui hic in Polonia degunt, qui multò aliter ea dere-
entiunt. Agnoscunt scilicet pro vera Christi Eccle-
sia eos omnes, quicunq; Pontificiæ Ecclesiæ valedi-
cto, verū Deum Patrē & Iesum Christū ritè colūt &
adorant, & veræ pietatis, maximè verò charitatis,
studiosi fuerunt, & sunt. Tales autem fuisse omnes
illos, qui etate nostra & Patrum nostrorum & in
Belgio, Italia, Gallia, Hispania, Germania, & ali-
bi, Christi causa bona sua omnia, & ipsam etiam vi-
tam prodigere non dubitaverunt, certò persuasum
habent. Tales etiam hodie omnes illos esse, qui re-
mota omni idololatriâ, Deum solum, & Iesum Chri-
stum colunt & adorant, & veræ pietati & charita-
ti in proximum student, nihil dubitant; ideoq; fra-
ternitatem cum omnibus illis inire satagunt, & quo-
minus res succedat, hætenus per eos nullo modo stat:
sed per illos, penes quos Ecclesiarum Evangelicarum
regimē est & gubernatio, qui tamē hætenus nullam
causam, cur tantopere istam concordiam detrectēt,
asserre potuerunt, quæ non sit carnalis: si modò cer-
tum sit, quod nos certissimum esse statuimus, idq; to-
ties iteramus, cultum Dei & Iesu Christi, studiumq;
pietatis, & imprimis charitatis, sufficere ad consti-
tuendam Christi Ecclesiam. Nam omnes, qui Ana-
baptiste vocantur, Deum & Iesum Christum divino
modo colere, & pro virili pietatis & charitatis erga
proximum

proximum studiosos esse, nemo, veritatis etiam civiliter amans, negare potest.

Videt igitur re-

spondens, quomodo istud argumentum facillimè per-rumpi potuerit, & proinde non esse, quòd ita sese ja-ctabundus predicet, & triumphum canat ante vi-ctoriam.

Et hæcenus de tertio Capite.

Ad CAP. IV. Responsio.

HIC primùm, suo more, respondens impe-
git in argumento, quod facit sui capitis,
quod tale est: Falsò asserit Demon-
strator, ex notis, quas assignant Catholici,
non posse ostendi evidèter Ecclesiam Chri-
sti. Facit enim hoc argumentum concedentem
tacitè anonymum, quasi notæ sint aliqua veræ Ec-
clesiæ, eas autem, quas assignant Pontificii, illas non
esse: cùm tamen anonymus omninò neget opus esse,
ut extent notæ aliqua Ecclesiæ. Facit etiam tacitè
concedentem anonymum, notas illas, quas Pontificii
assignant, per se esse veras: sed tamen insufficientes
ad ostendendum per eas Christi Ecclesiam, cùm ait,
anonymum asserere, non posse ex notis illis ostendi
evidèter Ecclesiam Christi: cùm tamen anonymus
planè neget eas, quas Pontificii assignant, notas, in
sacris literis extare; nec necesse esse affirmet ut ex-
tent, cùm per se non sit necesse, veram Christi Eccle-
siam inquirere. Sed hæc indicata missa faciamus.
Ad ipsum Caput veniamus.

Lapsus
Miedz

Ponit

Ponit igitur primùm verba anonymi, que sic habent. Pontificios, dum asserunt, apud se Ecclesiam esse, hoc perinde esse, ac si dicerent, se tenere ac profiteri salutarem Christi doctrinam: hoc verò quomodo probabunt unquam, nisi prius ostenderint suam doctrinam cum divinis oraculis consentire? *Ad hæc verò sic respondet.* Erras toto cælo, cum dicis, perinde esse, affirmare apud nos esse Ecclesiam, & dicere, tenere nos ac profiteri salutarem Christi doctrinam. *Quid audio? Is ne toto cælo errat, qui, sine quo Ecclesia Christi nullo modo esse potest, & quo posito, vera etiam Christi Ecclesia necessariò ponitur, affirmat, eum, qui ait, se esse Ecclesiam, simul etiam affirmare, se tenere salutarem Christi doctrinam? Cur igitur falsitatis non convincit respondens istam descriptionem Ecclesie Christi aspectabilis, quòd sint cætus hominum salutarem Christi doctrinam tenentium & profitentium? cur non aliam ostendit, eamq; veriore e-
jus rei descriptionem? Certum est, ubi est Ecclesia, ibi esse salutarem Christi doctrinam, & vicissim, ubi est salutaris Christi doctrina, ibi esse Ecclesiam Christi. At reddit rationem respondens, Aliud est enim Ecclesia, aliud Doctrina Christi. quasi verò affirmet anonymus, idem esse Ecclesiam quod doctrinam. Quis verò unquam ita ineptè locutus fuit? Cur tandem affingit respondens ea anonymo, que ei nec usquam in mentem venerunt, nec scripta in Demonstratione extant? Non doctrinam, sed*

*Miedz, af-
firmatio
sempera-
ria.*

*Ineptia
Miedz*

sed professionem doctrine, nec doctrina simpliciter, sed doctrina salutaris, ait anonymus, esse reciprocam cum Ecclesia. Quod quia, quomodo everteres, non habebat respondens, ideo hoc misso, aliò sermonem convertit, & pro eo, quòd ostēdere debebat, suam Ecclesiam esse veram Christi Ecclesiam, planè aliud tractat, nempe, quòd aliud sit doctrina, quàm Ecclesia, dum ait: Negari quidem non debet, Ecclesiam Christi habere simul doctrinam Christi, sed tamen ista duo confundenda nō sunt, & prius unum cognoscēdum est, quàm aliud, loquendo simpliciter & absolutè. Non tantum negari non potest, Ecclesiam Christi habere simul doctrinam Christi, sed etiam confiteri necesse est, ubicunq; est doctrina Christi salutaris, ibi necessario esse veram Christi Ecclesiam: & vice versa, quod tu hic tacitè involvis, & prestigias obducis lecteri rem aliò detorquendo. Quis verò ista duo confundit? Nonne apertè distinguit ea anonymus, dum ait, eum qui unum cognitum habet, alterum etiā habere? Hoc verò, quid est, quòd prius unū cognoscendū sit, quàm aliud, loquendo simpliciter & absolutè? Equidem fateor, me non intelligere, quid cause habuerit vel habere potuerit respon. hac verba addendi, que planè ita assuta sunt, ut, quòd referenda sint, nesciatur. Hoc verò quis tibi concesserit, unum horum duorum prius cognoscendum esse quàm alterum? nonne cognito uno, nempe salutaris doctrina Christi, hoc etiam alterum cognitum erit? At tu contrarium statuis, Debet autem, ais,

E

prius

Confundis
res Misceas.

prius cognosci Ecclesia, quâ cognitâ, constabit nobis de Christi doctrina, veroque scripturæ sensu. Quomodo istud probes, postea videbimus. Iam attende, quàm astute & parum candidè agas, quòd, cum de salutari Christi doctrina sermo est, verum sensum Scripturæ supponis. Nunc enim non de sensu Scripturæ sermo est, sed de ipsa Scriptura. Sed & hoc transeat, & tuo agendi modo detur.

Probas autem, cognitâ Christi Ecclesiâ, constiturum nobis de Christi doctrina, hoc modo: nam in Ecclesia est Spiritus Dei, qui docet eam omnem veritatem, attenditque ne quis unquam in fide error illi obrepat. Esto. Ecclesiam Christi veram hisce rebus ornatam esse. At quid hoc ad Pontificios, cum non ostenderit, nec ostendere possint, se esse veram Christi Ecclesiam, de quo nunc erat sermo institutus, sed miro artificio a respondente aliò detortus. Sed & hoc omissò, verum esse illud, quòd respondens ait, nullo modo potest. Interrogabo enim, Quomodo credere debeo Ecclesiam habere Spiritum Dei, & proinde illi in iis, quæ ad salutem pertinentia statuit, fidem adhibendam esse, cum sit composita ex hominibus erroribus obnoxia, & nulla a Deo tali præeminentia, quòd errare nequeat, commendata. Quid hîc respondebit respondens, vel acerrimus etiam Pontificiæ Ecclesiæ defensor? Nihil certè aliud, quàm hoc, sat scio: Testimonia extare divina, quibus illud, quòd de ista Ecclesia affirmatur, comprobetur. Quòd si eum ur-

asturia
Miedz

Miedzib.
principiū
petit.

Veritas, ex
sacris lite-
ris discen-
da.

geat

geat adversarius, quoniam tandem sint ista testimonia divina, ad nulla alia, quocumque se vertat, confugere potest, quam ad ea, que in sacris literis, que ab omnibus Christianis recepta sunt, continentur. Videntur igitur gyrum, in quem subinde relabimini, ex quo nunquam vos extricare potestis? Hinc igitur infero, siquidem propterea debeo statuere de Ecclesia, eam habere spiritum Dei, & proinde eam me doctrinam salutarem docere posse, quia testentur hoc de illa sacre literae, nonne apertissimum est, prius cognoscendas esse sacras literas, in quibus doctrina salutaris Christi continetur, & deinde ex illa Ecclesiam, vel potius solas sacras literas, que sola sunt Christi doctrina salutaris, cognoscendas esse? His enim cognitis, jam Ecclesia ipsa cognita erit. Posse autem aliunde cognosci, quam ab Ecclesia, sacras literas esse veras, alibi a nostris, & aliis etiam, demonstratum est.

Docet quidem Spiritus sanctus omnem veritatem, sed Apostolos; & docet veritatem, non omnem, sed Apostolicam, hoc est, ad munus illorum proprie spectantem: Sed hinc non sequitur, non posse eos ex Christianis, quos hodie docet Spiritus S. veritatem, cras eidem Spiritui S. resistere, & nolle ab eo doceri. Semper enim, inquit Stephanus Iudeis incredulis, vos Spiritui sancto resistitis, ut etiam maiores vestri. Attenditque, etiam Spiritus sanctus, hoc est, Deus per Spiritum suum sanctum, quem largitur Ecclesie sue episcopis, ne quis unquam in fide error Ecclesie obrepat: sed tamen neminem cogit.

git, ut veritatem vel amplectatur, vel retineat. attendit scilicet, ne ab aliis, qui Christianorum fidei insidiantur, possint seduci: at si quis sponte sua ruat in exitium, hunc nunquam Deus vi retrahit, quin imò sepe numerò etiam in ultimam perniciem protrudit.

In cogitatione
Miedzib.

Sed nunc audiamus, quomodo probet resp., Ecclesiam Christi prius agnoscere debere, quàm salutarem Christi doctrinam. Ecclesiam, ai, primò cognosci debere, Esaias etiam ipse testatur, Venite, inquit, ad montem Domini, & docebit nos vias suas. Primùm ita loquitur, ac si multi sint, qui ea de re testentur, & inter eos etiam sit Esaias, isq; inter alios, qui ea de re testari potuerint, primarius. Hæc enim istorum verborum, Esaias etiam ipse, emphasis quasi est, cùm tamen nullius meminerit respondens, præter solum Esaiam: & Esaias non omninò primus inter eos sit, qui ea de re testari potuerint. nam certè, si Apostolus aliquis ea de re testatus fuisset, multò id magis valuisset, quàm cùm Propheta veteris Fœderis ea de re testatur. Quod non ideo dicimus, quasi negemus valere etiam illud, quod Esaias ea de re testatur; sed ut doceamus, non ita loquendum fuisse respondententi. Deinde pro una & eadem Ecclesia accipit respondens & illam Iudaicam, & hanc Christianam. Cùm tamen multùm inter se omnino differant, adeo ut pleriq; Theologi Christianos cæcus nomine Ecclesie, Iudæos verò Synagoge appellârint. Sed hæc leviora sunt. rem ipsam videamus.

Lapsus
Miedzib.

Locus Esaiæ, primùm loquitur de illis, qui jam *Paralogi-*
sunt in Ecclesia. Quomodo igitur ad eos pertrahi *smi Mic-*
 potest, qui nesciant, ubi sit Ecclesia, & eam primùm *dzib.*
 inquirunt? Deinde idem locus tantùm id docet, in
 monte Domini docendos esse homines vias Domini,
 & ut respondenti concedamus, quod vult, in Eccle-
 sia: at non exprimit eum, qui vias Domini in monte
 illo homines docturus sit. Qua fronte igitur ex eo o-
 stendere conatur respondens, ipsam Ecclesiam do-
 cturã homines Dei semitas? Et concedi sanè potest, in
 sola Ecclesia Christi homines doceri Dei vias: sed ab
 ipsa hoc eo sensu quo vult resp. fieri, nemo nisi stupi-
 dus existimabit. Docebantur olim vias Domini Isra-
 ãlita in illo templo, nõ ab aliqua Ecclesia simpliciter,
 sed ab ipso Deo, vel etiam ab hominibus, secundùm
 propagatam a Deo legem. Nam si omninò ab Eccle-
 sia vel ejus Senioribus, pependisset cognitio viarum,
 hoc est, voluntatis Domini, tamdiu benè quidem a-
 ctum fuisset cum Israëlitis, quamdiu seniores Ecclē-
 sia benè se gesserunt. Quid verò illis factum fuisset,
 quando Seniores illi omnes deviãrunt, ut de illis
 conqueritur Deus per Prophetam? Credibile est, eos
 tunc etiã obtendisse velum istud Ecclesie, ut Ieremias
 testatur. Sed quid Deus iussit eis respondere? Nolite
 considerare in verbis mendacii, dicentes, Templum Ierem. 7. 4
 Domini, templum Domini, templum Do-
 mini. Quemadmodum etiam hodie, si ab Ecclesia
 vel Senioribus illius penderet salutaris doctrinæ co-
 gnitio, benè quidem ageretur cum Christianis, quã-
 diu illi tenerent normam sibi a Christo in Evange-
 lio

lio aperte præscriptam: Sed, si omnes errent & devient, quid fieret populo Christiano? Datum autem esse privilegium Ecclesie vel ejus Senioribus, ne unquam errent, Pontificia est fabula. Id enim nequæ in sacris literis expressum est: nequæ ex illis deduci potest, quinimò tale quippiam extare, eisdem contrarium est. Inverteretur enim omnis religionis natura, quæ est voluntarius Dei cultus.

Addit deinde alia quedam verba respondens, unde appareat, ab Ecclesia discendas esse vias Domini, sed a vero alienissima, dum ait: alioqui eundem est nobis in præceptis, ut in multis videre est, qui a fide exciderunt, & circa eam naufragaverunt. & ascribit locos sacrarum literarum duos. Prior locus ita habet. Radix omnium malorum est avaritia, quam quidam appetens, aberraverunt à fide, & seipso transfixerunt doloribus multis. *Quenam hic Ecclesie vel per speciem mentio? Itane licet, quod libet? Atqui Deus non illuditur, ait Apostolus. Hoccine est loqui, ut eloquia Dei? Alter locus ita habet.* Habens (scilicet tu Timothee) bonam conscientiam, quam quidem repellentes, circa fidem naufragaverunt. Inunc igitur, & crede respondenti literas sacras alleganti, & ex eis concludenti, ecclesiam prius cognosci debere, quam sacras literas. Ita nihil pudet eos, qui præjudicatas aliorum opiniones ex præjudicatis argumentis defendunt, ut contra ipsissimam veritatem sacras literas ad suum propositum pertrahant. Utinam respondens

hic

Audacia
Miedzib.

Tim. 6.
10.

Tim. 2.
19.

*hic respiscat, & quàm graviter erraverit, veteri-
am peccaverit, tandem agnoscat?*

*Postquam respondens credidit, se docuisse, ec-
clesiam priùs cognoscendam esse, quàm doctrinam
salutarem, quod quomodo ostenderit, hæcenus vidi-
mus, hinc infert, necesse igitur esse, ut sint aliqua no-
ta, ex quibus ea cognosci possit. Sed quia nec docuit,
nec docere unquam poterit respondens, ecclesiam
priùs cognoscendam esse, quàm doctrinam saluta-
rem, quid, quæso valebunt illius hæc verba o-
mnia? Nihil. Sed tamen, nè quicquam omittamus
eorum, quæ dicit, videamus argumentum, & vim
verborum.*

*Affirmat, unam notam Ecclesiæ esse,
quòd debeat esse Catholica, hoc est univer-
salis, ita ut non ad certum aliquod tempus
coarctetur, sed sine interruptione duret o-
mnibus seculis, ex quo a Christo & Aposto-
lis est fundata. Rationem affert, quia semen
verbi Dei, quo satum est, debuit in agro Do-
mini crescere usque ad messem. Quia verò
semen hoc spargendum erat ab aliquo, de-
buisse etiam seminatores esse, qui illud spar-
gerent semper. Hanc verò notam soli Ecclesie Ro-
manæ convenire assumit. Quia semper fideles &
Pastores fuerint in ea, quod in Ecclesiis Lu-
theranorum, Calvinistarum, Anabaptista-
rum defecisse clarum sit; cùm ante Luthe-
rum Ecclesiæ istorum non fuerint. Hæcenus
argumenta respondentis & eius probationes. Non*

Refugia
Pontificio-
rum ad Ec-
clesiam.

ignoramus sanè, quantum hisce suis deductionibus Pontificii tribuant, & quomodo, variè illas formando & reformando, vulgus imperitum, & eos, qui servitute, quâ ab illis premuntur, propter aliquod commodum suum carnale gaudent, aut metu inimicitiarum eam excutere non audent, vel non possunt, decipiant: Sed quàm futiles sint, iampridem a multis etiam non minùs cordatis quàm piis viris, ante nos demonstratum abundè est, ita, ut non habeat, quod gloriatur respondens de eo, quàm multa ipsi de istis notis sue Ecclesie Catholice, quas vocat, tradiderint. Nunquã enim cedunt illi alii vel eruditione, vel pietate Pontificiis, qui istas notas tantopere commendant. Nos omissis in presentia aliis, ad hanc notam, cuius modò mentionem fecit respondens, & quam obtudere nobis voluit, pauca respondebimus.

uratio
ecclesie nõ
est neces-
saria.

Negamus igitur propositionem argumenti: Quòd necesse sit Ecclesiam Iesu Christi semper ab eo tempore, quo a Christo & Apostolis fundata est, durare. Rationes cur id faciamus, ut asseramus, necesse non est, quanquam suprâ aliquoties allegatæ sunt. Probationem verò, quam istius sue propositionis assert respondens, dicimus esse non tantùm infirmam, sed etiam planè nullam, & indignam Theologo. Primùm enim petita est ex sermone parabolico Iesu Christi. ex parabolis verò argumenta firma, quibus aliquid ad salutem, vel etiam ad religionem pertinens probetur, deduci non posse, hætenus omnes Theologi confitentur sapientes, & quicumq; aliter faciunt, non leviter errare censendi sunt.

parabo-
non pe-
ntur fir-
argu-
mentum.

sunt. Nec mirum. In parabolis enim non numeranda sunt verba, sed pensitanda pondera, hoc est, scopus tantum attendendus, cujus causâ ea sit a Christo proposita. alioquin si ex singulis verbis singula dogmata extruere velimus, pro Christiana religione sanctissima ludum & jocum habituri sumus valde ridiculum. Hinc fit, ut quando illis ipsis verbis utuntur Evangelici quidam ad demonstrandum, quod non liceat vi aliquem ad religionem adigere, in hunc ferè modum respondere soleant ii, qui contrarium sentiunt, non esse scilicet petendam confirmationem hujus sententiæ, quam Evangelici quidam sequuntur, ex parabolis. Et quidem non injuria. Quamvis enim probabiliter & populariter ex verbis Christi ostendi possit, quod volunt isti Evangelici: tamen procul dubio aliter res tanta probanda erat, non deductione quadam ex parabola, sed ostensione totius analogiæ Christianæ religionis, & maxime Regalis istius legis charitatis, quæ religionis Christianæ caput est, & sine qua religio Christiana nulla planè est. Persequi enim & vitâ etiam privare eum, qui diversum in religione sentit, nã acuta illa est charitas. Rectè igitur amat Christianos, Turca, qui eos ferro, igneq; ob religionem persequitur. Sed ad rem.

Dicimus igitur, istius parabole scopum esse, quod causa, cur homines Evangelio fidem non adhibeant, una vel præcipua sit, Diaboli invidia; & quod homines, etiamsi nunc lateant, tandem tamen reportaturi sint dignam suis factis mercedem. Quic-

Quid in parabolis spectandum.

Scopus parabole
Matth. 13.
24.

quid extra hoc assertur, id totum ad rem ipsam propriè non pertinet, sed tantùm ad continuandam & rectius explicandam parabolam additur. Hoc ita se habere, præter alia hoc unicum evidenter demonstrat, quòd ipse Christus, paulò infra parabolam hanc exponens, nullam hujus particule, quâ continetur interrogatio servorum patrisfamilias: Visné igitur abeuntes colligamus ea, & responsionis patrisfamilias: Non, ne fortè colligentes zizania, eradicetis simul cum eis & triticũ. Sinite crescere utrumque usque ad messem, mentionem facit, hoc est, non explicat, quinàm sint illi servi, qui ita patrem familias allocuti sunt; nec quid illud sit, quòd non permiserit paterfamilias zizania evellere. Hoc verò fieri nullo modo potuisset, aut factum fuisset, si verba ista aliquid, ut loquuntur, de essentia parabole continerent.

Sed esto tandem, tantundem valere ad aliquid probandum parabolam, quantum alia Christi dicta: esto, hanc particulam etiam de essentia parabole esse, quid ex ea demonstrabit respondens? Hoc ciné, quòd semper debuerit durare semen verbi Dei ex quo satum est, & ideò etiam Ecclesiam; hinc verò consequi, Ecclesiam esse Catholicam, hoc est, semper durantem? Hac ratione possum ego etiam demonstrare, zizania, hoc est falsam doctrinam, ex quo fata est, semper duraturam, & idcirco etiam illos, qui falsam doctrinam sectantur; hinc verò consequi, eam Ecclesiam, que falsam doctrinam sequitur, esse Catholicam, & proinde veram. nam aperte Domi-

Absurdè
argumen-
tatur Mic-
dzib.

nus ait: Sinite crescere utraq̃ usque ad messem. Ridebit fortasse, vel indignabitur respondens cum hac leget. Cogitet igitur vicissim, nos etiam ridendi & indignandi causam habuisse, cum ipsius argumentum legeremus. Hac ratione illi, quos Ecclesia Romana pro schismaticis habet, erunt etiam vera Christi Ecclesia. nam non minus fideles & Pastores apud eos durant, quam apud Pontificios. Quid igitur ad verba hæc, inquiet aliquis, respondes? Hoc scilicet, quod Christus non affirmat semper utraq̃ futura in agro, nempe bonum semen & zizania: sed, si semper futura sint, docet, quid faciendum sit. Potest autem fieri, ut nulla sint zizania; vel fieri etiam potuit, ut totus ager esset refertus zizaniis. Itaq̃, si hoc succederet, nullum locum haberet ista Christi admonitio. Potuisse autem fieri, ut totus ager zizaniis scateret, nimis aperte testantur sacre literæ, cum defectionem a fide per istum hominem peccati & filium perditionis prænunciât, & multos luxurias seductorum secuturos testantur, & omnes gentes ab ista magna Babylonia deceptum iri docent. Sic igitur corrumpit propositio respondentis, & nisi alio modo fulciatur ista Catholica autoritas Ecclesie Romanæ, propediem apud omnes probos corrumpitur, hoc est, manifestum erit, non esse hanc notam Ecclesie, quod semper durare debuerit. Et quomodo, queso, hæc nota sit Ecclesie, cum nulla Ecclesie spectabilis sit nota, nec, ut sit, necesse sit?

Veniamus ad assumptionem. in qua nihil aliud inest, quam otiosa jactantia, quâ sibi ipsis imponunt Pontificii,

2. Thes. 2. 3.

2. Pet. 2. 2.

Apoc. 18. 3.

Duratio Ec-
clesiæ per
se nihil va-
let.

Pontificii, vel ad eos erroris convincendos non vul-
gari occasio. Quid enim est jactare durationem Ec-
clesiæ, si aperte constet, eam Ecclesiam, quæ tam diu
duravit, tam turpiter a fide Christiana defecisse?
Revocent suam ecclesiam Pontificii ad illam Eccle-
siam Romanam, quæ tempore Pauli floruit, & de
qua non pauca scripsit, unde ipsius tunc præstantia
apparebat, & conferant suam religionem & suos ri-
tus cum illius Ecclesiæ religione & ritib⁹, nihil certè
præter nudum nomen apud se superesse, aperte de-
prehendent. Quòd si dicat respondens: talis erat
religio, tales ritus in ista Romana antiqua Ecclesia,
quales nunc sunt in nostra; hic ego regeram illa, Pro-
fer tabulas, profer testimonia. nec enim fieri potest,
ut ea sit vera illa Romana Ecclesia, quæ tẽpore Pauli
extitit, quæ contrariam hodie religionem, & ritus
contrarios illis habet, quos Paulus describit. Quòd
si probare velim, apud omnes oleum & operam per-
derem. Inter eos enim, qui jam Pontificiæ Ecclesiæ
valedixerunt, nemo est, qui aliter sentiat. inter re-
liquos Pontificios non minùs etiam manifestum il-
lud est, quippe, qui sponte sua consitentur, pleraq^{ue} e-
orum, quæ illi nunc in religione sectantur, ab auto-
ritate Patrum, Conciliorum, qui longo post Aposto-
los tempore extiterunt, pendere.

Duratio,
corruptæ
Ecclesiæ si-
gnam esse
potest.

Erroris autem convincendi ex hoc ipso Ponti-
ficios, occasionem non vulgarem hinc peti posse pa-
tet, quòd valde verisimile sit, istam hominum mul-
titudinem non esse verum Christi populum, qui per
tot secula in uno loco durat. Populus enim Christi,
instat

instar ovium est inter medios lupos. quomodo verò inermes & imbelles oves, quantumvis numero plurimæ sint, vel paucissimis lupis resistere valeant, nendum si pauciores sint numero lupis? Ultio omnis præcisè prohibita est Christiano populo. Allicit autem improbos homines quodammodò hæc illius professio ad eum affligendum & persequendum. Itaq; si Christianus populus semper duravit, aut agnoscenda est talis Dei providentia, quæ naturam rerum invertat, nempe, quòd Deus homines improbos perpetuò coegerit, ne Ecclesiæ nocerèt, quod Deus rarissimè & ad brevissimum tantum tempus facere solet; vel potiùs concludendum, illos, qui Christianus populus appellari gaudebant, ut in aliis, sic etiam in hoc degenerasse a sua probitate, & quod patientiâ efficiendum erat, id minis eos effecisse, nempe vim vi repellendo (Deo ita permittente) tandem superiores evasisse, & aliis ex provinciis & urbibus ejectis, easdem occupasse. Quod an verum sit de Romana Ecclesia, omnium esto iudicium. Itaq; vel desinant jactare istam suam Ecclesiæ durationem Pontificii, vel sciant, se hac ipsa ratione eam apud omnes verè Christianos suspectam omnino reddere.

Interrogat respondens, quando in Ecclesia Romana, quæ primum tempore stetit, fideles, supra quos semen verbi divini spargere-tur, aut satores, qui sunt Pastores legitimi, defecerunt? ut defecisse clarum est in Ecclesia Lutheri, Calvini, Anabaptistarum. Priùs ad defectionem hanc Lutheranorum, Calvinista-

Ineptia
Miedz

tum & Anabaptistarum respondebo: Deinde vide-
bimus istam durationem Romane Ecclesie. Rursus
verò, prius, quàm ad ipsam rem respondeam, indi-
canda est respondentis ineptia, quam his verbis, ut
defecisse clarum est in Ecclesia Lutheri, Cal-
vini & Anabaptistarum, prodidit. Nam si dese-
cisse, subintellige fideles, Pastores, (de his enim ser-
mo fuerat) clarum est in Ecclesia Lutheri, Calvini
& Anabaptistarum, hinc sequitur, fuisse aliquando
fideles & Pastores in Ecclesia Lutheri, Calvini, &
Anabaptistarum. Quod enim nunquam fuit, dese-
cisse nullo modo potest. Si verò fuit Ecclesia Lutheri,
Calvini, & Anabaptistarum, & in ea fideles & Pa-
stores, quomodo eos primùm post Lutherum exortos
fuisse dici potest? Eadem ineptia etiam in sequenti-
bus verbis apparet, dum ait: nam hi demum post
Lutherum omnes exorti sunt. Quinàm sunt,
illi, hi, & qui post Lutherum omnes exorti sunt?
Certè non habet Pronomen hi, ad quod referatur.
Si enim per hi omnes, intelligit Lutherum, Calvi-
num, & Anabaptistas, quomodo post Lutherum Lu-
therus extitit? Si per illud Calvinistas & Anaba-
ptistas intelligere se dicat, nihil dicit. Tam enim
Lutherus, quàm illi, invisibilem Ecclesiam, que ante
Lutherum fuerit, statuunt. Sed hoc indicare sat est,
ut lector videat, non decuisse eum, qui satis alioquin
eruditus esse videtur, ita orationem suam intrica-
re, & obscuram reddere.

Nunc ad defectionem illam Ecclesie Lutheri,
Calvini, & Anabaptistarum. Dico igitur, si per Ec-
clesiam

clesiam Lutheri, Calvini, & Anabaptistarum intel-
 ligit respondens eos, qui sic unquam appellati sunt, *Sophista*
 eum in re seria ludere, & se ipsum prodere, quod res *Miedzib.*
 religiosas parùm religiosè tractet. Si verò per Ec-
 clesiam Lutheri, Calvini, & Anabaptistarum, in-
 telligit eos, qui idem, quod isti confessi sint, triplici-
 ter respondeo. Primum, non posse probari omnes il-
 los, qui confessionem eam, quam Lutherus, Calvi-
 nus, & Anabaptiste, in præcipuis & essentialibus
 Christiane religionis capitibus secuti sunt. planè de-
 fecisse, ita ut nullus eorum super fuerit. Potuerunt *Ecclesiam,*
 enim alicubi latere, vel etiã inter medios suos hostes *prorsus de-*
 clam illis vivere, quemadmodum hodie etiam in ipsa *fecisse pro-*
 urbe Roma, ubi sedes est Antichristi, non paucos de- *bari non*
 lituisse, qui veritatem salutarem perspectam habu- *potest.*
 erunt, ipsa experientia docuit, & nunc etiam ibi-
 dem & alibi, ubi illud Diabolicum Inquisitionis,
 quam vocant, imperium viget, non paucos esse, ne-
 mini dubium esse debet. Quomodo enim inquisitio
 durare posset, si non essent, in quos inquirendum es-
 se Papa censeret? Exclamant Pontificii, cur igitur
 sese non prodiderunt, cur in publicum non prodie-
 runt illi clancularii? In promptu causa fuit, que eti-
 am nunc est: quamprimum aliquis in Italia vel Hi-
 spania apertè id profiteretur, quod sentit, si vel in re
 minima dissentiat a Romana Ecclesia, statim ad
 carceres, ad rogam rapitur, causã indictã bona con-
 fiscantur, & nemo est, qui contra hæc vel mutire
 audeat. Tanta est Papæ Romani in procuranda
 salute hominum, (scilicet) charitas. Hæc quia non
 omnes

omnes subire parati sunt, vel, quòd sint in fide infirmi, vel quod id faciendum sibi esse, persuasum illis non sit, ideo latent. Quam vel infirmitatem, vel ignorantiam, Deum pro summa sua erga homines benignitate credibile est, istiusmodi hominibus non imputaturum, quemadmodum exemplum istorum, qui tempore Elie latebant, & tamen genua sua Baali non incurvabant, manifestè docet.

8. Reg. 19.
10.

Quatenus
confessio ad
fidem re-
quiratur.

Quod si quis dicat, requiri etiam confessionem ad fidem, que in corde lateat. Respondemus, hoc tunc demum verum esse, si constet de aliquo, qualem sequatur confessionem, ne scilicet neget, se eam sequi. alioquin, si id non constet, non frustra Deus tentandus est, nec periculum accersendum. Potest autem fieri, ut sint, qui veram fidem in Christum teneant, & tamen nullam veram occasionem habeant eam publicè profitendi, nempe, si a nemine interrogentur, aut alio aliquo modo provocentur. Quanquam vicissim dissimulationem interdum admodum periculosam esse planè statuimus. Affinis enim est isti abnegationi Christi, quam eterna damnatio necessario consequetur.

Deinde dico, admodum facilè probari posse, non tantùm semper extitisse eos, qui contraria eis, que nunc sequitur Romana Ecclesia, dogmata & ritus etiam secuti sunt, licet eos Romana Ecclesia, vel alii etiam ipsorum similes, nempe fideles, non noverint: verùm etiam semper ferè extitisse eos, qui publicè id sint profesși. Ista enim doctorum Pontificiorum series, quam a tot retrò seculis, posteri & defensores

Ecclesiam
non planè
defecisse,
probat.

defensores illorum ne cedere conantur; istæ etiam perpetuæ, quæ commemorantur, cum adversariis habite controversiæ, quarum libri illorum testes sunt, quid aliud indicant, quàm semper extitisse, qui Romanæ Ecclesiæ fuerint contrarii? Quorsum enim scripsissent adversus eos, qui jam non erant, doctores Pontificiorum libri extant, aliquos secutos esse sententias præcipuas, quibus Lutherus a Romana Ecclesia dissentit, aliquos eas, quibus Calviniani, aliquos denique, eas, quibus Anabaptistæ, vel hoc ipsum demonstrat, quòd hodie præcipui Romanæ Ecclesiæ defensores, & Luther. & Calvin. & Anabapt. jam pridem ab istis suis doctoribus refutatos & damnatos esse, cum aliud quod respondeant non habent, ad ravim usque clamitent. Quomodo verò ex doctoribus refutari & damnari possent, nisi adversus tales, quales sunt Lutherani, Calvinistæ, Anabaptistæ, scripsissent? Ex eo enim, quòd adversus Iudeos aliquis scripserit, non potest erroris convinci hereticus, & vice versa: nec ex eo, quòd adversus Lutherum scriptum est, potest erroris convinci & jure damnari alius quis, siquidem in præcipuis articulis ab eo dissentiat, qui damnatus est.

Si dicat quis, paucos eos fuisse, & tandem penitus deletos: hunc ego primum ignorantie crasse accusabo, qui velit semper multos esse, qui veritatem profiteantur. cum tamen & sacra scriptura, & ipsa experientia teste, semper paucissimi fuerint, qui veritatem & virtutem aperte professi & sectati sint.

In religione non spectanda multitudo.

Deinde supinum eundem rerum censorem appella-
bo. nam quid est credibilius, quàm multos eosq; ve-
ritatis & virtutis hostes, oppressisse tam eos, qui ve-
ritatis defensores erant, quàm scripta illorum o-
mnia, ne scilicet ex iis appareret, quomodo senten-
tias suas probaverint? Sic enim cause sue, ut potuit,
Diabolus consulere voluit. Quanquam ne hic planè
sapuit, vel potius sapere non potuit, Deo scilicet rem
istam, summâ & verâ suâ sapientiâ, moderante,
quòd scripta doctorum istorum Pontificiorum non
curaverit simul etiam opprimi. Credidit scili-
cet Satanas, & Romana Ecclesia, se hac ratione
perpetuò obtenturam, quòd semel obtinuerat: inte-
rim verò Deus illa scripta extare voluit, ut ex illis
ipsis homines non improbi, & non rudes, cognosce-
re possent, quenam sit salutaris veritas, quam tanto-
pere a multis seculis, professione Christiani, impu-
gnârunt, & que tela sint, quibus impugnata fuerit.
Quicquid enim a Romana Ecclesia in Christianâ
religione unquam impugnatum est, id totum ferè
pro veritate divina censerit debet; tela verò, quibus
id factum fuit, straminea sunt, vel saltem plumbea,
que perrumpi facillimè possunt, & magis premunt,
quàm pungunt. Defenderunt enim isti doctores
Pontificii tot & tantas nugas, tot & tantos errores,
tot & tanta peccata, idq; his modis & rationibus, ut
hodie eos, qui paulò sunt perspicaciores, & rerum
istarum, quas defenderunt, & modorum, quibus eas
defenderunt, pudeat. Hinc fit, ut sese in mille modos
vertendo, & res & modos aliter atq; aliter forment
atq;

Scripta ad-
versariorū
testimonia
sunt veri-
tatis.

atq; reforment: nec tamen tantum sapiunt, ut veros suorum Patrum & doctorum, tegere, ita ut vellent, possint.

Deniq; etiamsi concedatur, nullos fuisse, qui a multis retrò seculis, ea, quæ nunc Lutherani, Calvinistæ, & Anabaptistæ consententur, dogmata confessi sint, & ritus eos, quos illi nunc observant, in colendo Deo observaverint, sed omnes unà cum scriptis perisse, & interemptos esse, hincne sequetur, falsa esse ea, quæ illi hodie docent? Nihil minus. Nusquam enim scriptum est, nec promissum, fideles Christi semper duraturos, nec etiam, ut alicubi promissum sit, possibile est. Satis autem est, ad demonstrandum, Lutheranos, Calvinistas & Anabaptistas vera docere, si demonstrari possit, ea omnia, quæ illi hodie in religione Christiana consententur & sequuntur, sacris literis, quas sacras esse, nec ipsa Romana Ecclesia negare (quantumvis velit) potest, esse consentanea; ea verò omnia, quæ hodie in Romana sunt Ecclesia, idem esse dissentanea. Quòd verò illos, qui Romane Ecclesie contraria dogmata & ritus, hoc est, ipsam veritatem & verum Dei cultum, saltem maxima ex parte, olim secuti fuerunt, Deus interim & scripta illorum perire passus est, hujus rei cause fuerunt gravissima, quæ soli quidem Deo potissimum cognite sunt, nobis tamen non omnino etiam, saltem ex parte, incognitas eas esse Deus voluit. Ideò enim hoc Deum fecisse tutò statui potest, ut hac ratione tantò magis excecaret Romane Ecclesie assecclas, & causas in errore perseverandi multiplicaret, quod

Præter Ecclesie durationem aliunde veritas cognosci potest.

Cur Deus veritatē & ejus professores perire patitur.

Deum facere, cum deplorata est hominum malitia, sacre literæ non uno in loco testantur. Deinde, ut fides illorum, qui & tunc extabant, & postea exiituri essent illorum similes, tantò esset illustrior, quippe, qui non hominum multitudine, vel ipsis etiam hominibus niterentur, sed solo Deo & ejus Evangelio. Satis autem Deus occasionis dedit hominibus agnoscendi veritatem, dum sacrosanctum illud Christi Evangelium in medio hostium illius sartum tectum conservavit. Ex hoc enim omnes, qui probi sunt, perpetuò ea depromere possunt, quibus ad cognoscendam veritatem & omnes errores detegendos necesse est, ut ipsa hodie (Deo est laus) experientia docet. Et hæc pauca habeat respondens ad istam defensionem, quam in Ecclesia Luther. Calvinian. & Anabapt. evenisse docet.

Nunc videamus istam durationem Ecclesie Pontificiæ. De hac igitur, postquam ita, ut paulò ante dictum fuit, interrogasset, quando scilicet fideles & satores, hoc est, Pastores legitimi defecerint, & sciret sic nos excipere posse, licet detur Ecclesiam Romanam semper durasse, inde tamen non consequi, eam veram Christi Ecclesiam esse, cum fidem & doctrinam semel sibi traditam non retinuerit, sic ait: At ego contrà non potestis negare, in hac Ecclesia Romana doctrinam hanc aliquando sinceram integramque fuisse. Id enim testatur ipse Paulus, dum Romanorum fidem commendat. Si ergò amissa est hæc vera fides, cedo, quando primùm amissa est? sub quo

quo Pontifice Romano? quis primus tanti sceleris autor? Profer historias, tabellas, testimonia. Estne credibile, totum orbem fuisse dementatum, ut id non videret quisquam neq; ex amicis neq; ex inimicis? Vbi iterum, priusquam ad ipsum argumentum respondeamus, hoc notandum est, legitimos Pastores eos appellari a respondente, qui nihil minus sunt, quam legitimi. Ei enim is legitimus est, qui ad hoc munus ordinatus est, ab alio sui simili qui vicissim ab alio superiori, & is superior tandem a supremo pontifice dependeat. At nihil impedit, quominus aliquis vitæ sit ab aliis ordinatus, & tamen non sit legitimus secundum doctrinam Evangelii Pastor, nempe, quia ista ordinatio non sit secundum normam præscriptam ab Apostolo. Is jubet, ut illi, qui alios docere volunt, sint (ut multa verba Pauli in paucissima contraham) vitæ inculpatae, & ad docendum alios apti. An verò tales fuerint illi legitimi Pastores Ecclesie Romanae, dicat ipse respondens. Sanè longè aliud testantur Historici non heretici, sed Pontificii, & in aula Pontificia educati & florentes. Frustrà igitur est, jactitare successionem quandam nudam, quæ ipsis propriis, quæ ad munus Pastoris constituendum requiruntur, careat. Sed hoc fortasse levius est apud respondentem. Iam pridem enim didicerunt nobis occinere illud pastores isti legitimi: In Cathedra Moïsis sederunt Pharisei & Scribæ: Quodcunq; igitur præcipiunt, facite, secundum opera verò illorum ne facite. Dicunt

Pastores legitimi in Papatu non sunt.

Pastores legitimi qui-

De loco
Match. 23.

enim & non faciunt. Quod dum obijciunt, quid aliud agunt, quam quòd justo Dei judicio semetipfos produunt, & quid de se sentiendum sit, suomet ipsorum ore tacitè docent, nempe, se hostes esse Iesu Christi, quales erant illi, de quibus dictū est, Quodcunque præceperint, facite, secundum autem opera illorum non facite. Nonne enim (ut hoc addā) apertè cōstat, potuisse tunc jure id a Christo dici, cum nondum Christiana Respublica esset constituta, & duraret adhuc illa Iudaica, que licet, cum Christi Repub. futura comparata, valde esset imperfecta, tamen per se considerata, erat sancta, & a Deo profecta: ut scilicet homines, quia nondum cognoverant Christum, audirent illos, qui legem Mosis hominibus prælegebant, quatenus scilicet illam tractabant. Præstat enim aliquam Dei voluntatem facere, quàm nullam: At nunc posteaquàm Christus Rex populi Dei perfectus & perpetuus evasit, & Rempublicam suam instauravit, in eaq, leges novas sanxit, nonne insanorum est, vel potius impiorum hominum, omissa Christi lege & prescripto, recurrere ad illa, que tunc, cum Christi Respublica constituta nondum esset, certo respectu dicta fuere. Posteriora ligant, vetus & verum dictum. Hoc igitur sequendum est, quod Christi Apostoli de constituendis Episcopis & Pastoribus Ecclesiarum scriptis tradidere: illa verò que extra hæc afferuntur, effugia hominum, quibus veritas celestis exosa est, & qui de sua magis, quàm de divina gloria & commodis solliciti

liciti sunt, censenda sunt. Sed nunc hoc amplius non exagitemus.

Ipsam responsionem videamus, quam non tantum fallacem, sed etiam planè puerilem, & indignam istius Ecclesie, quæ errare non possit, defensoribus dicimus. Nonne enim fallax hæc est argumentandi ratio: Tempus nominari definitè non potest, quando vera fides Ecclesie Romane amissa sit: Personæ digito monstrari non possunt, quæ tanti sceleris autores fuerunt. Ergò fides non est amissa: Ergo tantum scelus non est commissum? Itane tantum Theologum & etiam Philosophum inertiam suam prodere non puduit? Finge tibi ereptos reverà esse mille florenos, respondens. Iam si tu id apud me exponeres, ego verò fidem tibi propterea adhibere nollem, quia horam, quâ id factum sit, & hominem, qui furatus sit, & multa alia similia nominare nequeas, nonne me te ludificari diceres; & fortasse etiam indignareris, si tibi iteranti mille florenorum jacturam, fidem nihilominus ob ignorationem istarum circumstantiarum denegarem? Diceres enim, quâdo id factum & quis tanti sceleris autor sit, equidem nescio: at me pecuniam meam non habere, optimè scio. Essetne ideo furtum, non furtum, quia istæ circumstantiæ nescirentur? An non ipsa res, quòd scilicet mille florenis destitutus esses, furtum demonstraret? Idem etiam de hac nostra controversia existima. Conquerimur ereptam nobis esse veritatem: introductam idolatriam, in vectos errores, relegatam pietatem, ostendimus, digito monstramus, & partem

Sophista
crassus
Miedzib

aliquam non negant illi ipsi, quibus id obijcimus, nempe, quod ad pietatem attinet. Urget adversarius: at non potestis ostendere, & digito monstrare, quando id factum sit, & quis tanti sceleris auctor. esto. sed rem ita se habere manifestum est. Iam si illud suum urgere pergat, quomodo non indignetur, vel potius non admiretur tantam hominum perversitatem homo probus, & cui veritas cordi est? Satis igitur est, demonstrare corruptam esse religionem, doctrinam, & mores Romanæ Ecclesiæ, & nihil eam ferè cum ista, quæ Apostolorum tempore florebat, commune habere, etiamsi ista definitè ostendi nequeant, quæ adversarius urget. Certum quidem est, tunc sciri corruptam esse doctrinam, si sciatur tempus, quando id factum sit, & personæ, qui autores istius corruptionis sint: At non vice versa, si nesciatur tempus, quando corruptio facta est, & personæ, qui ejus autores fuere, continuè ignoratur, corruptionem doctrinæ esse factam. Alia enim sunt eaq; majoris momenti, unde corruptio ista apparere potest. Ex quibus primum est, si constet, doctrinam, quæ nunc prædicatur, vel adversam esse doctrinæ, vel diversam ab ea, quæ scriptis Apostolorum continentur. Hanc enim verissimam esse nemo Christianus negat. En igitur tabulas, en testimonia in genere, respondens, quæ alibi latius a nostris explicata sunt. Quid vis amplius?

Ridiculus autem est resp., qui interroget, sub quo Pontifice Romano amissa sit fides vera, quasi scilicet semper Pontifices Romani fuerint, & non aliquot post

Vnde corruptio doctrinæ cognoscenda.

Audacia
Miedzib.

post Christum seculis demum Episcopi Romani eum sibi titulum usurpare coeperint? Voluit scilicet aliud agendo, Papæ primatum asserere, sed jam tempus hominibus imponendi his rebus transiit.

Adeæ, quæ addit, Estné credibile totum orbem fuisse dementatum, ut id non videret quisquam neque ex amicis neque ex inimicis, hæc habeat. Primùm fieri potuisse, ut multi amici viderint & doluerint, monere tamen ea de re noluerint. quia scilicet viderent, frustra se id facturos, conscii arrogantia istorum, qui errorum autores & promotores erant: Dico iterum, fieri etiam potuisse ut viderint & monuerint, & tamen nihil effecerint, oppressi scilicet ab his, quos monuerant. Sic enim ii faciunt, quibus magis sua ipsorum, quam Dei, gloria curæ est: Omnia susq; deq; habent, dummodò sententia ipsorum obtineat. Inimicus verò, si vidit, nonné in sinum ridere potuit, & alieno malo insultare, nedum ut moneret? Adde, quod etiam si monuisset, nihil procul dubio effecisset. nam, qui non curat amicorum monita, quomodo curet inimicorum? Solemus ista libenter probare, quæ inimici nostri improbant, & nimis candidum & probum eum esse oportet, qui admonitionem inimici etiam curet. tales autem tunc fuisse Pontifices, cum vera fides amissa fuit, nobis non sit verisimile. Dico amplius, fieri etiam potuisse, ut nemo neq; ex amicis neq; ex inimicis id viderit. sunt enim Dei iudicia mirabilia, qui, quando vult, ut pereant illi, qui veritatem non diligunt, eos ita excæcat, ut a nemine monean-

*Infirmitas
argumen-
torū Mic-
dzib.*

tur, ne aliquam ad Deum sese convertendi occasionem habeant, & ita sanentur. Dico deniq̄, vidisse & amicos & inimicos. Quid enim aliud docent iste controversiæ, quæ inter Episcopos Ecclesiarum per longum tempus durârunt, antequam Romanus primatum sibi vendicavit, quàm amicos vidisse aliter rem geri debuisse? Desectio verò Mahometis, nonnè nimis apertè docet, vidisse eum hoc, quòd Christiana religio esset corrupta, & ideò aliam sibi hominem impurum confinxisse? Viden quàm facile quàm multa dici possint, & multò plura dici possent, nisi brevitatis esset habenda ratio, adversus ista, de quibus hætenus disseruisti. Frustrà igitur est, quod ais, Ad hæc vos ne hiscere quidem potestis. Quæ verba tibi ita imprudenter excidisse miror, cum totum hoc, quod hætenus tractas, aliis, quæ objicis ad defendendum vestram Ecclesiam, sit longè infirmius & futilius, & puerum esse oporteat in rebus divinis, qui se istis nugis extricare nequeat.

Pergis autem & ais: Tantummodò clamatis, Ecclesiam Romanam adulterâsse doctrinam Christi. Parumnè igitur tibi hoc videtur, si jure id de Ecclesia Romana proclametur, ut addas Tantummodò. Ego verò credo, si hoc de Ecclesia Romana dici jure possit, universa mala & pessima de ea dici, & hoc ipso demonstrari apertissimè, eam non esse veram Christi Ecclesiam. Sacrilegiū enim hoc est omniū teterrimum, quod nemo nisi Antichristus unquam tentavit, doctrinam scilicet Chri-

*Imprudē-
tia Miedz.*

*Imprudē-
tia Miedz.*

sti saluberrimam, sanctissimam, castissimam adulterare.

Sed dices: Frustrà hæc clamatis. Addis enim:

Et hoc non aliter probatis, quàm torquendo Scripturas ad vestrum institutum. Nihil hoc stultius, & calumnie etiam vicinius de illis omnibus dici potuit, qui Pontificiæ Ecclesiæ valedixerunt. Sic scilicet admiratur suam Ecclesiam respondens, & ejus Doctores, ut præ illis contemnat omnes, qui extra illam fuerunt hoc seculo, & etiam nunc sunt viri multiplici eruditione & doctrina præstantissimi, ut tantam eis inscitie notam inurere eum non pudeat, Non cum fungis rem vobis fuisse & esse, satis experti estis. Non sic igitur, non sic probamus Ecclesiam Romanam adulterasse doctrinam Christi, quia torqueamus Scripturam ad nostrum institutum: sed docemus, sacras literas a vobis non tantum ad sensum alienum, sed etiam ad errores gravissimos & blasphemias horrendas detortas esse, idque sic: Ostendimus ex sacris literis, loca manifestissima, clarissima, eaque interdum plurima, quæ dogma aliquod Christiane religionis evidentissimè probant & demonstrant, adeò ut nec pertinacissimus, id, quod volumus, in illis locis contineri, negare audeat. Hoc factò, asserimus dogmata vestra Pontificia ad ista loca tanquam ad Lydium lapidem, & docemus, ea nullo modo stare posse, stantibus istis sacrarum literarum locis. Itaque, non torqueamus Scripturam ad nostrum propositum. nos enim nullum propositum aliud habemus, quàm ex sacris literis discere simpli-

Calumnia
Miedzib.

Quomodo
doceant no-
stræ Eccle-
siæ, Roma-
næ Ecclesiæ
sacras lite-
ras adulto-
râsse.

tem Christianæ religionis veritatem: sed docemus, Scripturam a vobis ad vestrum propositum summa vi & injuriâ detorqueri, & multò magis ex sacris literis docemus, nulla dogmata & ritus Ecclesiarum vestrarum correspondere iisdem sacris literis, quàm ut aliqua nostra dogmata statuamus.

Illustratio
per exem-
pla.

Exempli causa: Præcepit Deus, ne ullam rerum creatarum imaginem faciamus, aut ei serviamus. Hoc tenemus firmiter. Est enim a Deo traditum apertissimè, & infinitis penè in locis repetitum. Itaq; rejicimus vestras istas Idolatricas opiniones de Invocatione sanctorum, & Virginis Mariæ: & adoratione istius hostiæ sacramentalis: & summum Deum gravissimè blasphemare vestros sacrificulos affirmamus, dum illud musitant, Non est panis, sed est Deus, homo redemptor tuus: & cum dicere non erubuerunt, Omnis sacerdos est creator sui Creatoris. Legimus in sacris literis fide in Iesum Christum deleri peccata nostra. Abhorremus igitur a vestris istis Idolatricis superstitionibus, dum alios mille modos, quicum fide in Christum nihil commune habent, consinxistis, quibus istud beatum remissionis peccatorum beneficium, obtineri posse somniatis. Audimus, Vnum esse Dominum Iesum Christum, unum esse Magistrum in calis, nos omnes esse fratres. Hic igitur fortissimè tenentes verba Spiritus sancti, docemus Papam non sine gravi blasphemia, sese Christi vicarium appellare, qui statuendi quidvis in religione Christiana, & conscientius etiam leges figendi potestatem habeat. Legimus u-

num esse Deum: legimus illum unum Deum esse illum Patrem, ex quo omnia. Itaque confisi his sacramentum literarum locis apertissimis, rejicimus istum crassum errorem, Deum unum tribus constare personis: cum constet, Patrem ex quo omnia, non esse tres personas. Legimus, unum esse Mediatorem Dei & hominum, hominem Iesum Christum: per hominem esse resurrectionem ex mortuis: Filium hominis habere potestatem iudicium faciendi, quia filius hominis sit. Hæc tenentes fortissimè, pro fabulis habemus id, quod dicitur, Iesum Christum extitisse antequam e virgine Maria nasceretur. Legimus, idque repetitum clarissimè in omnibus sacramentum literarum, præsertim verò novi Fœderis locis, non omnem, qui dicit, Domine, Domine, intraturum in regnum caelorum, sed eum, qui facit voluntatem Patris, qui est in caelis: sine sanctimonia neminem Dominum visurum: Itaque hæc loca clarissima & toties repetita tenentes, rejicimus omnia illa dogmata, quorum numerus ferè infinitus est, quæ efficere possunt, vel potius efficiunt, quo minùs homines pietati, vel quominùs vere & Christiane pietati studeant, sed loco pietatis speciem pietatis (quæ nulla in religione Christiana pestis major) sectentur, virtute ejus interim abnegata. Hic, hic, est modus, bone respondens, quo nos probamus Ecclesiam Romanam adulterasse doctrinam Christi, quem vos declinare nullo modo potestis, nisi ferro & igni, ubi id vobis licet, illos tollendo, qui ita res urgent.

Ineptissimè igitur addis in tua responsione hæc
verba,

Non sunt
similes E-
vangelici
hæreticis.

Christi
spiritus ne-
minem fa-
cile da-
mnat.

verba, Quæ ratio, si valet, non video, cur Ma-
nichæis, Nestorianis, Eutychianis, non licu-
erit etiam Romanam Ecclesiam damnare,
cùm & illi quoq; Scripturas afferrent, quos
tamen ipsos vos quoque hæreticorum loco
habetis. Primum enim nos non sumus pares ha-
bit in re istis, quos nominat respondens. De illis enim
ait, eos quoq; Scripturas attulisse. at nos non tantum
Scripturas afferimus, sed ex illis eas excerpimus, vel
etiam colligimus sententias, quæ vestris dogmatibus,
vel ex diametro repugnant, vel cum eis convenire
nullo modo possunt. Deinde ita loquitur respondens,
ac si omnes illi, qui cum Pontificiis de Ecclesia, ubi
& apud quos sit, controvertunt, ejusdem sint spiri-
tus in damnandis illis, qui in quibusdam Christianæ
religionis particulis errârunt. Non tam faciles sunt
ad judicandum omnes illi, qui Pontificatum impu-
gnant, nec est is statim hæreticus, qui aliqua in re
errat: sed, qui vel totam religionem Christianam,
vel partem ejus talem, sine qua fides in Deum & Ie-
sum Christum, & obedientia præceptorum Christi
consistere nequit, repudiat, is demum pro hæretico
habendus est. Hoc verò non ideo dicimus, quòd i-
stis, quos nominat adversarius, patrocinari velimus.
non est enim dubium, quin graviter errarint, & hæ-
retici etiam fortassis fuerint, si modò testimonio eo-
rum, qui ipsorum capitales hostes olim fuerunt, stan-
dum est: sed ut istum Antichristi spiritum digito
monstremus, qui aliud nihil, quàm hæresin objicere
potest eis, qui ab ipso dissentiunt, ut ita occasiõem ha-
bere

bere videatur odio prosequendi, & bonis vitæ pri-
vandi eos, quos tales ipse iudicavit, quod tamen to-
tum ita analogie Christianæ religionis repugnat, ut
vix aliquid magis.

Sed jam cum respondente, qui a re proposita
digressus fuerat, digressi & ipsi, ad notas redeamus,
ex quibus respondens affirmat Ecclesiam Christi co-
gnosci posse & debere, contrà, quàm affirmat anony-
mus. Vbi quemadmodum respondens suam Philoso-
phicam scientiam prodere voluit, insignem nos eum
fallaciam & astutiam, eamq; multiplicem, prodi-
disse, & Sophistam merum esse, statim ostendemus.
Id verò, ut rectius fiat, verba anonymi, quæ ipse eti-
am respondens asscripsit, hic repetenda sunt, quæ sic
habent: Ex notis quibusdam velle cognosce-
re Ecclesiam, non autem ex eo, an habeat
profiteaturq; doctrinam Christi salutarem,
perinde est, ac si quis hominem cognosce-
re vellet, non ex eo, an sit animal rationale,
ac mente præditum, sed ex quibusdam ex-
ternis, & ad hominis essentiam ipsam mini-
mè pertinentibus. Hæc verba anonymi postquam
recitasset respondens, addit iisdem literis, quibus
verba præcedentia anonymi impressa sunt, hæc pau-
ca: Id autem esse ridiculum. ac si anonymus ita
locutus fuisset: cum tamen anonymi verba, in quibus
ridiculi istius fit mentio, non sint ea, quæ jam sunt
recitata, sed alia sequentia, nempe hæc: Et sanè,
quemadmodum ridiculum esset, si quis, cum
dubitaretur, an quoddam Individuum (ut
loquuntur)

Fallacia
& astutia
Miedzib.

loquuntur) esset homo nec né, ex externis quibusdam quantumvis hominis propriis, id hominem esse demonstrare vellet, & interim adversario, ostendenti non esse id ratione & mente præditum, respondere negligeret: sic ridiculum omninò est, cum Pontificii volunt, ex istis Ecclesiæ notis demonstrare, apud se Ecclesiam esse, & interim respondere nobis negligunt, qui in promptu habemus ostendere ipsos doctrinam salutarem non habere. Nam si vel unum aliquod dogma vel ritum in rebus ad salutem æternam necessariis, apud ipsos esse docuerimus, divinis testimoniis contrarium, jam satis ostensum erit, eos Christi salutarem doctrinam minimè habere, &c. *Viden', benignè lector, quàm manifestam fallaciam & astutiam cõmiserit hic respondens, ea verba, Id autem esse ridiculum, quæ ad sequentia pertinent, ad præcedentia pervim pertrahendo, ut scilicet occasionem haberet tanto ampliorem, errorem defendendi, & in anonymum invehendi. Frustra igitur est, quod respondet, Non est ridiculum, bone vir, cognoscere aliquam rem ex signis propriis, nisi fortè ridicula tibi videatur Demonstratio, in qua ostenditur, causa ex effectu. Nusquam enim negavit anonymus (& hæc est altera astutia & fallacia respondentis) ex signis vel notis propriis rem aliquam posse cognosci, ac multò minùs ait, id esse ridiculum. Sed hoc affirmat, ridiculum esse, si*

*Astutia &
fallacia
Miedzib.*

quis,

quis, cum dubitetur, an quoddam individuum sit homo necné, ex externis quibusdam, quantumvis hominis propriis, id hominem esse demonstrare vellet, & interim adversario, ostendenti non esse id ratione & mente præditum respondere negligeret, quod faciunt Pontificii, quando cum illis disputatur de Ecclesia, ubi, sive apud quos sit. Atqui hoc est longè aliud. Illud, quod respondens assignit anonymo, dictum est simpliciter: hoc verò, quod anonymus ait, dictum est secundum quid. Sensit hoc respondens procul dubio, ideoq; verba anonymi sequentia, quæ paulò ante ascripsimus, sicco pede transire maluit, quàm sese, illa refutando, intricare. Cum enim proprietates sequantur rem, non constituent, quid juvat hujus vel illius rei proferre proprietates, & interim ad ea non respondere, quibus probatur, definitionem ei rei non competere, quam esse ex illis signis & notis probatur? Certè talis disputator risum meretur apud omnes doctos.

Notandum autem hîc est, pro concessio sumi, quòd constet, ad essentiam (ut sic loquar) Ecclesiæ constituendam requiri, cognitionem doctrinæ salutaris, hoc est, Ecclesiam sine ea esse non posse. hoc enim nemo negat, nec negare quisquam merito potest. Quenám enim hæc Christi Ecclesia esset, quæ salutarem doctrinam non haberet? Itaq; quæcumq; addit respondens, quibus de demonstrati- Fallacia
Miedzb.
one disputat, ea & sponte sua corruisse videntur; & talia sunt, quæ manifesta & crassa equivocacione laborant. nam cum anonymus non affirmet, ridicu-
lum

Sum esse, cognoscere aliquid ex notis propriis, non affirmat quoq̄, ridiculā esse demonstrationem a posteriori. Porro, quid iuvat respondentem obijcere anonymo, eum non debuisse appellare, scriptum suum de Ecclesia, Demonstrationis nomine, cum ostendere ex his, que sunt de essentia illius, non sit demonstrare, sed definire? Quid hoc aliud est, quam verbis ludere? Ne somniavit quidem anonymus, cum talem isti suo scripto titulum faceret, de illa Aristotelis Analytica demonstratione; sed vocabulo Demonstrationis usus est, pro probatione: in qua significatione omnes (ut puto.) latini scriptores vocabulo isto utuntur.

Omissis itaq̄, istis scholasticis contentionibus, quas hic respondens, cum sua ipsius umbra pugnans, movet, pergamus ad alia, quibus ita hanc rem concludit. Itaque non est quod ad essentiam confugas, cum Ecclesiam ubi & apud quos sit, quæris & indagas. Vbi hic iterum aliud tacite affingit respondens anonymo, vel nimis astute, vel parum scite, nempe eum statuere, Ecclesiam esse ex eo cognoscendam, quod essentiam ejus constituat, vel, ut ipsius verbis utar, ad essentiam esse confugiendum, cum queritur & indagatur, ubi, & apud quos sit Ecclesia. Credidit scilicet proculdubio, sibi cum eo rem esse, qui doctrinam salutarem habeat pro nota Ecclesie, ut ex ipsius verbis, que paulò inferius scribit, videre est, dum inter alia ait: Pontificios non communes afferre notas, qualis est utique salutaris doctrina, quam sibi omnes se-

*Astusia
vel igno-
rātia Mie-
zib.*

Etæ vendicent, & (ut agnoscas spiritum Pontificium & Antichristi) quâ tanquam esca quadam stultas aves in sua retia pertrahere conantur. de quo paulò post. *Qua in re tamen eum falsum fuisse, mirum videri debet. Tantum enim abest, ut anonymus id affirmet, ut potius in hoc suo scripto aperte contendat, cognitionem Ecclesiæ, ubi & apud quos sit, esse vel supervacaneam, vel saltem non necessariam. Qui verò hoc affirmat, quid curet notas, ex quibus Ecclesia cognoscatur? Hoc verò perpetuò urget anonymus, indagandam & cognoscendam tantum esse salutarem doctrinam, quâ cognitâ, ubinâm sit Ecclesia, non admodum esse curandum, ut pote quòd is, qui doctrinam salutarem cognitam habet, hoc ipso iam sit in Ecclesia, & hoc ipso nôrit, ubi & apud quos ea sit.*

Hic jam ulterius, ut campum disserendi ampliore habere respondens, aliquid ipse comminiscitur, & sic anonymum alloquitur: *Quamvis, quid te hac in re fefellerit, video. Putas, nos cum de Ecclesia disputamus, quærere, quid sit Ecclesia, & ideo vis eam, per ea quæ constituunt essentiam, cognosci. Sed erras, bone vir. Non agitur, quid sit Ecclesia, sed ubi & penes quos sit: id autem ex signis cognosci debet, &c. Unde verò vidit respondens, anonymum putare, cum disputatur de Ecclesia, quæri, quid sit Ecclesia? Sanè satis aperte in ipso scripti sui titulo anonymus ostendit, qua de re sibi controversia esset cum Pontificiis, idq; idem in eodem scripto suo,*

*Ignorantia
& astutia
Miedzib.*

quoties hujus conclusionis mentio incurrit, satis crebro inculcat, questionem, de Ecclesia quenam, sive apud quos sit, non esse necessariam. Novit igitur anonymus, qua de re questio sit, nec ista institutione respondentis ullo modo opus habuit. Sed ita placuit respondenti questionem pro suo libitu formare, ut, quia anonymum sequendo, quod volebat, impetrare non poterat, seipsum sequendo impetraret. Quanquam non video, quomodo tandem illud vitare possit respondens, quominus ad definitionem Ecclesie perveniatur, etiamsi queratur, ubi & penes quos sit Ecclesia. Affirmamus nos, Ecclesiam Christi visibilem aliud nihil esse, quam ceterum hominum salutarem Christi doctrinam amplectentium & profitentium. Hoc si neget respondens, causas asserat necesse est, quibus id falsum esse probet, quod in hac definitione continetur. Iam, si queratur, ubinam & apud quos sit ista Christi Ecclesia visibilis, certum est, eum rectissime procedere, qui affirmet, ibi esse Ecclesiam veram, ubi est doctrine salutaris professio; & frustra eum contendere Ecclesiam, ibi esse, ubi non est salutaris Christi doctrina, quidquid tandem aliud dicatur, ad probandum ibi esse Ecclesiam. atque ita ex eo, quod constat, quid sit Ecclesia, hoc deducitur, nempe ubi non est definitio, qua Ecclesie competat, ibi nec definitum esse posse.

Obrudit hic illud suum respondens, ex signis Ecclesiam, ubi & penes quos sit, cognosci debere, admodum imprudenter vel inscite. Putat enim ita extare signa propria Ecclesie, ut extant signa propria hominis.

Imprudē-
tia Miedz.

hominis. Putat etiam, dato eo, quòd possint esse aliqua Ecclesiæ signa vel notæ, ea, quæ ipsius Ecclesiæ consinxit, signa, ista esse; interim verò non videt, se gravissimè in hoc utroq; errare, ad quod ipsum anonymus in scripto suo jam responderat, & quod respondentem solvendum incumberebat, si rei suæ bene consultum voluisset. Sic enim ait fol. 4. anonymus: Negamus, evidenter extare consignatas in sacris literis Ecclesiæ notas illas, quas ipsi (Pontificii) intelligunt. nec mirum. cùm nihil per se sit necesse inquiri & agnosci veram Ecclesiam, & notæ, quæ in nostros sensus incurrant, & de quibus an sint necné dubitari nequeat, omninò poterunt esse communes Ecclesiæ etiam non veræ, id est, minimè doctrinam salutarem Christi habenti. Quod si ejusmodi sint, de quibus necné, ad sint, dubitari queat, adeo, ut divinis testimoniis sit opus, ad utrumvis probandum, quomodo, quæso, istæ poterunt notæ appellari? Et certè suspicione non caret, quòd respondens, qui ad scriptum istud anonymi respondere sibi proposuerat, tam multa omiserit, quæ nec uno verbo tetigit, quibus tamen non solutis, ipsius refutatio planè nulla censenda est, ut pote quæ sint probationes & rationes firmissimæ, quibus sententiam de Ecclesia Pontificiorum anonymus oppugnat. Quod non semel respondentem commisisse is videbit, qui hanc responsionem cum scripto anonymi contulerit.

Notæ Ec-
clesiæ nul-
læ sunt.

Sed hoc omisso, quomodo verum est, ex signis vel notis cognosci debere Ecclesiam, ubi & penes quos sit, cum notæ nullæ extent, nec extare etiam possint, quæ ita mereantur appellari? Quia enim æquè incertum est, an sint notæ veræ Ecclesiæ, quas Pontificii intelligunt, quomodo per incertum, incertum probari potest? Nam qui dubitat, ubi & apud quos sit Ecclesia, is etiam dubitat, ubi sint illæ notæ Ecclesiæ, si quas habet. Quæ enim mutuò se consequuntur, & quæ sibi invicem indissolubiliter sunt annexa, æquè ignorantur. Quis enim est, qui concessis alicujus rei proprietatibus, non concedat esse ipsam rem, & contra? Itaq; exempla, quæ assert de auro, nullius planè sunt valoris. Hic enim conceditur esse aliquis auri proprietates, de quibus nemo dubitat eas esse auri proprias, quod in questione de Ecclesia non fit. Ibi enim negatur tales notas esse. Vbi non est silentio illud prætereundum, quod Pontificii nunquam hoc probant, an sint aliquæ notæ Ecclesiæ, sed tantùm, quænam sint vel esse possint ex ipsorum sententia, probare conantur, ac si jam constaret inter omnes, extare notas, & necesse esse ut extent. Quod verò exemplum de homine retorquet, in eo vel fallitur ipse, vel fallere alios cogitat. non enim ita questionem format quemadmodum formanda est, vel quemadmodum anonymus eam format. Si de individuo aliquo quæreretur, num sit homo necnè, parùm quidem rectè is responderet, qui isto modo responderet, quem respondens fingit, nempe illud individuum idcirco esse hominem, quòd sit men-

re præditum, cum plura dentur individua, quæ ratione prædita sunt, & tamen non sunt homines, nec unquã ita loquitur anonymus: at is optimè responderet, qui diceret, hoc individuum non est ratione & mente præditum, Itaq; homo nõ est. & etiamsi tandem aliquis urgeret: at ridet, admiratur, aliasq; actiones homini proprias exercet, istamen nihil proficeret, nisi etiam ostenderet, illud individuum esse ratione præditum. Quanquam mirari satis nequeo, cur respondens dicat, ex eo, quòd individuum sit mente præditum, non cognosci illud esse hominem; cognosci tamen ex eo, quòd rideat & admiretur. quasi querenti non æquè sint dubia ista ac illud, sitne hoc individuum homo. Qui dubitat, esse aliquod individuum hominem, dubitat etiam illud ridere, admirari, præsertim si sciat hominis proprias esse has operationes. aliàs nulla esset dubitatio.

Objicit respondens, eum, qui dubitat, an hoc Individuum sit homo, æquè dubitare, an sit mente præditum. Atqui ego ajo, non semper ita rem se habere. Nonne definitio est notior ipso definito? Nec obstat, quòd dicat respondens & alii, peti principium, quoties definitum per definitionem probatur. Nam, ut petatur principium, non id præcipuè & perpetuò facit, si idem per idem probetur, sed si ignotum per ignotum probetur. Iam ad syllogismum conficiendum satis est, si ex notis ignotum inferas, sive idem per idem probetur, sive non: quinimò semper præmissæ idem esse videntur cum questione seu conclusione. Et sanè, si definitum a definitione pro-

bari non posset, inutilis esset locus de definitione: inutilis & illa verissima non minus, quam vulgatissima regula: tum duo eadem esse inter se, cum unum tertio idem sunt. Applicemus hæc ad questionem de Ecclesia. Quæstio est, ubi, & apud quos sit Ecclesia? quam Pontificii moverunt adducti rei summa necessitate. Hic nos, non respondemus, quod audacter affirmat respondens, apud nos esse Ecclesiam, idque ideo, quia apud nos sit salutaria doctrina (quamvis ita rem se habere sentiamus) idem per idem probantes. Sed Pontificii sunt, qui affirmant, penes se esse Ecclesiam, quod nos negamus, propter hanc potissimum causam, quod eis non competat vera Ecclesie definitio, quæ est, quod non habeant salutarem Christi doctrinam, sine qua Ecclesia Christi nulla ratione, vel ipsis adversariis testibus, consistere potest. Hujus nostræ argumentationis vim declinare illi volentes, ad notas confugiunt, quas nos non recipimus, propterea, quia frustra sit notas ostendere, ubi aperte constat, non adesse id, quod ad constituendam rei essentiam pertinet, & pertinere omnibus Christianis notum est. Quanquam etiam ipsas notas falsas esse dicimus, & tandem nullo modo necesse esse, ut extent notæ Ecclesie, quia non sit necesse, ut cognoscatur Ecclesia; sed tantum necesse est, ut salutaria Christi doctrina cognoscatur. Hæc agnita, jam totum id habemus, quod nobis necesse est. Afferant igitur, quas velint, notas Pontificii, nihil proficiunt, nisi probent duo. Primum est, necesse esse, ut agnoscatur Ecclesia. alterum est, veras esse notas,

quas

Non est Ecclesia, ubi non est salutaria doctrina.

quas ipsi afferunt. Quod quia minimè probat respondens, non est, quod quicquam amplius hinc immoremur. Verba enim illa sunt, quibus de sua predicat ecclesia, quàm rectè faciat in illis notis asserendis.

Hoc verò prodit iterum atq; iterum inertiam respondentis, quòd per vim velit anonymum asserre pro nota Ecclesie, salutarem Christi doctrinam, quam communem esse respondens ait. Quo vix aliquid a re alienius dici ab eo potuit in hac responsione, & certè ipse respondens sibi parùm constat. Agnoscit enim, anonymum doctrinam salutarem statuere pro re, quæ ad essentiam ecclesie pertinet. Quomodo igitur eandem pro nota asferret? In eo verò, quod addit, omnes sectas sibi salutarem doctrinam vendicare, idq; tacitè reprehendit, planè se prodit, quàm sit ineptus, qui id improbet, quo nihil magis probandum esset, si id fieret. Non id reprehendendum esset, quòd omnes sectæ salutarem doctrinam sibi tribuant, sed hoc, si injuriâ eam sibi tribuerent. & ut ut hac in re a quibusdã errari possit, multò tamen tolerabilior illorum est error, qui hoc faciunt, quàm istorum, qui quantumvis salutarem doctrinam non habeant, vel pro talibus saltem, qui eam non habeant, ab aliis proclamantur; velint tamen propter aliquas notas sibi id usurpare, quòd sint vera Christi Ecclesia. Et certè omnes illi, quicunque sibi salutarem doctrinam tribuunt hodie, puta illos, quicunque Pontificie Ecclesie renunciârunt, jure id faciunt, cum proculdubio eam habeant, licet aliis

*Inertia
Miedzib.*

*Ineptia
Miedzib.*

aliis perfectiorem & politiore. Et si omnes hac u-
na in re aliter procederent, ut istam salutari do-
ctrine cognitionem, non pro nota veræ Christi Ec-
clesiæ, sed pro re, quæ ad essentiam Ecclesiæ Christi
pertinet, haberent, & istas labyrinthæas de ista ec-
clesiâ, et supervacaneas quæstiones relinquerent, re-
ctis finem cum Pontificiis agerent, & victoriam sibi
perpetuam polliceri possent.

*Impu-
dentia &
ignorantia
Miedzb.*

Illud deniq̄, quod salutari doctrinâ omnes se-
ctæ, tanquam esca quadam stultas aves in sua retia
pertrahere conantur, planè dignum est homine Ro-
mane Ecclesiæ emancipato. Hæc enim nihil ægrius
ferre potest, quàm ad doctrinam salutarem homines
revocari ab isto ecclesiæ ipsorum monstro. Sed quæ-
so, respondens, potestne aliquis salutari doctrinâ,
tanquam esca quadam stulta avis, in retia pertrahi,
hoc est, seduci? Atqui hoc est Spiritui Dei maledice-
re. Vos verò estis, qui spreta salutari Christi doctri-
na, quam vos solam profiteri nec ipsi affirmare aude-
tis, & qui inviti ad istam palæstrâ trahimini, istâ ve-
strâ Ecclesiâ, & notis illius fictis, homines tanquam
bruta animalia rationis expertia rapitis, & præci-
pites in æternum exitium agitis. Nam quid est ali-
ud, quod hodie faciunt Iesuitæ, & sacrificuli, dum
unum Pontificem & ecclesiam Romanam ad cælum
usq̄, extollunt, & obedientiam illi præstandam tam
superstitiosè exigunt, ut satis id esse dicant ad salu-
tem consequendam, etiamsi in quibusdam partibus
religionis Christianæ, diversum quis ab Ecclesiâ ve-
stra sentiat, quàm hac ratione eos inescare, adhibi-

*Pontificii
Ecclesiâ
suâ homi-
nes inescât.*

is præsertim, ut quidam ajebat, argumentis illis aureis & argenteis, ut contra omnem rationem Ecclesie vestre sese aggregent? Hoc postquam fecerunt, tandem pedetentim eos ita erudiunt, ut brevi mancipia eorum evadant, eosq; ut mancipia tractant, præcipientes illis, quod eis & ecclesie videtur, hoc est, omnium teterrima & abominabilissima. Plura non addo, nota enim loquor, non tantum nobis, verum etiam multis Pontificiis, quorum probitate & candore isti homines abusi sunt. Sed competet hanc licentiam tandem sceptro suo regio Dominus Iesus Christus.

Sic hætenus respondens de notis istis Ecclesie, affingendo anonymo quicquid ei libitum fuit, disse-ruit. Sed cum videret, rem nondum esse confectam, aliam sibi ipsi format objectionem, & eam anonymo affingit, & cum eo ad satietatem usq; pugnat. Quod ut appareat, verba ejus sequentia ascribam: Verum tu urges, ait, adhuc, notas hæc, quas Catholici assignant, si veræ sunt, debere ex Scriptura depromi. Quod si ita est, prius igitur cognoscendam esse scripturam, & quod ex eo sequitur, notio-rem esse quam Ecclesiam, ac proinde hanc ex illa, non contra, ostendi debere, nisi velimus eodem tempore & notio-rem esse & ignotio-rem, quod, ut ais, implicat contradictionem. Vbi, priusquam aliquid respondeatur, candorem in respondente jure desidero. Primum enim bonam partem verborum, & in eis argumentationem, quâ anonymus insignem

*Non tam
didè agit
Miedzib.*

Romane Ecclesie errorem ostendit, omisit, & tamen respondisse ad scriptum vult videri. Sic enim habet scriptum: Etiam si, ut doctrina Christi salutaris in vera Christi Ecclesia sit, necesse est; nõ tamen cuiquam præscriptum est, ut eam a vera Christi Ecclesia petat, (quod nimis pertinaciter contendunt Pontificii)) cujus rei non alia ratio est, nisi quia inutilis planè & ridicula ac præpostera esset præscriptio ista: cùm ad ejusmodi Ecclesiam agnoscendam, necesse sit prius cognoscere, quænam sit Christi salutaris doctrina. quæ doctrina, cùm ex divinis, & sic sacrarum literarum testimoniis omninò sit petenda, hinc necessariò consequitur, rationem intelligendi & explicandi sacras literas, non esse, ad Ecclesie judicium confugere. alioquin necesse esset, Ecclesiam esse cognitam, antequam illud cognitum esset, unde ipsa cognosci debet. Quod non modò longè absurdissimum est, sed manifestam etiam implicat (ut loquuntur) contradictionem. eodem siquidem tempore & cognitam, & non cognitam esse Ecclesiam facit. Nonne in his verbis continetur aliquid magni momenti in hac de Ecclesia questione? Nonne hoc respondens in responsione hac sua satis etiam aperte innuit, ab Ecclesia esse petendam salutarem doctrinam Christi, & tamen susq; deq; ista habet, nec quicquam ad ea respondet? Sic scilicet illi faciunt, qui victoriam quærunt, non veritatem.

ritatem. ea, que cavillis suis exposita esse videntur, arripiunt, & mirè tractant, reliqua silentio involvunt, que tamen equè controversa, vel ipsorum cause nimis contrariæ sunt. Candidus homo, ad omnia, que sibi objiciuntur, si possit, respondet: si non habet, quod respondeat, non silet, sed errorem agnoscendo, veritati cedit. Deinde, ubinàm leguntur illa verba apud anonymum, aut unde ille sensus colligi potest, nisi velimus Ecclesiam eodem tempore & notiores esse & ignotiores, quod implicat contradictionem? Nonne hæc est inertia, aut fallacia, aut astutia respondentis, qui ut habeat, quod regerat, subinde verba anonymi mutat, & ea illum dicentem facit, que ne somniavit quidem, nempe Ecclesiam fore eodem tempore & notiores & ignotiores, & hoc implicare contradictionem. Quod si faceret, nã ille cum respondente deliraret.

*Affingit
falsa ano-
nymo Mis-
dzib.*

Nec est, quòd dicat respondens, se non ad hæc verba anonymi, sed ad alia sequentia respondisse, que sunt: Eadem absurditas apparebit, etiam si concedetur, non ex salutari Christi doctrina, quam habeat & profiteatur, sed ex notis quibusdam Ecclesiæ propriis, ipsam Ecclesiam cognoscendam esse; cùm, ut antea dictum fuit, si notæ istæ certæ atque indubitatae esse debent, id est, ejusmodi, ut ex illis Ecclesia Christi vera certò cognoscatur, necesse fit illas ex ipsis sacris literis petere. Ita que quocunque te veritas, absurdissimum

simum planè est, statuere, sacrarum literarum interpretationem ab Ecclesia petendâ esse. Non est, inquam, quod dicat respondens, se ad hæc verba respondisse. nam in his nihil diversum est, quod ad argumentationis modum attinet, ab eo, quod est in superioribus, nempe inde consecuturum, Ecclesiam esse cognitam, antequam id cognitum esset, unde ipsa cognosci debet, hocq; implicare contradictionem: quippe quod eodem tempore & cognitam & non cognitam esse Ecclesiam facit. Vidit hoc robor hujus argumenti respondens, ideoq; ut aliqua saltem ratione respondisse videretur, loco cognitam & incognitam, quæ directam faciunt contradictionem, si eodem tempore de una re dicantur, non dubitavit supponere notioem & ignotioem, quæ nullo modo per se faciunt ullam contradictionem. Nihil enim impedit, quominus res aliqua eodem tempore sit notior & ignotior: at ut eadem res sit & cognita & incognita eodem tempore, unum est ex impossibilibus. Videat igitur benignus & probus lector, an jure candorem primùm in respondente desideraverim.

Nunc, quamvis, quomodo directè respondere possim, non sit: (quis enim homini adeò persfrictæ frontis responderet, nisi, qui eum in vana de seipso persuasionem confirmare vellet?) tamen, quia fortasse fieri potest, ut per inscitiam illud fecerit respondens, quippe, quem hæctenus de ista questione cum nemine illorum, qui ita sentiunt ut anonymus, collocutum esse, satis superq; ex hoc responso constat, aliquid ad-

demus,

*Astutia
Siedzib.*

Itemus, unde responsionis ipsius multiplex varitas
 appareat. Primum igitur ait: notas Catholico-
 rum ex Scriptura depromi, ac proinde veras
 esse. *Quomodo verò id probat?* Nam (ut de cæ-
 teris taceam,) scriptura docet, in Ecclesia Ephes. 4.
 Christi datos esse Pastores & Doctores ad
 consummationem sanctorum, donec oc-
 curramus omnes in unitatem fidei. Docet Esa. 59.
 etiam fore, ut spiritus, quem posuit Deus
 in ore illius, non recedat de ore suo & semi-
 nis ejus usque in perpetuum. *Rem magnam*
præstabis respondens, si id, quod affirmas, ostenderit.
Et quia plures sunt notæ, quas suam Ecclesiam ha-
bere gloriatur respondens, de quibus nunc tacet, li-
bet credere, has, quas hic attulit, esse firmiores reli-
quis, vel etiam firmissimas, nisi velimus responden-
tem, contra quam scholæ & ipsa ratio docet, infir-
miores elegisse, omisis firmioribus. Dissiciamus igitur
 has notas & earum vim ac robur. Asscripsit du-
 os sacrarum literarum locos, alterum ex novo, alte-
 rum ex veteri Testamento, & satis habuit eos nu-
 de ascripsisse, sed quomodo ex illis hoc eliciatur,
 quod est in questione, ne indicavit quidem. Posse-
 mus hic multi esse in exagitando respondente, si id
 nobis propositum esset, sed veritati patefaciende o-
 peram damus unicam. Videamus igitur, quid dicere
 voluerit & potuerit respondens. Hoc dicet: Paulum
 affirmare, datos esse pastores & doctores in Ecclesia
 vera ad consummationem sanctorum, donec omnes
 occurramus in unitatem fidei. Sed nondum consum-
mati

Ephes. 4. 7.
Argumen-
ta Miedz.
infirma.

mati sancti, nondum omnes occurrimus in unitatem fidei. Itaq; adhuc durare istud donum pastorum & doctorum, & quia hoc nusquam fit, nisi in Ecclesia Pontificiorum, hinc consequi, eam esse Christi Ecclesiam. Ad hoc autem non argumentum, sed conjecturam, primùm sic respondeo, nihil esse, quod cogat, ut verba Apostoli de omni tempore, quod hucusq; fuit, intelligantur: sed ita accipi possunt, ut ad illud tempus tantùm, quo Apostolus ista scribebat, pertineant. Erant enim tunc multæ imperfectiones in Ecclesiis istis, quæ vix ex Paganismo ad Christum conversæ fuerant, ad quas corrigendas opus erat doctoribus & pastoribus. Itaq; non docet Apostolus, semper futuros pastores, & ita consequenter Ecclesiam, sed, si sint alicubi in Ecclesia doctores & pastores, docet, quodnam sit eorum officium. Fieri autem posse, ut pastores cum Ecclesia sua deficiant, ipsum Ephesinæ Ecclesiæ exemplum satis abundè docet. Deinde dico, si vera est respondentis argumentatio, vera etiam erit Ecclesia ea, quam respondens habet pro schismatica. Nonne enim idem dicere possunt, & jure quidem, omnes Græcæ religionis assertores, pastores & doctores in Ecclesia ipsorum semper durasse?

Sed ut ut sit, durârunt pastores & in Græca & in Romana Ecclesia, & in aliis, si nomina tantùm habent doctorum & pastorum, quid tandem efficiet respondens? Dicam ego, Pastores cum Ecclesia defecisse a vera fide, & omnes veritatem deseruisse. Dicet respondens, reliqui quidem errare poterunt.

erunt, at Pontifex Romanus nunquam, neq; Patres in Conciliis congregati multi. Sed hæc dicat credulis Pontificiis, non iis, quibus Deus clementer oculos aperuit, ut videant ejus divinam voluntatem. Ii enim vident, Patres istos in Conciliis congregatos, & Papam Romanum, non tantum graviter errasse, & errare, sed etiam alios omnes in errorem induxisse, adeo, ut quicquid errorum est in Christiana religione, quorum est numerus serè infinitus, id totum serè Conciliis, Patribus, & Papæ Romano debeat. Et hoc verum esse ex ipsis etiam Pontificiis, nonnulli, quibus veritas cordi est, ingenuè fatentur; & ut ut maximè negent, testantur historie, quomodo inter Pontifices Romanos olim convenerit, quæ Conciliorum plurimorum fuerit concordia, ita, ut si quis res contrarias in religione Christiana probare sibi proponeret ex iisdem Patribus & Conciliis, id sine magno labore conficere posset. Et hæc de primo loco ad Ephes.

Papa & Patres errare possunt & errant.

Alter verò locus ex Esaia desumptus, ita etiam a respondente allatus est, ut non tantum non appareat, quomodo ex eo id, quod respondentiprobandum erat, probari possit; sed etiam non satù apparet ex allegatione respondentis, de quonám verba illa prolata sunt. Sic enim nudè ait: Docet etiam (Scriptura) fore, ut spiritus, quem posuit Deus in ore illius, non recederet de ore suo & seminis ejus usque in perpetuum. Quis enim tantem divinare tenetur, de quo sint accipienda verba, illius, suo, ejus. Inspice (respondebit) locum, & videbis

De locis Esaiæ.

videbit. Sed primùm ejus est locum inspiciere, qui eum ad probationem controversie affert, & eum ita allegare, ut a legentibus, quid sibi velit, intelligi possit: alioquin suspectus jure est non de una fallacia & astutia. Deinde dico, licet quis illum locum inspiciat millies: tamen eum de Romana ecclesia intelligendum esse, nunquam divinando assequetur. Nec nec de ulla Ecclesia ita intelligi potest, ut, qualis tandem illa Ecclesia futura sit, Spiritus tamen Dei ab ea non sit recessurus. hoc enim esset religionem evertere, & eam tantùm non deridere. Sed tantùm hic istorum verborum sensus esse videtur, Ecclesie (cujus figuram fuisse domum Jacobi, de quo apud Prophetam sermo est, dici potest) quamdiu Ecclesia futura esset, non desuturum unquam Spiritum Dei. Hoc autem totum, an scilicet homines Ecclesia Dei esse velint, penes eos esse Deus, pro altæ suæ sapientia, voluit. Simile est huic illud, quod etiam creberrimè in ore habent Pontificii, quando Christus promittit se futurum cum suis singulis diebus usq; ad finem seculi: ubi itidem non promittitur, semper futuros fideles Christi. hoc enim ita comparatum est, ut promitti non possit: sed, si semper sint fideles, (quod in eorum potestate semper futurum est) semper etiam illis Christum ad futurum. Iam videre unusquisq; potest, quid de reliquis notis, de quibus respondens se nunc tacere ait, sperandum sit, siquidem hæc, de quibus hic tacere noluit, tanti sint momenti, hoc est, nullius. Certè istæ notæ pueris etiam jam cognite esse possunt, quàm sint incognitæ,

De loco
Matth. 28.

vel etiam ridicula. Itaque non est, cur dicat respondens, notas Catholicorum ex Scriptura desumi, nisi fortasse alio modo id probare possit: Vel certè, si ex Scriptura desumi posse sperat notas (quod nos tamen non concedimus) ne affirmet, doctrinæ salutaris cognitionem ab Ecclesia petendam esse, cum cognita Ecclesia esse non possit, nisi ex sacris literis.

At declinare hoc totum conatur respondens, dum ait: Cum autem infero, hinc sequi, Scripturam prius esse cognoscendam, quàm Ecclesiam, si nomine Scripturæ intelligis sensum ejus, & salutarem illam tuam doctrinam, dico id falsum esse. Prius enim cognoscenda est Ecclesia; hæc demum cognita, de sensu Scripturæ & salutari doctrina certi erimus. Nam in Ecclesia est Spiritus sanctus qui docet omnem veritatem, & ministerio Pastorum, salutarem instillat fidelibus doctrinam. Si autem nomine Scripturæ intelligis libros ipsos divinos, quos omnes tanquam a Deo dictatos agnoscimus, sic concedo, prius esse cognoscendam Scripturam, quàm Ecclesiam. Nego anonymum ita inferre, hinc sequi, Scripturam esse prius cognoscendam, quàm Ecclesiam. nam hoc tantum infert anonymus: quoniam notæ ex sacris literis cognosci debent, Ecclesiam ex notis cognosci non posse, alioquin notas prius cognitæ fore, quàm illud cognitum esset, unde ipse cognosci debeant, & hoc non tantum esse absurdissimum, sed etiam contradictionem implicare.

Cujus rationis vim, vel non intellexit respondens, vel si intellexit, & quomodo eam loco moveret, non habuit, quidvis dicere maluit, quàm tacendo suam inscitiam prodere. Itaque distinctio, quam hic assert, futilissima planè est, ut pote, quæ & nullo modo rationem anonymi impugnat, ne dum eam expugnare possit, & præterea pro vanissima est habenda. Nec enim per sacras literas anonymus intelligere potest salutarem doctrinam, cùm eam in sacris literis contineri affirmet, & distinctio ista nullum re ipsa fundamentum habet, nisi fortasse auctoritatem Ecclesiæ. Sed tamen, dum ita rem miscet respondens, aliquid dicit ei contrarium, quod affirmat anonymus, nempe cognitâ Ecclesiâ de sensu Scripture & salutari doctrina nos certos futuros; quod tamen nunc in questione est. Quomodo igitur hoc ipsum tam importunè objicit respondens? Respondendum erat ad argumentum, & apparuisset istius rationis tue firmitas. Quas enim tu rationes assers, cur ita sentias, illæ planè nihil sunt.

In Ecclesia, aut, est Spiritus sanctus, qui docet omnem veritatem, & ministerio Pastorum salutarem instillat fidelibus doctrinam. Primùm, verba Christi apud Iohannem ad solos Apostolos pertinent. Igitur non ad ecclesiam. Ecclesia enim absq; Apostolis esse potest. Deinde, omnis illa veritas, ad eam tantùm veritatem pertinet, quæ ad munus Apostolici constitutionem & essentiam pertinet, adeò, ut licet ad alios etiam ea verba Christi pertinere censeantur, tamen ea tan-

Errores
Miedzib.
circa locum
Iob. 16.

rum veritas intelligenda sit, que ad salutem necessaria est. Sed denique, quid est, quod ita audacter toties respondens, in ecclesia, ait, Spiritum sanctum esse, & interim non docet, an in sua Romana? Illa enim non nisi equivocè talis est: nempe, non quia talis reipsa sit, sed vel quia talis olim fuerit, quomodo etiam Christus servos suos eos appellavit, qui tamen fornicabantur: vel quia pro tali se venditet, & vulgo pro tali habeatur, quomodo Christus Iudeos semen Abrahamæ fuisse semel fassus est, & deinde iterum negavit. Eadem ratio est sequentium, quod ministerio Pastorum Spiritus sanctus instillet salutarem fidelibus doctrinam. quasi iam certò constet, in ecclesia Romana esse pastores veros. Quod si concederetur, quorsum tantæ essent controversiæ? Quenam Ecclesia sit vera Christi Ecclesia, impossibile est præcise cognoscere; quinam veri pastores, difficile. Nam que Ecclesiam Christi veram constituunt, invisibilia sunt, & soli Deo cognita. Veri autem Pastores iidem sunt, qui Scripturas rectè intelligunt, & aliis ita proponunt, ut eorum explicatio a sensu, qui in iisdem sacris literis alibi planissimè occurrit, non discrepet. At quenam sit falsa Christi Ecclesia, & qui falsi pastores, facillimè est cognoscere. Iam si ex illis, que in oculos incurrunt, iudicium de hominibus facere licet, quomodo tandem se pro vera Christi ecclesia Romana ista, & ejus pastores pro veris pastoribus Christi Ecclesie, venditare non erubescunt? Quicquid enim de hæretica ecclesia, quicquid de falsis doctoribus dictum est

Apoç. 2. 20.

Ioh. 3. 37. 39.

Ecclesia
vera cogni-
tu difficili-
lis.

Christo & Apostolis, id totum propriè pertinet ad Romanam Ecclesiam, & ejus Pastores, quales scilicet nunc sunt, ut Spiritus sanctus præsentia descripsisse, non futura prædixisse dici possit.

Sed cùm porro ait respondens, si nomine Scripture intelligantur libri divini, quos omnes tanquam a Deo dictatos agnoscimus, se concedere prius esse cognoscendam Scripturam, quàm Ecclesiam, quomodo deinde illud idem, frivola quadam distinctione adhibita, iterum negat? Sic enim ait: Cùm autem instas, hac ratione sequi, ut Scriptura sit notior quàm Ecclesia, dico id verum esse non simpliciter & absolutè, sed cum præsuppositione, ut vocant. nam simpliciter loquendo, notior est Ecclesia quàm Scriptura.

Inconstan- *Suprà concesserat, Scripturam, si pro libris divinis*
gia Miedz *accipiatur, esse prius cognoscendā, quàm Ecclesiam:*
nunc verò illud negat. Porro in hac ejus objectione,
quam affingit anonymo, & responsione ad eam, mi-
ra astutia respondentis consideranda est. Nec enim
instat anonymus isto modo, quem fingit respondens,
nec quoad verba, nec quoad sensum. Sic enim ait a-
nonymus, quod jam tertium ascribo, alioquin ne-
cesse esset Ecclesiam esse cognitam, ante-
quam illud cognitum esset, unde ipsa cogno-
sci debet. non utitur verbis notio-rem & ignotio-
rem. Potest enim, ut antea etiam dixi, uno eodemq;
tempore, una eademq; res esse notior & ignotior, di-
versaratione: At uno & eodem tempore, una ea-
demq; res cognita & incognita esse nullo modo po-
test.

Astutia
Miedz

rest. Vnde apparet totum hoc corruere, quod respondens deinde aliquoties iterat de isto notiori & ignotiori, quo per astutè credidit se elapsurum ex manibus anonymi, & ipsum egregiè ludificatum demissurum, sed frustra. Nec enim incognitæ nobis sunt tales Pontificiorum tergiversationes.

Sed præterea, ut ea examinemus, quæ occasione hujus rei effutiit respondens, quorsum ista distinctio ex suppositione, notiozem esse Scripturam, quàm Ecclesiam? Quia scilicet hodie omnes sectæ Christiani nominis fateantur, divinam esse Scripturam. Quasi hac de re sermo sit, quid hodie fiat, & non potius de eo, quid ab initio Ecclesie & Scripturæ statuendum fuerit. Nos enim affirmamus, Scripturam omninò absolutè & ratione sui, non tantum ratione partium litigantium, priùs fuisse cognitam, quàm Ecclesiam. cum certum sit ex verbo divino hausisse ipsos Apostolos id, per quod & ipsi fundamentum Ecclesie fuere, & per quod alii ipsa Christi Ecclesia facti sunt. Quid enim aliud efficit Ecclesiam, quàm fides in Iesum Christum? Hæc verò fides, nonne in verbo Dei solo continetur? ita ut vix ineptius aliquid dici posse statuamus, quàm Ecclesiam priùs fuisse cognitam, quàm verbum divinum. cum nullum aliud medium Deus esse voluerit fundandæ & colligendæ Ecclesie, quàm annunciationem promissorum & preceptorum suorum, ita, ut illis creditis, his observatis, homines, qui antea vel imperfectam, vel nullam Dei cognitionem habebant, perfectè Deum cognoscere, & verus Dei populus fierent.

Sacrae literæ absolutæ sunt priores Ecclesie.

*Impostura
Miedzib.*

Imposuit respondens procul dubio sibi ipsi, & aliis etiam imponere voluit, dum nescio quod puerile, imò anile commentum excogitavit, pro Scriptura sancta vel verbo divino id accipiens, quod scriptum est, quâ scriptum, hoc est, literis comprehensum & in chartam relatum est, non verò quâ id, quod literis comprehensum est, antea verbum Dei fuit, quàm scriberetur. Sic enim ait: Id vel inde constare potest, quòd fideles, per multos annos nôrant Ecclesiam Christi, non nôrant autem Scripturam novi Testamenti, quippe, quæ nec dum tum extaret. Primus enim Matthæus octo, ut minimum annis post Christi ascensionem scripsit Evangelium; secuti sũt alii multò posteriores. Pudet me ista puerilia & anilia refutare, quæ unusquisq; mentis cõpos per se facillimè videre potest, quòd nihil aliud sint, quàm mera ineptia. Quis dubitat, priùs docuisse ore tenus Apostolos, quàm literis consignarent id, quod docuerant, ut probationem ejus rei adornaret respondens? Sed quis etiam dubitat, priùs illud extitisse, quod Apostoli docuerunt, quàm Ecclesiam? non enim nisi per illud, quòd Apostoli docuere, Ecclesia collecta est. Fides ex auditu, auditus per verbum Dei, Priùs igitur existere illud oportuit, & cognitum esse, quod causa quedam Ecclesiæ fuit, quàm Ecclesia, quæ effectum quoddam istius cause fuit. Atq; hæcenus plus satis ad ista, quæ de noris Ecclesiæ, quæ scilicet nullæ sunt, tam pomposè respondens disseruit, responsum esto.

Rom. 10. 17.

Thraso-

Thraſonicum appellat, & omnibus hereticis commune, quòd anonymus ait, nos jam abundè docuiſſe, & porrò docere paratos eſſe. Pontificios ſalutarem doctrinam non habere, non in uno tantùm dogmate & ritu, ſed in pluribus. Fateor, eos audaces fuiſſe & eſſe, qui Romanæ eccleſiæ illud objicere primi auſi ſunt. Sed ſi iſta audacia illorum, non ex pertinacia aut aliqua carnali præſumptione, ſed ex Spiritu Dei proſecta fuit, quis eam reprehendat? Audaces erant Apoſtoli, homines idiotæ, qui Principibus populi Iſraelitici objectabant, eos Chriſti interfectores & proditores fuiſſe. Audax D. Paulus, qui Ieſum Nazarenum, Chriſtum eſſe affirmabat, & partem Legis ceremonialeſ abolendam eſſe, Iudeis prædicabat: Genti- bus verò horrendas Idolatrias exprobrabat, & tamen eam audaciam a Deo eis inditam fuiſſe nemo Chriſtianorum dubitat. Quid mirum igitur, ſi fuerunt viri doctrina & pietate præſantiſſimi, qui capitibus Eccleſiæ Romanæ objecerunt Idolatrias non minùs horrendas, quàm olim erant Ethnicæ, & vitia non minùs enormia, quàm olim erant vel Iudeorum vel Ethnicorum, & tandem cultum illum ceremonioſum Pontificium, qui nihil planè cum Chriſti religione ſanctiſſima & ſpiritualeſ commune habet, funditùs extirpandum eſſe prædicarunt. An idem etiam fecerint alii, quos pro hereticis habet, & adverſus quos ſcribit reſpondens, de eo, nunc non eſt, quòd diſputemus. Nec enim omnes, adverſus quos ſcribit reſpondens, & qui communem in hac

Non omnis
audacia
culpanda.

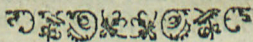
quæstione de Ecclesia, ubi & quanam sit, causam habent, ita sunt audaces, ut quemlibet, qui in aliqua particula Christianæ religionis ab eis diversum sentit, pro heretico habeant, ad nullos alios id pertinere putantes, ut antea non semel dictum fuit, quàm ad eos, qui Christum profitentes ejusmodi dogmata tenent, quæ fidem in Christum necessario labefactare & convellere possunt.

Errore s
Miedzib.

Quæ deinceps prædicat de Ecclesia, quòd in ea sit verus sensus Scripture, quippe quæ sit corpus Christi, in eo dupliciter errat. Primum, quòd quæ de Ecclesia dici possunt, ad suam Romanam accommodat, quam tamen dimidia saltem pars Christianorum, qui in Europa degunt, pro tali minimè habet; & quòd vicissim eos pro hereticis proclamat, apud quos ipse cum sua Ecclesia omnium hereticorum maximus est. Deinde, quòd credit, veram etiam Ecclesiam, quæ sit corpus Christi, & in qua sit spiritus Christi, errare non posse in iis rebus, quæ ad salutem non sunt necessaria, quod tamen planè aliter se habere, omnium ferè Ecclesiarum, quæ tempore Apostolorum fuere, exempla docent, & ipsa ratio satis evidenter attestatur. Itaq; etiamsi verissimum esset, Romanam Ecclesiam esse veram Christi Ecclesiam: tamen non sequeretur, eam in multis, quæ scilicet ad salutem non sint necessaria, sed tamen suo modo ad religionem, & etiam ad salutem pertineant, errare non posse.

Quia

Explicationem loci Paulini ad Timoth. ait se non morari. Sed ostendendum erat, quid falsi, quid absurdi, quid perniciosi in ea contineatur. alioquin pertinacia crimen incurret, qui propter hoc ipsum *Pertinax* nolit admittere explicationem alicujus loci, quia sit *Miedziba* profecta ab eo, quem ille habet pro heretico. Quo vitio hodie ferè omnes laborant, qui Romane Ecclesie addicti sunt, ut non tam quid, sed a quo aliquid dicatur, considerent, & ita præjudiciis aliorum fascinati, suis ipsorum judiciis uti nolint: cùm tamen veritas semper sit vera, etiamsi tandem ab adversario veritatis prolata sit. Et hæc de prima questione.

Responsio ad CAPUT I.

DE MISSIONE MINISTRORUM,
quod est apud Miedzibozium quin-
tuni.

Controversiam ministerii jure moveri nõ posse Ministris (quos vocant) Evangelicis, hoc modo ab anonymo demonstratum erat: Quicumq; id faciunt, eos aut credere, ministros istos omninõ pro novis quibusdam Christi Apostolis & divinis Prophetis se gerere, vel ut se gerant, opus esse, aut non credere. Si credant, falli. Fateri enim *altrõ*

ultrò ipsos Ministros, se in iis, quæ docent, quamvù persuasissimum habeant ea esse verissima, errare tamen posse; id, quod ab iis, qui se pro Christi Apostolis, aut divinis Prophetis gerunt, penitus absit. nec porrò ut ipsi pro talibus se gerant, quicquam esse opus. Cùm non vel inauditam priùs doctrinam aut religionem mundo se annunciare profiteantur, vel ex novis principis, priusq; incognitis testimoniis, quicquam docere; sed tantùm ex iis principis, iisq; testimoniis, quæ apud omnes Christiani nominis certissima sunt, se Apostolicam doctrinam, ipsumq; Christi Evangelium, se docere profiteantur, vel potius prædicta scripta explanare atq; explicare aliter atq; jam diu vel in Romana vel in Græca Ecclesia doceatur, quæ ante hos 70. annos maximam partem Christiani orbis occupabant. Quòd si eos nec omninò pro Christi Apostolis quibusdam novis divinisq; Prophetis se gerere, nec ut se gerant, opus esse, credant, nihil esse, cur ab iis requiratur, ut sui muneris legitimum autorem ostendant. Licere enim cuivis Christiano homini etiam sine speciali ullo sibi legitime demandato ejus rei munere, charitatem ergà proximum exercere, quale est ad Christi Evangelium complectendum ac retinendum alios cohortari, divinaq; oracula, quæ omnibus sunt proposita, illis explicare. Hoc, inquam, modo, demonstratum id de missione Ministrorum fuerat ab eo, quem respondens noster refutare conatur.

Ad hanc verò ipsius argumentationem quedam adfert respondens, ad quæ per particulas respondimus.

debimus. Sive se gerant, ait, sive non pro Prophetis, non credimus tamen, bone vir, illos esse Prophetas. Indignandum ista protulisse *Incogitatio* *in Medz* necesse est, ut parùm consideraverit, quid diceret. Quis enim animo composito & placido in hæc verba erumperet, sive te geras, sive non, pro Propheta, non credo tamen te esse Prophetam? Nam si quis se non gerat pro Propheta, hoc ipso tibi concedit, ut se Prophetam esse non credas. Et tamen non vult credere respondens, quod credere eum ipse anonymus etiam non vult.

Sed missa hac indignatione, videamus, quid amplius dicat respondens: Sciimus, ait, nullum unquam ex vobis donum Prophetiæ habuisse, nec ipsum quidem Lutherum Patrem vestrum, qui, quàm verus esset vates, ostendit, cum vaticinatus est fore, ut si vixisset aliquot annis, funditus Papa cum Cardinalibus suis interiret, quæ vaticinatio ipsius, quomodo sit impleta, videmus, & simul hoc de Luthero statuere cogimur, cum Prophetam mendacem, nec a Deo missum fuisse. Tali enim notâ Deus jubet dignosci Prophetas, ut si quid quod prædictum est, non evenerit, pro falso vate habeatur. *Deut. 18.* Primum in *Fallacia* *Medz* vocabulo Prophetarum fallaciam, suo more, struit, dum eos solos per id intelligit, qui futura annunciant, cum tamen latius istud vocabulum pateat, ex mente sacrarum literarum novi Testamenti, & eos *Quis sit* *Propheta* *novi Testa-* *menti.* etiam comprehendat, qui res novas patefaciunt, *quas*

Eph. 2. 20.

1. Cor. 12.
25.

quas Deus singulariter eis patefecerit, ob quarum scientiam sibi revelatam, fundamentum etiam unum cum Apostolis Ecclesie Christi nuncupantur, qui quidem uno gradu inferiores fuere Apostolis, ut ex quibusdam locis sacrarum literarum videre est, in quibus non tantum simpliciter Apostolis postponuntur, sed etiam cum additione ipsius numeri secundi. Anonymum autem de hac posteriore significatione loqui, ipsa res docet. De iis enim, qui alios docent, sermo est. at docere aliquis alios potest, etiamsi Propheta non sit eo modo, quo respondens hic vocabulum illud accipit. Sed, quod majus est, affirmat anonymus, & sponte sua concedit, Ministros (quos vocant) Evangelicos, nec hoc nec isto modo esse Prophetas, nec se tales venditare, nec ut se tales venderent opus esse, contendit. Quorsum igitur ista tam indignabunda in nos in vectiva oratio? nisi ut animum expleret aliis detrahendo, cum, unde se commendet, non habeat.

Sed etiam si quam maxime aliis detrahas respondens, nihil tamen te & tuam causam juvas. Sit enim Lutherus falsus Propheta, non idcirco non erit falsus Pontifex Romanus & ipsius ecclesia. De Lutheri verbis non habeo quod certo respondeam. Libri enim illius non sunt mihi omnes ad manum. Hoc nunc tantum dico: Respondentem nimis indulgere genio suo, dum ita Lutherum exagitat. Non enim credibile est, Lutherum hoc tanquam a Deo sibi revelatum dixisse, cujus hic meminuit respondens; sed ex eo, quod fieri ab initio videbat, bonam spem concepit.

Lutheri
vaticinatio
qualis.

cepit, paucis annis, totum istud Antichristi regnum corruturum, & ita hoc futurum, humano more, prædixit. Ad id verò, ut pro mendace propheta habeatur, quod facit respondens, necesse esset Lutherum affirmasse, Deum sibi hoc revelasse, & se in nomine Domini illud prædicere, ut expressè habent verba Deuter. cap. 18. 22. Taliū certè prædictionum plena sunt vestrorum etiam scripta, quibus de interitu alicujus personæ vel etiam regionis prædicere multa solent, quæ scilicet accidere vellent, quæ tamen nemo, nisi qui occasionem alios exagitantique querit, prophetias meras esse dicere ausit.

Ad reliqua quedam verba respondentis, non est, quòd respondeam quicquam, cum ait: Non igitur credimus illos esse Prophetas, multò minus Apostolos: tum, quia, ut ipse fateris, errare possunt, imò errant, ut patet ex antiquis hæresibus ab eis excitatis, tum, quia non legimus uspiam in sacris oraculis, Apostolos VVitembergâ prodituros, unde vester Lutherus, & alii primùm emerferunt. Nemo enim hoc postulat, ut credatur, nos esse vel Prophetas vel Apostolos. Rationes autem cur id non credat respondens, valdè sunt ridicule. & non minimam ejus ignorantiam apertè prodere possunt. Prior est, quia errant, ait, & hujus vicissim ratio est, ut patet ex antiquis hæresibus ab eis excitatis.

Quid est principium petere & nugari, si hoc non est? Potest hic occini respondenti illud, quod de nobis injuriâ dicit: Sat scio, nihil habebis, nisi istud tuum so-

Principi-
um petis
Miedzib.

lemne:

lemne: Evangelici errant, quia antiquæ hereses ab eis excitantur, quod tu dicis & non probas, & non probabis unquam, sicut nec alii potuerunt. Evangelici sequuntur Evangelium, ex illo sua dogmata probant, & vestra refutant. Itaque frustra est alienam culpam in eos conferre, & in hereticorum vestrorum numerum eos referre.

Sophista
crassus
Miedzib.

Posterior ratio est: Nusquam legimus in sacris oraculis Apostolos Vitembergam prodituros. O argumentatorem & Theologum acutum! Ergo legitur usquam in sacris literis Romam Apostolos prodituros, & tamen inde quotidie prodeunt Apostoli, scilicet! Est igitur in sacris literis locus aliquis expressus, ex quo Apostoli prodituri essent? Quia verò se Prophetam esse Lutherus non gloriatus est, sed Ministrum Evangelii, quid prohibet Vitembergam talem prodisse? Nunquid Deus ad certa loca se & sua dona alligavit? Certè, si sapientiam Dei & naturam religionis, præsertim Christianæ, considerasset respondens, multò facilius in eam sententiam ivisset, ex locis obscuris (quanquam Vitemberga satis celebris urbs est) prodisse viros in Ecclesia Christi illustres, quàm ex locis insignibus. Ea enim quæ nihil sunt, Deus elegit, ut ea quæ sunt, aboleret, ne ulla caro coram Deo gloriatur.

2. Cor. 1.
28, 29.

Pergit respondens genio suo indulgere, & ita ait: Neque verò videmus, cur sit necessarium, ut illi se pro Apostolis & Prophetis venditent, non ob eam, quam tu affers causam, quasi

quasi non auditam hæctenus doctrinam attulerint. Id enim falsum est. Est, ut video, cui jucundum sit, se ipsum decipere. Adhuc enim indignatur respondens, & nescire videtur, quid dicat. Non videmus, ait, cur sit necessarium, ut Ministri se pro Apostolis & Prophetis venditent. Hinc intelligi potest, affirmari ab aliquo, necessarium esse, ut pro talibus habeantur, quod tamen nemo affirmat, imò contrarium apertè affirmatur, nempe non esse necessarium, ut pro talibus habeantur, propter causam, de qua mox dicemus.

Secum pugnat Miedzib.

Falsum, ait, esse, quòd non inauditam hæctenus doctrinam attulerint Ministri. Nemis hic, ut & alibi, observat, quod se observasse in rescribendo, sub finem hujus responsionis sue confitetur respondens. Injuriâ enim afficitur plerunq̄, & calumniâ premitur anonymus, dum non verba illius citantur, sed sententia tantùm ex illis excerpitur. Sic autem loquitur anonymus: Non inauditam priùs doctrinam aut religionem mundo se annunciare profitentur, vel ex novis principiis, priusvè incognitis testimoniis quicquam docere: sed tantùm ex iis principiis, iisque testimoniis, quæ apud omnes Christiani nominis notissima sunt: ex ipsis, inquam, Evangelistarum & Apostolorum scriptis Apostolicam doctrinam, ipsumque Christi Evangelium se docere profitentur, vel potius prædicta scripta explanare atque explicare aliter, atque jam diu vel in Roma-

Non candidus Miedzib.

na, vel in Græca Ecclesia doceatur, quæ ante hos 70. annos maximam orbis Christiani partem occupabant. Ex quibus verbis, spero, quemlibet multò perfectiorem, & veritati magis consentaneam sententiam elicere posse, quàm ex illis, quæ respondens, suo more, ea contrahens & immutans posuit. Sed nolumus hic prolixi esse.

Videamus rationes, quibus probat respondens falsum esse, nostros Ministros non inauditam priùs doctrinam attulisse. Ait igitur: Vbi namque talis religio, qualem nunc Ministri profitentur, in antiqua Ecclesia visa est? Quis infantes baptisino prohibuit, ut Anabaptistæ? quis corpus Christi ubique esse credidit, ut Lutherani, quos ubiquitarios vocant? quis justificari homines fide speciali credidit, ut omnes vos facitis? quis denique talem anarchiam in veteri Ecclesia vidit, ut Ministri essent sine missione, sine ordinatione, sine potestate, ut in vestris ministris videmus & indignamur? Egregie sanè rationes. Nomine aperte dicit anonymus, Ministros non inauditam, sed ipsam Apostolicam doctrinam, ipsumq; Iesu Christi Evangelium se docere profiteri, vel potius predicta scripta explanare atq; explicare aliter, quàm vel Romana vel Græca Ecclesia? Quorsum igitur relegantur ad Ecclesiam aliquam veterem, quæ quidem respectu Ecclesiarum, quæ nunc sunt, Evangelicarum, vetus est; at respectu Apostolicarum tam est nova, quàm nostra respectu Romanæ? Esto, non sit visa, non

Quæ vetus
Ecclesia.

sit audita doctrina in veteri Ecclesia Romana, qualis fuit ab annis retrò mille & aliquot ceteris, num ideo non est audita priùs in Christi Ecclesia? Imò doctrina Ministrorum dicitur non inaudita priùs, non quòd audita sit in Romana Ecclesia, veterilicèt, (inde enim explosa omninò fuit) sed quòd audita olim fuerit in vera Christi Ecclesia, quæ extra Romanam, qualis nunc est, consistere potest. Monstri aliquid hic alit respondens, & imponit vocabulo veteris Ecclesie. Credit, ideo in antiquissima illa & primitiva Ecclesia viguisse suam religionem, quia viguerit in ecclesia, quæ post Apostolos aliquot seculis extitit, & jam suo modo etiam vetus est. Sed frustrà est imponere velle hominibus istà larvâ ecclesie. ad ipsa initia Christianæ religionis recurrendum est, si quis velit bene intelligere, quæ facies religionis Christianæ esse debeat, ut D. Iohannes docet. ad hæc prima principia si recurratur, abscondat se necesse est respondens cum istis suis questionibus. Vt ut enim infantium baptismus hodie in usu sit: certum tamen est, ex ipsis etiam Pontificiorum libris, eum in ipso principio Christi Ecclesie nullo modo fuisse usitatum. Hinc etiam acerrimi Romanæ ecclesie defensores, fatentur eum ex sacris literis probari non posse: sed meram esse traditionem ecclesiasticam, vel, ut illi fallunt, Apostolicam. Corpus Christi ubiq; esse, nulla unquam credidit antiquitas Apostolica, & hodie, qui id credunt, per errorem id faciunt. Quid sit homines justificari fide speciali, non intelligo: ideoq; si mentem suam explicetis

1. Ioh. 2, 24

De Pædo-
baptismo
quid senti-
endum.

cuerit rectius, aut, quisnam Evangelicorum ita lo-
 quatur, ostenderit respondens, fortasse ad istam que-
 stionem facillimè aliquid respondebimus. Nunc hoc
 dico: si Evangelicos perstringit, qui fide absq̄ operi-
 bus homines justificari affirmant (quod tamen ne-
 scio quo jure specialem fidem appellare posset) re-
 spondemus, hanc sententiam non esse omnium, eo
 sensu, quem quidam sequuntur. quanquam verissi-
 mum est, fidem solam absq̄ operibus justificare ho-
 minem, si modò intelligatur, quid sit, ex mente sa-
 crarum literarum, fides. Anarchiam verò esse, si Mi-
 nistri sint sine missione, sine ordinatione, sine pote-
 state, qualem vos vobis confixistis, hoc nunc in con-
 troversia est. Satis est ordinis, si Ministri tales & eo
 modo constituentur, quales & quomodo eos Aposto-
 lus constitui præcepit. Ista verò potestas vestrorum
 sacrificulorum, quam actas, est istud, de quo Paulus
 ait: quòd se sit exaltaturus homo peccati & filius
 perditionis, supra omne, quod Deus nominatur,
 vel cui divinus cultus debetur, qua potestate
 hæctenus abutimini in perniciem & rui-
 nam Reipublicæ Christianæ. Atq̄, hic iterum su-
 bit mirari respondentem, cur ita se gerat, ac si
 cum certo quodam cætu eorum, qui ab ipsius ecclesia
 desciverunt, negotium illi esset: cùm tamen in hac
 causa omnes conveniant, quicumq̄, non sunt ecclesie
 Romanæ addicti, quorum multi ea dogmata, que
 hic recenset respondens, pro falsissimis habent. At-
 zulerit igitur aliquid contra quosdam, interim ad-
 versus

versus alios nihil attulit, qui, tuti ab hisce impugnationibus, ridere conatus ejus jure possunt.

Refutata hac causa, quam anonymus attulerat, ob quam non sit necesse, ut Ministri se pro Apostolis, aut divinis prophetis gerant, præter eam, quam supra attulit, ad quam nos etiam aliquid respondimus, hanc etiam assert: Quia nihil in eis Apostolicum videmus, sed potius illa omnia, quæ hæreticorum semper fuerunt propria, superbiam, inconstantiam, seditiones, bella, & alia hujusmodi. Sed hic iterum regero: non cupiunt haberi pro Apostolis Ministri. Quid igitur opus fuit causam asserre, cur eos respondens non habeat pro Apostolis? annon hoc est indignari, ut de se ait respondens, & animo præpeditum ea non attendere, de quibus sermo est, sed suam persequi pertinaciam? Quia tamen, si ista vera essent, quæ assert respondens, Ministri non tantum Apostoli esse non possent, sed nec Ministri, verbi scilicet divini, respondeo hæc pauca: Fatemur nos, debere ista omnia quam longissimè abesse ab illis, qui se ministros verbi divini profitentur. Fatebitur igitur etiam respondens, debere non minus longè illa abesse ab iis, qui se Apostolicum quiddam qualicumq; modo esse gloriantur. Iam quod ad Ministros attinet, qui ab eotempore extiterunt, quo Deus lucem Evangelii denuò accendere dignatus est, non ausim equidem omnibus patrocinari. Experti enim sumus non paucos eorum fuisse morum dissolutorum, quæ res magnam offensionis causam præbuit; nec negari potest, fuisse quosdam

Corruptio-
nismorum
in quibus-
dam Evan-
gelicis Mi-
nistris cau-
sa.

quosdam inflatos, seditiosos, & aliis vitiis deditos; sed tamen non debet id fraudi esse ordini Ministro-
rum, quod a quibusdam peccatum est. Illud enim, quod in quibusdam conspectum fuit, vitiorum & impietatum, reliquie erant istius corruptionis, quam secum ex ecclesia Romana ad Ecclesias suas attulerant isti, & non potuit tam citò instaurari pietas, ut quidem optandum fuisset. Tempore verò succedente, ita in hac parte, ut & in aliis proficitur, ut in dies sint magis ad Canonem Apostolicum conformes Ministri. Præterea, quis est, qui nesciat, quàm multos eruditione & pietate insignes viros seculum hoc elapsum produxerit, qui summa cum laude apud hostes etiam veritatis divine, vitâ suâ persuncti sint? Quorum humiliatio, constantia, studium pacis, Deo & hominibus fuere notissima.

Caſilla-
tur Miedz.

Sed fortasse hîc iterum subdolè ait respondens, qui superbiam id nominat, quod zelus jure appellari debet. Vnum Lutherum primum universa Pontificie vel Romane curiæ bellum indixisse, arrogans factum haberi posset, si Lutherus Pontificem Romanum caput Ecclesiæ vel Christi servum agnovisset. At, si eundem pro Antichristo habuit, quis mirari potest, eum se illi acerrimè opposuisse? Non superbiam autem ad illud adegisse Lutherum, sed ipsum Dei Spiritum, ipsa res loquitur. Quomodo enim tantas & tot tam potentium Pontificum iras, minas, fulmina, sustinere superbiam suam potuisset, nisi ei Deus ipse præsens adfuisset? Idem etiam de aliis eundem consecutis Ministris verbi divini statuendum est.

est. Quodd enim hodie omnibus Pontificibus & Pontificiis sunt contrarii, id, qui superbiae tribuit, parum rationis habere videtur. nimis enim magno illis haec constaret superbia, dum perpetuis illorum insidiis & odiis plerique sunt expositi. nemo autem sibi ipsi sciens nocere cupit.

Inconstantiam hodie appellant in Ministris verbi divini, Pontificii, quod veritatis quoddam est proprium: nempe a parvis principiis ad perfectionem tendere. Per multa secula corrupta fuerat Christi religio. Vno igitur anno instaurari, ob hominum infirmitatem, non potuit. Accessit veritati quotidie major lux per eos, qui Evangelium docendi provinciam susceperunt. Primum ea suere cognita, quae salutem necessario adimebant. Deinde ea, quae eandem facillime adimere possunt. Tum ea, quae eandem impediunt. Denique ea, quae quocumque modo viam salutis & pietatis, & gloriam Dei obscurant. Quis igitur non mutaret sententiam in melius, nisi pertinax & demens? cum non mutatio, sed causa mutationis apud cordatos vitio detur; & fieri saepe possit, ut is, qui constantiae gloriae gaudet, pertinax revera sit, quo vix est aliquod vitium turpius & Deo magis exosum.

Seditiones & bella mota esse accensa luce Evangelii, non potest simpliciter & verè ministris verbi Dei ascribi. alius enim & Apostoli pro hereticis habendi essent, quibus veritatem Evangelicam annunciantibus, seditiones non semel & non leves exorta sunt. Praeterea, si animus etiam quorundam ab

Gradus revelationis veritatis.

is rebus non abhorruit, quid mirum fuit, siquidem crediderunt unà cum Pontificiis, (quòd ab iis didicerant, non a Christo) liberum esse vi & armis religionem defendere? Ignavum enim eum esse oportet, qui religionis causâ manum cum alio conferrere & bellum gerere dubitet, si id sibi licere credat.

Sed hoc nonnisi cum summa injuria & calumniâ omnibus illis objici potest, qui a Pontificia ecclesia defecerunt, cum sint inter eos, qui pacem injustissimam justissimo bello præferendam, & Magistratui etiam impio & infideli, obedientiam præstandam esse statuunt, & nihil non faciendum, imò etiam ferendum potiùs, quàm adversus illum arma sumenda: contra alios verò sibi pares insurgere, & cum iis dimicare, alienissimum a Christiana charitate, patientia & modestia esse, certò persuasum habent.

Superbia Pontific.

Purgavimus jam, quantum fert scripti hujus brevitatis, objecta crimina, & quàm ab illis longè absint Ministri, si non omnes, saltem potissima eorum pars, ostendimus. Iam videat mecum respondens, annon hæresis notam inusserit omnibus suis Pontificibus & spiritualibus, quos vocant? Non enim superbos eos tantùm, sed ipsam superbiam esse qui negare velit, is negaret unâ operâ mundum hunc habuisse superbos, quos tamen habuit plurimos. Nihil est omnis alia superbia humana, respectu ejus, quæ in Pontificibus Romanis, & eorum asecclis, multis seculis durat. Quid est in tota universitate, in quod absolutum sibi dominium non arroget Papa Romanus

nus & ejus asseclæ? Quem præ se non contemnunt?
 Que jura illos obligant? & tamen audet respondens
 superbiam aliis objicere, qui vel unus ex illis est, vel
 esse ambit?

Quanta verò constantia in ecclesia Roma-
 na fuerit, cum eam, quam nunc tenent religionem, *Inconstan-*
 vel eum, quem nunc sequuntur in cultu divino mo- *tia Ponti-*
 dum, commenti sunt, longa esset fabula commemo- *ficiarum.*
 rare. Sed nec ipse Papa negare potest, antiquitus
 ista omnia aliter se habuisse. Quâ verò id nunc de-
 fenditur constantiâ, ea pertinacia est, & hîc incon-
 stantem esse, summa laus est.

Seditionum & bellorum, quæ in multis retrò
 seculis, & præsertim hoc nostro seculo orta sunt, ne- *Seditiosè*
 mo causa extitit, nisi Pontifex Romanus, & ejus as- *Pontificiis.*
 seclæ: & tamen in alios invehitur respondens, pe-
 nes quos minima, respectu Pontificiorum, culpa est.
 Sed dicat nobis respondens, quis, non dicam seditio-
 onum aut bellorum, sed Lanienarum, quæ in orbe
 Christiano ab annis retrò 80. extiterunt, crudelissi-
 marum simul & injustissimarum autor fuit, præter
 Pontificem Romanum, & Romanæ ecclesiæ Mona-
 chos, & hodie etiam Iesuitas? Iudicet igitur re-
 spondens, an aliquid cum spiritu Christi commune
 illi habeant. Quæ res tam evidens est, ut antesigna-
 ni Romanæ Ecclesiæ, cum negare ista nimis audax
 aliquid esset, peccatum peccato addetes, defendere
 ista mordicus malint, quàm ab errore recedere, quæ
 tamen illorum defensio, quàm sit a Christi spiritu
 aliena, jam multis piis constat, & in dies magis ma-
 gisq;

gusq; constabit. Dicit respondens, alia etiam hujusmodi in Ministris videri: sed quia ea non expressit, nos etiam alia hujusmodi per plurima, quae de Romanae ecclesiae antistitibus ipso meridie sunt clara, vitia praetermittimus. Hoc unum verbum addam: ingens volumen futurum, si omnes, qui in ista ecclesia & olim fuere, & nunc sunt errores, vitia, & peccata, conscribantur.

Absoluta hac sua indignabunda oratione respondens, rationem reddit, quare, si neq; credant Pontificii ministros, (quos vocant) Evangelicos, esse novos Apostolos, neq; putent necessarium, ut se gerant protalibus, postulent nihilominus ab illis, ut muneris sui legitimum autorem ostendant: dum ait: Respondeo, idcirco nos id tacere, quia nemo sibi sumit honorem, sed debet vocari tanquam Aaron, neque quisquam potest praedicare nisi mittatur, ut loquitur Apostolus. Et sane perpetuus iste mos fuit in ecclesia, ut Ministri non se ipsi ingererent, sed mitterentur ab aliis. Ita Christus misit Apostolos: ita Apostoli Paulum & Barnabam: ita Paulus Timotheum & Titum, ut reliquos taceam. Locus Heb. 5. primum non de hujusmodi honore loquitur, de quo nunc sermo institutus est: sed tantum de honore sacerdotali, qualis erat Aaronis, ut ipse textus testatur. At hodie illi, qui alios docent, Sacerdotes tales non sunt. Unus enim tantum talis est Iesus Christus, qui successit in locum istorum sacerdotum legalium, qui morte praepediti,

De loco
Heb. 5. 4.

Differentia
muneris sacerdotum
& Ministrorum.

pediti, durare perpetuam non poterant, ut aperte testatur cap. 7. v. 23. 24. Antiqua hæc est cantilena Pontificiorum, quod suos Episcopos vel Parochos, sacerdotes nominant, cujus jam tempus esset, ut eos puderet in tanta Evangelii luce. Quando alicubi vox sacerdotis legitur de Christiano populo, tam auditoribus quam Doctoribus eam competere ipse loci circumstantiæ ad oculos demonstrant. Non licet igitur, ut quis talem honorem, qualis est sacerdotium, sibi sumat, sed necesse est, ut ad eum vocetur ab ipso Deo, a quo scilicet solo ad tantum honorem vocatus erat olim Aaron, & postea Dominus Iesus. At honoris, quale est munus docendi alios, longè alia est ratio. In hoc enim plus laboris semper est, quam honoris. Laborem verò aliquem sumere, semper laudabile fuit. Honores istos damus Pontificiis doctoribus. Hi enim labores plerique fugiunt, honores solos sectantur.

Deinde dici jure non potest, eum, qui aptus est ad docendum alios, & vitæ est inculpata, sumere sibi munus docendi, vel honorem illum, qui est in munere docendi. Is enim sumit aliquid, qui id, quod ei non debetur, sibi arrogat. at ei, qui est ad docendum aptus, & vitæ inculpata, debetur ista dignitas, vel munus. ita, ut si quis talis sit, & alios docere nolit eo modo de quo loquimur, nempe Christi & Apostolorum doctrinam eis explicando, gravissime peccaturus sit. Et est deploranda sanè hominum cecitas & perversitas, qui egrè ferunt, eos docendi provinciam tenere, qui ad eam subeundam sunt aptissimi,
propter

Quid sit sibi honorem sumere.

propter hoc solum, quod ab aliquo non sunt missi, secundum eorum arbitrium: interim verò ipsi sibi istos honores competere autumant, quia ab aliquo sunt ad illud munus, ut ipsis placet, vocati & missi, licet nihil minus pleriq; habeant, quam aptitudinem ad docendum & vitam inculpatam. Ita scilicet sit, ubi negligitur Christi & Apostolorum præscriptum, & ecclesie traditiones observantur. Istud esset faciendum omninò & necessariò: hoc verò etiam addi posset, ubi id tempora & loci ferunt, tanquam res ad bonum ordinem pertinens: sed hoc solum observare, illud verò spernere, est nundinari Christi Evangelium.

De Inco
Rom. 10.

Locus Rom. 10. Quomodo prædicabunt, si non mittantur? nihil prorsus ad rem facit. Paulus enim de prædicatione, vel potius annunciatione, loquitur, quæ vox non omne genus docendi eo in loco complectitur, sed illud tantum, quo novum & inauditum aliquid in mundum affertur. Id quod patet ex eo, quod Paulus isto in loco loquitur de eo, quod fieri simpliciter non possit, non autem, quod fieri non liceat. Sic enim ait in præcedentibus: Quomodo ergo invocabunt, in quem non crediderunt? Quomodo autem credent, quod non audiverunt? &c. Quæ verba non id volunt, nemini licere aliquem invocare, nisi credat, & nemini licere credere, nisi audiat, &c. Sed sensus illorum est: Neminem posse ulla ratione invocare aliquem, nisi in eum credat, & neminem posse ulla ratione credere, nisi audiat, &c. Vnde patet fieri non posse, ut,

cùm

cum Paulus egerit in precedentibus de eo, quod fieri non possit simpliciter, in sequentibus verbis. Quomodo prædicabunt, nisi mittantur, agat de eo, quod fieri non liceat, sed sensus est horum verborum: Impossibile est, ut aliquis possit prædicare, nisi mittatur. Ex quo etiam apparet, tantò minus locum Pauli pertinere ad quæstionem præsentem, cum nunc quæstio sit non de eo, quod fieri non possit, sed de eo, quod fieri non liceat. Posse autem eos, hodie, quibus id non licere contendit respondens, docere alios, ipsa res loquitur. Nam non tantum non pauci ipsis docentibus fidem adhibuerint, & per eos ad puriorè Dei cognitionem adducti sunt, verum etiam ipsi adversarii metuunt, ne si liberè doceant, ipsorum tota, quam jactant, prædicatio, omnibus suspecta reddatur, & tandem intereat. Sed hac de re plura in capite sequenti.

Quod deniq; de more illo mittendi in ecclesia scribit respondens, valdè infirmum censendum est. Nonne enim fere contrariū ejus, quod ille ait, legitur, dum ait Apostolus: Si quis episcopatum concupiscit, bonū opus concupiscit. Si licet concupiscere munus alios docendi, falsū est, expectari necessarium debere, donec aliquis ab alio mittatur. Christum *Imprudētia Miedz.* Apostolos misisse, ut hic adderetur, nullo modo opus erat. Ut enim de ministris aliis, præter Apostolos, controversia est, an missione ulla opus habeant, ita de missione Apostolorum, quòd necessaria fuerit, nemo unquam dubitavit. Paulum verò & Barnabam *Errores Miedz.* missos esse ab Apostolis, hoc primum admodum insulse

sulsè dictum est. Nonne enim Apostolus etiam fuit Paulus? Quomodo igitur ab Apostolis missus esse potuit, vel quomodo Apostolus mitti etiam potuit? Qui enim Apostolus est, is jam missus est. Deinde admodum frivolum est, & a veritate planè alienum. Actor. enim 13. nulla mentio fit Apostolorum, qui Paulum & Barnabam miserint, sed tantùm fit mentio Ecclesie Antiochenaë, ejusq; Prophetarum & Doctorum, quorum etiam nomina ibi exprimuntur. Cujus quidem erroris velim esse memorem respondentem nostrum, ne nimis sibi, quod facit, tribuat. Præterea, non est ibi sermo absolutè de missione ad munus docendi, vel annunciandi Evangelium. Ad hoc enim jam pridem antea Paulus erat missus ab ipso Domino Iesu, & hoc uterq; antea perfunctus fuerat: sed tantùm de segregatione ad opus quoddam singulare, nempe ad annūciandū Evāgeliū certis quibusdam hominibus, quibus per hos & non per alios Dominus Iesus illud annunciari voluit. Opus, ad quod erant vocati, non erat licentia primùm predicandi Evangelium, sed provincia illis solis data quibusdam hominibus illud annunciandi, quæ aliis fuit negata. Deniq; factum illud singulare est, & totum miraculosum, ideoq; ejus, quod perpetuò fieri debet, norma esse nullo modo potest. nec enim usquam legitur, eo modo esse mittendos ministros ad docendum alios, quo missi erant Paulus & Barnabas.

Timotheum & Titum missos esse à Paulo videamus, quomodo probet respondens. Quod ad Timotheum attinet, citat locum 2. Tim. 1. Is autem sic habet:

De loco
Actor. 13.

De loco
2. Tim. 1.

Habet: Propter quam causam admoneo, ut resuscites gratiam Dei, quæ est in te, per impositionem manuum mearum. Hic locus nihil de munere docendi loquitur, sed de gratia Dei, quæ erat in Timotheo. At gratia illa non erat ipsum munus, sed dona spiritualia, quæ ei miraculoso modo contigerant. Vult enim Paulus, ut ea Timotheus resuscitet, quod de munere ipso dici non potest. Contigerat ergo gratia quedam singularis, & Spiritus sancti dona, (de quibus versu sequenti loquitur) Timotheo per impositionem manuum Pauli, at non ipsum munus docendi. Hoc enim alio planè modo contigerat, vel contingere poterat, nempe per Prophetiam, hoc est, per suffragia virorum primariorum in Ecclesia Christi, cum impositione manuum Presbyterii. Vnde etiam videre est, istam manuum impositionem non solis Apostolis competere, verum etiam aliis in Ecclesia, nempe Presbyteris. Presbyteri autem sunt non tantùm illi, qui alios docent, sed etiam, qui curam gerunt salutis aliorum, & præstant illis pietate, gravitate, rerum experientia, vel etiam ætate. ob quam causam etiam seniores ætate Presbyteri appellantur, & ipsi Presbyteri aperte distinguuntur ab illis, qui laborant in verbo & doctrina.

1. Timot. 4.
14.

Modus constituendi
Ministros.

1. Tim. 5. 20.
1. Tim. 5. 17.

Sed et si concedatur, Paulum per manuum impositionem misisse Timotheum, quid hinc efficeret respondens? Hoc nẽ, ut omnis, quicumq; docendi munus subit, ab aliquo mittatur? atqui a specie ad genus non valet affirmans conclusio. Potuit tunc miri Timotheus

motheus (quod etiam de Tito dicendum est, de quo tantum, quod ad hanc rem attinet, legitur, eum relictum fuisse a Paulo in Creta, ut ea que deessent, corrigeret) a Paulo, vel etiam ab aliis Senioribus Ecclesie, non quia id ad munus illius docendi esset necessarium, & quod sine missione ista, Titus docere alios non potuisset: sed quia tunc sic requirebat ordo & decorum Ecclesie. Nimis enim turpe fuisset, in bene jam constituta Repub. ratam esse $\alpha\tau\alpha\chi\iota\alpha\upsilon$, & ea negligi, que ad eam ornandam pertinebant, ut etiam hodie indecorum esset, absq; certo ordine & decoro eos constitui, qui alios docturi sunt, siquidem sint ceteri constituti, & in illis Seniores. Non igitur, quid olim factum sit, vel quid hodie fieri possit, sed quid fieri necessariò debeat, hoc quaeritur, & hoc in controversia est. Hoc autem non ex exemplis, sed ex legibus discendum est. Leges autem sunt canones Apostolorum, quibus describuntur omnia, que pertinent ad constituendos Episcopos & Doctores. In illis, quoniam nulla fit mentio missionis, hinc concludimus, eam ad ipsam muneris Episcopalis substantialiam & naturam nullo modo requiri. Quò accedit, quòd, quia tanta erat Apostolorum & aliorum tunc temporis autoritas & dignitas, ut per manuum impositionem darentur Spiritus sancti dona ei, cui imponebantur, planè absurdum futurum fuisset, & tantum non impium, contemnere tantum Dei donum. Hodie verò, quia nihil tale ab illis hominibus sperandum est, qui alicui manus imponunt, vel omninò necessarium hoc ipsum non est, vel saltem a-

Vnde constitutio
Mistrorum
petenda.

lia de causa usurpari debet, quàm ut aliquid per id
iis, quibus manus imponuntur, conferatur. Sed de
hoc plura capite sequenti.

Expositis causis, cur mitti eos, qui alios docturi sunt, oportere censuit respondens, impetit ulterius ea, quæ scripta sunt ab anonymo, ubi, si quis dicat de tali facto docendi sermonem esse, ut publicè id fiat, & ex peculiari munere, ait anonymus, ad istiusmodi munus comprobandum, satis superque esse, si illi ita velint, qui cohortationes & explicationes istas audiant. Ad ea hoc modo adversarius respondet. Quàm hoc absurdum est, quis non videt? Mitto Lutherum, antesignanum vestrum a Muncero Anabaptista missionem legitimam flagitasse, cum tamen is quoque auditores haberet, hoc, inquam, mitto: solùm dico, si hoc, quod ais, sufficit, nullus erit hæreticus quantumvis pestilens & blasphemus, cui venena sua spargere non liceat. nam & is semper habebit aliquos, qui prædicationem ejus rectam esse volent. Cur ergò in veteri Lege falsi Prophetæ a prædicatione arcebantur? Cur Pseudoapostolos Paulus toties accusat? Sanè & isti habebant, ad quos verba facerent, quique doctrinam eorum non probarent solùm, sed etiam miris in cælum ferrent laudibus. In quibus verbis planè extra oleas vagatur respondens, & vel per ignorantiam, vel per astutiam aliud tractat, quàm tractare debebat. Quid enim

Ignorantia
& astutia
Miedzib.

hoc ad rem, quòd Lutherus a Muncero Anabaptista legitimam missionem flagitavit, cum tamen is quoque auditores haberet? Non quid Lutherus fecerit, sed quid facere hac in re debuerit, queritur. Nam si quis ipsum etiam Lutherum interrogasset, a quo missus fuisset, certè quod responderet, non habuisset, nisi quod valdè ridiculum omnibus esset. Erravit hac in re Lutherus, dicam, & cum alia ratione premere debuisset Muncerum, hac eum premere maluit, quæ apud vulgus esset speciosa. Sed quia hoc mittit respondens, mittamus & nos.

Nonne verò hoc est declinare vim argumenti? affirmatur, sufficere ad id, ut quis publicè alios cohortari, & Scripturas eis explicare possit, si ab illis, quos docet, hoc exigatur & approbetur. Respondens ait: hac ratione omnes hereticos licentiam habituros hereses suas seminandi, quia scilicet semper suos habeant asseclas. At verba anonymi de Ministro vero verbi divini loquuntur, & ita in genere dicta sunt, ut ex eis apparere possit, quidnam sit necessarium in eo constituendo. Quo igitur candore, hoc ad hominem hereticum & blasphemum pertrahitur? Heretici & blasphemii idèo fugiendi sunt, quia hereses seminant & blasphemias, etiam si totus eos mundus audiat, & hereseos & blasphemie convincendi sunt ex sacris literis. Quod si tamen heretici esse & blasphemare pergant, populus Dei monendus est, ut illos fugiat, illi verò Dei iudicio relinquendi sunt. Vult enim sæpenumerò Deus extare hereses, ut ii, qui probati sunt, fiant manifesti.

Sophista
Miedzjb.

Quomodo
tractandi
heretici, &
cur?

festi. Itaq; non legitur aperte, neq; in veteri Fœdere, prædicationē falsis prophetis fuisse interdictā, quod affirmat respondens: sed tantum hoc legitur, eorum falsam prædicationem fuisse culpata[m] & graviter reprehensam; populum verò, ne illis auscaltaret, monitum: neq; in Evangelio quicquam aliud legitur, quàm quod ait respondens, Paulum & alios Apostolos accusare pseudoapostolos. Potest autem alicujus prædicatio accusari, imò etiam damnari, & tamen hinc non sequitur, eum non posse ulla ratione illam disseminare. In negotio enim religionis, præsertim verò Christianæ, omnia sunt agenda colloquiis, persuasionibus, argumentis, quæ ex sacris literis, præsertim verò ex libris novi Fœderis deprompta sint. His refutanda hæreses, his os obturandum blasphemii. Tandem enim veritas, quò magisteritur, eò magis nitescit, & illustrior apparet. Consortium deniq; istorum fugiendum est. Præterea nihil in eos tentare, salva Christiana religione, licet; & qui plus tentant, ijam Antichristi spiritu reguntur.

Pergit respondens, & ratione quadam demonstrare conatur, non sufficere, eum, qui alios docere instituit, ab iis, quos docturus est, deligi vel approbari, quæ est, quòd Minister a plebe, cui prædicat, potestatem nullam accipere possit: cùm munus Ministrorum sit spirituale, omnis autem potestas plebis sit multò inferior, quippe quæ circa pacem externam & corpus occupentur. Sed totum hoc planè nihil est. Plebs enim nihil confert reipsâ ministro verbi divini,

quod ad essentiam muneris ejus constituendam pertineat, sed eum, qui jam ad docendum alios aptus est, & ea, quæ ad muneris ministerii essentiam requiruntur, possidet, tantùm deligit & approbat. Ad deligendum autem vel approbandum aliquem in hoc munere, nulla aliare opus est, quàm ut intelligatur, an ea in ipso insint, quæ ab Apostolo requiruntur, nempe aptitudo ad docendum alios, & vita inculpata. Quorum hoc alterum ita comparatum est, ut in omnium oculos incurrat, & proinde iudicio etiam omnium subiectum sit: illud verò non potest esse ignotum, saltem quibusdam ex plebe vel auditoribus, cum multi inter eos semper esse possint & sint pietate & iudicio præstantes, qui loco Seniorum sunt. Sed non sunt cēsendi ex Romana ecclesie iudicio omnes, qui sunt extra Ministros, quasi scilicet solis rebus mundanis occupentur. Possunt enim multi esse, qui unâ cum ministro curam Ecclesie & eorum quæ ad eam regendam spectant, gerant, quemadmodum sacræ literæ testantur, & a nobis etiam in hoc ipso scripto ostensum est. Error crassus & corruptela hæc ingens est in ecclesia Romana, quam introduxit libido regnandi illorum, qui spirituales præ aliis appellari gaudent, & qui nescio quid non sibi arrogant, quo phaleratam illam alios ad hoc ministerii munus inaugurandi, auctoritatem tueantur. Sed & hæc tandem omnia præter fucum nihil esse, Deus patefaciet. Quanquam id totum præterea uno verbo refutari hodie potest. Si enim sint benè constitutæ Ecclesie, jam faciliè ministri seniores &

exer-

exercitatiores, testimonium de ejus, qui ad munus illud aspirat, aptitudine perhibere, & judicium ferre possunt, quo porrò reliqui assentientes, eundem deligere & approbare possunt.

Calumniatur porrò graviter respondens anonymum, dum ita eum facit loquentem: Imò dabit potestatem (scilicet plebs) sacramenta administrandi. In sacramentis enim nulla vis cælestis inest, nulla mutatio intercedit: sola sunt signa sacramentalia, quæ quivis tractare potest, dummodò deligatur ab iis, quibus hæc sacramenta ministrare debet. Nec enim ita loquitur anonymus, ut ex ipsius verbis apparet, quæ hic asscribam loco responsionis ad hanc calumniam: Respondeo, ait, verum hoc futurum (nempe sine divina vocatione non posse sacramenta administrari) si opus foret, ut is ipse, qui scilicet ista administrat, vel signis istis sacramentalibus, aquæ scilicet pani & vino, cælestem aliquam vim inderet, aut mutationem afferret, vel saltem tali actioni ex persona sua sanctitatem aliquam conciliaret. Verùm, quicquid vel virtutis, sive etiam, (si ita placet) mutationis signis istis accedit, vel sanctitatis in actione inest, id a divino instituto pendet, non autem ulla ex parte ex administrantis persona, &c. Nonne hic quodammodo conceditur, id, quod hodie de sacramentis creditur; & tantum negatur ex eo consequi, divinam aliquam vocationem requiri in eo, qui ea administraret:

*Calumni-
Miedzib.*

cùm totum illud, quod sacramentis inest, aliunde pendeat, quàm a persona administrantis. Et tamen respondentem ita cavillari anonymum non puduit.

Protervia
Miedzib.

Non erat autem, quod ita protervè illuderet respondens illis, qui pane & vino in Cena Domini utuntur, quòd scilicet sit panis à pistore & vinum de cupa, & quod quivis utrumque domi possit habere, nec opus esse, ut ea de causa ad cætus eorum commeet. Sunt enim primùm multi ex illis, quos pro hæreticis habet respondens, qui longè aliter de ista tota re sentiunt, nempe Lutherani. Quod verò deinde alios attinet, quis potest negare panem & vinum esse in cena Domini? Panem verò a pistore emi, vinum e vase sumi, quid novi est? Panem quidem & vinum, quivis domi habere potest: sed usum talem panis & vini, qualis est in cena domini, non, nisi in Christi cætu, cui illud præceptum datum est.

Ridet respondens simplicitatem hujus ceremoniæ, quàm parabilem esse voluit D. Iesus: Interim non considerat, omnia ea, quæcunque præter hanc simplicitatem addita a Pontificiis sunt, non tantùm esse ludum & jocum, sed etiam gravissimam superstitionem & deplorandam idolatriam, in quæ nunquam incidisset populus Christi, si ista simplicitate contenti fuissent ejus antistites. Et hic dum Calvinistas perstringit respondens, iterum sese prodidit, quòd non considerârit, sibi rem esse cum hominibus, qui tantùm non sunt Pontificii, non verò determinatè tantùm Lutherani vel Calvinistæ. Itaq;

non

non, quid Calvinistæ faciant, erat exagitandum, sed ad id, quod objectum erat, respondendum.

Baptismum etiam eorum, qui ab Ecclesia Romana defecerunt, ideo rejicit respondens & damnat, quia longe aliâ ceremoniâ ministratur apud eos, quàm receptum fuerat in veteri ecclesia, nempe Romana. Ergò ceremonie rem ipsam possunt facere sanctiorem, aut minus sanctam? Egregia religio, eaq; Christiana scilicet, quæ certat cum aliis ceremoniarum bonitate. Certè istam religionem vobis non invidemus. Quid verò juvat, nunc esse ceremoniam receptam in Ecclesia, & per non pauca secula durasse, si non habeat ullū expressum mandatum vel exemplum, vel aliquam verisimilitudinem in sacris literis? Talem autem esse ceremoniam baptismi vestri, fatentur omnes Pontificii doctiores. Cogitandum erat respondenti, sibi rem esse cum iis, qui ad Apostolica scripta omnia referunt, non autem ad ultam ecclesie consuetudinem. Sed hoc jam cum reliquis transeat.

Pergit respondens & ait: Esto sanè, in Sacramentis vestris nulla fit vis, nulla mutatio, sed nudum signum, sed nec in sacramentis veteris Legis plus fuit (erant enim elementa egena teste Paulo) & tamen Ministri Legis veteris non a plebe potestatem accipiebant, sed ex Mose, &c. & tandem concludit: Si ergò illi tales erant, ut præter signa & figuras nihil haberent, neque tamen ab alio, quàm a Pontifice initiari ad cultum divi-

Ceremoniis cum Evangelicis certat Micdzib.

Sacramenti
vox insol-
lens.

Lex, vetus
non appel-
latur.

Quo respe-
ctu elemē-
ta egena,
legales ac-
tiones ap-
pellentur.

Sacerdotes
veteris Te-
stamenti,
differunt a
Ministris
novi Testa-
menti.

num exercendum possent, quis vobis permi-
sit, ut ab hac lege certa & perpetua in Eccle-
sia Dei discederetis? Mitto nunc illud, quod
respondens ea, quæ in veteri Fœdere fiebant, sacra-
menta appellat. Hoc enim non ideo facit, ut veritati,
sed ut causæ suæ utcunq; consulat. Mitto etiam il-
lud, quod Legem, veterem appellat, quasi scilicet sit
Lex nova, & non potius ipsa Lex Evangelio vel gra-
tiæ in eo revelatæ opponatur. Mitto etiam illud,
quod illa, quæ fiebant sub veteri Fœdere, ait fuisse e-
lementa egena. Hoc enim etiam si falsum sit: (non e-
nim ait Apostolus, ea per se fuisse egena elementa,
durante adhuc Lege; tunc enim erant perfectissi-
mum aliquid, sed egena elementa ea nominat, re-
spectu Evangelii revelati) leviusculum tamen cen-
seri potest in nostro respondente, qui non admodum
Theologiæ peritus vel studiosus esse videtur. Sed quæ
comparatio est inter ea, quæ antiquitus sub lege fie-
bant, & inter hæc quæ nunc fiunt sub Evangelio, cir-
ca eos qui alios docet, ut hinc cõcludi debeat id, quod
vult adversarius? Estne hodie cultus divini & cere-
moniarum istarum administratio ad aliquam cer-
tam familiam alligata, ut olim erat administratio
legalium ceremoniarum? Nihil minus. Tunc pri-
mum ferè erat, natum esse ex familia Aaronis &
Eleazari, at nunc nulla nativitas ad docen-
dum alios sub Evangelio sufficit: sed & aptitu-
dine ad docendum, & vitâ inprimis inculpatâ
opus est ei, qui hoc munus administrare velit. Et

non

ea non est nunc ita alligata ad certas personas administratio harum ceremoniarum, ut olim istarum. quod etiam ipsi adversarii de baptismi sacramento (quod vocant) negare non possunt. Tunc verò religio & piaculum erat vel tetigisse ea, quæ Sacerdotibus erant a Deo commissa. Non ignoramus quidem, quanto perere studeant Pontificii suam istam successionem, missionem, & talia similia, probabilia facere ex iis, quæ sub lege fiebant: sed dum hoc agunt, apud omnes cordatos sese produnt, quòd, quomodo istam suam phaleratam auctoritatem ex sacris litteris novi Fœderis, probent, non invenient. Non, quid olim factum sit a populo Israelitico, videndum est. vetera enim præterierunt, ecce facta sunt nova omnia: sed quid Christus, quid Apostoli hac in re præscripserint, hoc imprimis sequendum est. Nulla hîc successio, nulla propagatio quicquam valet, quæ sola ostentant Pontificii sacerdotes, sed id, quod supra non semel annotavimus ex Epistolis Pauli ad Timotheum & Titum, de proprietatibus Episcoporum.

Pergit respondens & ait: Quod autem tu dicis, non esse necesse in Cæna Domini administranda unum certum aliquem deligi, idque probari ais exemplo Christi, totâ erras via. At non dixit anonymus id probari exemplo Christi, sed patere illud ex ipsa ejusdem cænæ institutione. Sed sumamus hæc pro iisdem. Videamus, quomodo probet respondens anonymum totâ viâ errare: Christus enim, ait, certos homines de-

legit, nempe Apostolos, quos etiam idcirco solos ad cœnam adhibuit, mandans illis, ut, quod ipse fecisset, ipsi deinceps facerent, ut sicut ipse distribuisset corpus suum, ita ipsi, successoresque eorum, & qui ab ipsis legitimam acciperent potestatem, aliis vicissim distribuissent. *Primum non negat anonymus, Christum præcepisse Apostolis, ut ritum istum deinceps servarent: sed negat, specialiter eis munus administrandi hunc ritum demandatum tunc fuisse. Posse autem aliquem ritum quendam servare, nec tamen munus eum administrandi habere, diversa planè esse, nemo non videt, idq; ex epistola ad Corinthios clarum esse dixerat anonymus. Deinde verò, unde colligit illud respondens, quod ita absq; omni probatione asserit, Christum corpus suum tunc distribuisse? Panem enim Christum fregisse & Apostolis dedisse legimus, qui comedi ab illis poterat & comedebatur. Corpus autem Christi tunc ad mensam asidebat, & comedi nullo modo re ipsa poterat absq; sui corruptione. O nugas verè Pontificias!*

Si dicas Christum, cum daret panem, dixisse, hoc est Corpus meum, longè hoc est aliud ab eo, quòd corpus distribuisset. Potuit enim Christus panem distribuere, & de eo dicere, hoc est corpus meum, alia de causa, quam quòd panis iste esset re ipsa suum corpus, & quòd distributo pane, corpus suum distribuissetur: Præsertim, quòd ista non dicam explicatio, sed opinatio & absurda sit & impossibilis & blasphemata. Dixerant olim Iudæi, & dicere etiam poterant e-
adem

*Termino s
mutat
Miedzjb.*

*Audacia
Miedzjb.
in affir-
mando.*

*Quis sensus
verborum:
Hoc est
corpus me-
um.*

ad eam horam, quâ cena hæc Domini instituta fuit, de agno illo paschali, Hoc est Phasæ Domini, & tamen nemo credebatur istum agnum re ipsa fuisse Phasæ Domini: sed omnes credebant, istam comestitionem insolitam agni, fuisse commemorationem istius Phasæ. Quid igitur vetat, quominus eadem etiam ratione dictum fuerit de pane, quod fractio & comestio ejus insolita (jam enim cenâ perfuncti erant Apostoli) esset commemoratio corporis Christi, quod paulò post tradendum, vel, ut Apostolus loquitur, si textus Græcus consulatur, frangendum erat? præsertim cum hodie plerique sentiant, cenam Domini successisse in locum agni Paschalis, quod nos nunc quidem examinare nolumus, sed tantum dicimus, non esse in universa sacra Scriptura loquendi modum similiorem huic, quo Christus in cena sua instituenda usus est, quam is est, quo olim Iudei in celebrando agno Paschali, ex ipsius Dei præscripto usi fuerant.

I. Cor. ix.
24.

Sed deinde, unde hoc etiam constat, Apostolos habuisse successores, quod respondens affirmat, nulla verò ratione confirmat, nec confirmare potest? Quæ singularia, & propria certorum hominum sunt, ea non possunt esse aliis communia. At munus Apostolorum erat singularissimum. Apostoli enim, & cum eis Prophætæ novi Fœderis, fundamentum sunt Ecclesie Iesu Christi. Quomodo igitur alii eis succedere in hoc munere potuerunt? Si quis dicat eandem doctrinam alios etiam profectos fuisse, quam Apostoli profitebantur, & hinc apparere successionem. Respondemus id, quod vulgò circumfertur, Duo cum faciunt

Audacia
Miedzib.
in affir-
mando.

Apostoli
nō habent
successores.

faciunt idem, non esse idem. Etiam si igitur hodie quis eandem planè doctrinam annunciet, quam Apostoli olim annunciârunt, non tamen ideo successor illorum habendus est. Diversitas enim annunciandi, diversitatem etiam facit muneris. Apostoli propriè quodammodo annunciaſſe dici possunt: tum quia primi post Christum toti mundo Evangelium annunciârunt, tum, quia illud modo miraculoso confirmârunt. Hoc utrumq̃, quia de nemine alio dici propriè potest, nemo etiam alius pro successore Apostolorum habendus est. Arrogant quidem sibi hoc utrumque Pontificii, dum ajunt, quosdam ex ipsorum Sacerdotibus vel Monachis ad ea loca commigrare, ubi Christus nunquam antea prædicatus fuit, & multa etiam miracula ab eisdem patrari. Sed ut ut homines isti Dei expertes sint, ad quos transeunt isti sacerdotes, tamen non propterea successores Apostolorum censendi sunt ii, qui eos docent: cum rem jam pridem humano generi revelatam, decantatam, approbatam, non tam annuncient, quàm annunciatam exponant, & ad eam recipiendam eo cohortentur: & si se aliter ibi gerunt, id sibi arrogant, quod eis planè negatum est. Deinde, si miracula faciendi potestatem habent, cur eam non hinc exercent, inter medios (quos vocant) hæreticos, ut tantò faciliùs eos ad se convertant. Quanquam hoc notandum est, si quis fortasse hodie miracula faciat, nulla ratione ei propter hoc solum fidem adscribendam esse, cum fieri possit, ut ipse Diabolus Deo permittente, ista edat, ad seducendum vel ad detur-

Nemo hodie ut Apostolus Evangelium annunciat.

Miracula non sunt argumentum veritatis infallibile.

detinendum in errore homines. Sic enim de isto homine peccati & filio perditionis testatur D. Paulus, eum multa & varia prodigia mendacia editurum, 2. Theff. 2°
 quod olim etiam Deus in veteri Fœdere futurum 9.
 prædixerat, & ne fides talibus adhiberetur, etiamsi Deut. 13°
 miracula facerent, si eos a Deo vero abducerent, graviter monuerat. Vnde deniq; hoc habet respondens, alios etiam fuisse, qui ab Apostolis legitimam potestatem acceperint? Quasi scilicet ex aliena voluntate tantam rem pendere Deus voluerit? Sed hæc infra videbimus.

Nunc videamus, quomodo impugnet respondens id, quod dictum fuerat ab anonymo, Christum Apostolis, non ut Apostolis, sed simpliciter, ut discipulis, eaq; in re omnium fidelium quasi personã sustinentibus cœnam suã præcepisse, idq; apertè ex iis, quæ Paulus 1. Cor. 11. scribit, intelligi posse. Ait igitur, hoc tuum cõmentũ est, quod nulla ratione probare potes. At jam id probaverat anonymus: sed hoc rejicit respondens, de quo etiam nos pauld post aliquid dicemus. Probat autem commentum esse anonymi, quod dixerat, hac ratione: Si Apostoli interfuerunt ut discipuli, an non satius erat, ut etiam discipuli omnes aut saltem aliqui ex ipsis adhiberentur ad cœnam? Cur ergò nullus admittus est? quia hoc non pertinebat ad illos, sed ad solos Apostolos, quos tunc Christus creavit Sacerdotes, conferens illis potestatem conficiendi sui corporis, ut tota semper credidit antiquitas. Bone Deus,
 quantus

Fallacia quantus hic fallaciarum & errorum cento! Primum
Et errores hæc coniectura potius est, quam ratiocinatio firma.
Miedzib. Causa enim esse magni momenti potuit, cur soli A-
 postoli ad ritum istum celebrandum adhiberentur,
 qui tamen non ad illos solos spectaret. Semel ne le-
 gitur, Christum assumpsisse duodecim discipulos, &
 hoc vel illud coram eis vel locutum esse, vel etiam
 fecisse, quod tamen non ad solos Apostolos, sed ad o-
 mnes ejus fideles pertinebat? Iam Christus illos re-
 ceperat comites & socios itineris & laboris sui: Illi
 quasi perpetuo ei presentes aderant: Pluribus etiam
 ad celebrandum Pascha opus non erat, & aliquot
 horum ab ea excludi multo magis absurdum fuisset,
 quam aliquem alium non fuisse admissum, præser-
 tim cum testes omnium, quæ Dominus fecerat, esse
 deberent. Quid si ideo etiam Christum hoc fecisse
 quis dicat, ut varia comminiscendi, illi, quibus veri-
 tas displicet, occasionem haberent, & sic se ipsos in-
 tricarent, ut a multis retrò seculis factum esse, &
 hodie fieri videmus? Deinde verò pronunciatum
 hoc est ita audax, ut vix quicquam audacius dici ab
Blasphæ- homine mortali possit, Christum tunc creasse
nia Mied. Apostolos Sacerdotes, conferens illis pote-
 statem conficiendi sui corporis. O tempora!
 O mores! Sacra litera testantur, Iesum Christum
 esse, qui se ipsum offerat coram Deo. & hic audimus
 Apostolos fuisse creatos sacerdotes, qui Christum
 scilicet offerrent. Quo, si quo alio, produnt suam ni-
 miam ignorantiam & stupiditatem Pontificii o-
 mnes, qui planè non intelligant illud, quod religio-

nis Christiane pars est potissima, nempe, quid sit Christi sacrificium. Et ut rectius succedat commentum, errori addentes dicere non erubescant, Apostolos olim potestatem habuisse conficiendi corporis Christi, & hodie etiam omnes illorum (scilicet) successores potestatem idem conficiendi habere, ut ita rota sit fabula & integra idolatria. Quid igitur indignantur hodie Iesuitæ, & alii Monachi, quod antiquitus in libris Pontificiorum scriptum est, Omnis Sacerdos est creator sui creatoris, siquidem Sacerdos omnino potest Christi corpus conficere, qui Christus ex mente adversariorum, est creator celi & terræ? Hoccinè est Christi religionem sanctissimam propugnare? Apage istas blasphemias. Apage istos confectores corporis Christi. Pudeat tanti erroris omnes illos, quicumq; eum unquam animis suis approbârunt, ve etiamnum tudentur.

Solent Pontificii, dum super hoc errore urgentur, responsare, se metuere, ne terra sibi dehiscat. Nec immeritò. Tanta enim est seditas hujus opinionis, ut admiranda sit Dei clementia, quod eos, qui illam fovent, tamdiu conservet. Iam si vera est Pontificiorum sententia de hac re, non est quod metuant, ne terra illis dehiscat, propterea quod cum aliquo ea de re colloquuntur, siquidem illi veritatem defendunt, & alienos errores refutant. Hac ratione nunquam cum Iudæis instituendum erit colloquium, qui negant Iesum esse Christum, & proinde, quod vos sentitis, panem esse corpus Christi, &

alia

alia Christianorum placita. Sed voluit Deus extare talem loquendi modum, ut rei istius absurditas illis, qui prohi sunt animi, hoc ipso tantò faciliùs apparet, Oportuit etiam Diabolum istum loquendi modum hominibus instillare, ut, cum non haberet, quo fedtatem erroris palliaret, saltem hac ratione precaveret, ne, si sermo de eo instituatur, facillimè is agnosceretur.

Antiquitate defen- dit errores Miedzib.

Sed quomodo tandem respondens demonstrat istam suam conjecturam, & tam audax pronunciatum? ut tota, ait, semper credidit antiquitas. Dignum patellâ opusculum. Tantamne rem tam negligenter, tam imprudenter, tam impudenter agere? Antiquitas igitur tantum valebit, ut id, quod & sacris literis & rationi contrarium est, obtineat. Sed quænam antiquitas ita semper credidit? Antiquissima est antiquitas Apostolica. Hanc verò ita credidisse, nec ipse, credo, respondens, dicere audebit. Tantum abest, ut hoc unquam Apostoli dixerint, aut ex ipsorum scriptis id colligi possit, ut illis, que scripserunt, planè & ex diametro hoc sit contrarium. Alia etiam quedam post ipsos Apostolos seculi ita credidisse, probare nulla ratione poterit respondens. Reliqua verò, que jam a mille & paulò amplius annis labuntur, ita credidisse credimus, & propter hoc ipsum credere illud nolumus, quia hoc recens ista antiquitas crediderit. In religione enim non omnis antiquitas, sed sola Apostolica, valere debet, reliqua terriculamentum quoddam sunt, quo homines

Quænam
antiquitas
vera?

homines incautos illi decipiunt, qui ipsi seducti, alios etiam seducunt.

De loco 1. Cor. 11. ait: Locus Pauli nihil pro te facit. Tantum enim Apostolus historiam cœnæ Domini commemorat. An autem Apostoli horum vel illorum personam gesserint, nihil dicit, cum id ad institutum ejus non spectaret. *Primò falsum est, Apostolum 1. Cor. 11. tantum historiam Cœnæ Domini commemorare. Falsum dicit Miedz dzib.* Nam & causam commemorat, cur ea de re ad illos scripserit, & finem celebrationis illius explicat, & quæta cum religione celebranda sit, & denique quàm graviter illi & Deo puniantur, qui indignè eam celebrant, luculenter persequitur, ita, ut in toto novo Testamento nusquam plus & plura de hac cerimonia dicantur, atque in hoc unico loco. Deinde, non ait simpliciter anonymus ex loco illo intelligi, Apostolos *Verba anonymous: mutas.* discipulorum personis gessisse, sed ait, ex loco illo intelligi, Christum omnibus suis Apostolis, non quidem *Miedz* ut Apostolis, sed simpliciter ut discipulis, eaque in re omnium Christi fidelium quasi personam sustinentibus præcepisse, ut istum ritum posthac servarent. Quod an ex eo intelligi possit, mox videbimus. Prius *Verba anonymous: mutas.* enim addam & hoc: Aliud est, dicere, aliquid ex loco Apostoli intelligi posse, & aliud, Apostolum istud *Miedz* in loco illo dicere. Quod enim dicitur, id intelligi ex loco, non est necesse: quod ex loco intelligi necessarium est, illud in loco illo non dici aperte, præsupponitur. Intelligi autem posse ex loco 1. Cor. 11. Christum, Apostolis suis, non ut Apostolis, sed simpliciter *De loco 1. Cor. 11.*

ut discipulis, eaq; in re omnium fidelium quasi per-
 sonam sustinentibus, celebrationem cenæ suæ præ-
 cepisse, inde patet: quod nulla extent ejus rei testi-
 monia, in illo cætu Apostolum aliquem, vel alium ab
 Apostolo illic relictum tunc, cum Apostolus ad eos
 scriberet, fuisse: & tamen tantum abest, ut nolit eos
 cenam Domini celebrare, ut potius eos hortetur ad
 eam jugiter celebrandam. Imò ita perpetuo loqui-
 tur, ut appareat, eum alloqui universum cætum, se
 scilicet ei tradidisse, hoc est, eundem docuisse, quid a
 Domino acceperit, quomodo scilicet cenam Domini
 celebrari debeat, non autem constituisse quosdam,
 quibus hoc peculiariter, tanquam munus aliquod
 demandaverit, quomodo ritus iste celebrandus sit.
 Proinde etiam eundem cætum de insolentia qua-
 dam, que circa celebrationem cenæ Dominicæ ex-
 riterat, monet, & ad rectum & legitimum ejusdem
 usum cohortatur. Hoc verò totum nullo modo face-
 re potuisset, si, quod respondens vult, solis Apostolis,
 vel ab eis constitutis (ut is eos vocat) successoribus il-
 lud demandatum fuisset. Apostolum nullum ibi tunc
 fuisse, nemo est, qui negaturus sit. Non opus enim fu-
 isset Corinthiis doctrinam Paulinam: cum omnes Apo-
 stoli hac in re pariter essent eruditi ab ipso Domino.
 Neminem etiam ab Apostolis substitutum ibi fuisse,
 vel saltem non in ejus, sed in totius cætus arbitrio
 celebrationem istius ceremonie sitam fuisse, hoc in-
 ter alia ostendit, quod non ad illum verba sua Paul-
 us dirigit, sed ad totum cætum, & eundem repre-
 hendit: cum tamen id Episcopo tribuendum potuisset.

mum fuisset, ut alibi fieri videmus, Apocalyps. 2. & 3. in septem D. Iesu Epistolis Et hæc de loco 1. Cor. 11. nunc dicta sufficiant, quæ amplificare ideo nolo, quia res est per se manifesta unicuiq; locum illum vel semel non oscitanter legenti.

Pergit respondens, & ad id, quod dictum & probatum fuerat, baptismum etiam a quolibet Christiano administrari posse, respondet: Esto sanè. Nunquid, quia baptismus a quocunque extraordinariè collatus valet, idcirco ministri ordinarii non debent esse, quibus hoc ex officio competat? Multa sæpè fiunt, præter usitatum rerum cursum, quæ tamen ordinis fraudi esse non debent. Quod ergò fit in aliis, idem in baptismo accidit, quem propter summam ad salutem necessitatem, absente legitimo ministro, quivis conferre potest. At primùm non ait anonymus, posse baptismum extraordinariè a quovis administrari, sed simpliciter absq; illa voce extraordinariè, affirmat, posse eum a quovis administrari. Extraordinariè apud respondentem est, cum abest legitimus minister. At præter locos ab anonymo citatos, ex quibus idem, quod nunc dicimus, colligi potest, nonne Act. 10. legitur, Petrum Apostolum iussisse, ut Cornelius & ejus domestici baptizarentur, cum tamen ipse legitimus (ex mente respondentis) minister præsens adesset? Quis verò docuit respondentem, propter necessitatem ad salutem, eamque, ut ait, summam baptismi, posse eum a quovis conferri? Certè nusquam

*Affingit
quadam
Miedziba
anony.*

*Error insi-
gnis Mied-*

hoc apertè scriptum extat, nec ex ullo sacrarum literarum loco evidenter colligi posse, persuasum mihi est, baptismum, nempe aquæ, ad salutem summè necessarium esse. Futile igitur omne illud est, quod hic nobis disserit respondens, de causa, cur quivis conferre possit baptismum, & relinquatur. propterea cuivis licuisse & licere illum administrare, quia non sit proprium cujusquam muneris, aquâ aliquem baptizare.

Addit autem ulterius: Accedit, quòd non hisce finibus Ministrorum munus continetur, sed multa alia illis facienda sunt, quæ ut apud vos nihil mysterii habent, ita in Ecclesia Christi credita semper, & religiosè sunt observata, ad quæ omnia potestas illis est necessaria. Hoc autem si ita est, sequitur, non solùm ideo in eligendis Ministris ordinem aliquem servari debere, ut decenter & certa quadam ratione omnia fiant, sed multò magis, ut accipiant potestatem ab his, qui eam dare possunt. alioqui non Ministri sunt, sed fures & latrones, qui non per ostium ingrediantur in ovile Christi, sed aliunde ascendunt, ut furentur & occidant. Cur verò respondens non expressit illa multa, quæ facienda restant Ministris, & illorum sunt propria? Cur eadem facienda ab illis esse non probavit testimonio sacrarum literarum? Pudit scilicet eum tantarum nugarum. Nam si hæc mysteria sunt, conficere corpus Christi, Missam miris cum gesticulationibus celebrare,

Astutia
Miedzib.

brare, templa, sacra, campanas sacrificare, & huiusmodi similia, quæ referre piget, administrare, nã egregiam ille in cavillando Apostolicam doctrinam, & 2-
am ludibrio omnibus extraneis proponendo, ponit operam. Hæc in sanctissima Apostolorum doctrina docuerit, quæ neq; cum Christi Evangelio, neq; cum ratione quicquam commune habeant, sed mera sunt superstitio, mera idolatria! Apage istam talem & tantam blasphemiam.

In ecclesia vestra Romana multa talia hæcenus credita & observata fuisse novimus, sed satis est, quòd non in illa primitiva Apostolica. Vestram enim ecclesiam esse propriè & verè Apostolicam, tum erit verum, cum lux tenebræ, & tenebre lux, & verum falsum, aut falsum verum futurum est.

Cur verò toties hoc iterat respondens, necesse est, ut ministri potestatem ab illis accipiant, qui eam habent? Quid enim si negetur a- Errores
reperit
Miedzib.
liquem talem esse, qui potestatem alicui dare possit, quomodo alius eam accipiet? & præsertim hoc tam deplorato tempore, & seculis præteritis non minùs deploratis. Si enim neq; Apostoli potestatem alicui unquam dederunt res sacras administrandi, quid eã det alius homo impurus, vel saltè ipsis multò inferior? Nihil nũc dico, quòd tacitè hac ratione respondens, distinguat ministros verbi Dei ab aliis, qui ministris potestatem dare possint. quasi verò esse possint superiores illis, qui alios docent: cum tamen illi inter Presbyteros & Seniores Ecclesie sint primi & 1. Tim. 5. 17
precipui. Hoc autem ex fabrica Romanæ ecclesie

natum est, ubi tot sunt gradus quot proventus : & ubi is etiam Episcopus vel eo superior esse potest, qui nunquam alios quicquam docere potest.

Illud verò temerarium est, quòd tantùm suis istis naniis asscribit respondens, ut eos, qui isto modo Pontificio ad munus docendi non sint initiati, propter hoc solùm, fures & latrones appellare non ve-reatur, qui non per ostium in ovile Christi ingredi-antur, sed aliunde ascendant. Hoc scilicet Christus docebat, cùm Ioh. 10. de ingressu in ovile differeret. eum per ostium ingredi, qui ab alio Episcopo superiori ad munus docendi alios destinetur, licet sit ad docendum ineptissimus, & moribus etiam corruptis- simus; eum verò, qui licet sit ad docendum aptus, & vite inculpate, si ab alio potestatem, nescio quam, non acceperit, aliunde ascendere vel intrare? Digna Pontificio Theologo explicatio. Tales ex- plicationes pepererunt nobis magnum risum, ma- jorem dolorem, maximum damnum. Nonne verò is per ostium ingreditur, qui alios viam salutis do- cet, licet nullo planè modo tandem vocatus aut con- stitutus sit? Nonne verò is fur est & latro, qui fura- tur & occidit, qui viam salutis pervertit, & homi- nes in exitium eternum precipites agit, licet tan- dem ab ipso Iesu Christo ad munus suum constitu- tus esset? Loquatur veritas. Respondeat proborum conscientia. Hæc scilicet nostrorum temporum est injuria, ut omnia homines ex ceremoniis, quarum potestatem sibimetipsis arrogarunt illi, penes quos summa rerum est, & quæ oculos potiùs fascinare, quàm

Ineptia
Miedzib.
in explica-
tione loci
Ioh. 10.

quàm menti humane satisfacere possunt, non verò ex ipsa veritate, quæ semper paucissimis nota fuit, quæq; in sacris literis abscondita latet, cùm maxima non corporis sed animarum jaçtura, metiri vel velint, vel etiam cogantur. Sed hæc hominum temerariorum temeraria judicia, Deo & Iesu Christo committimus: Illis verò mentem meliorem ab eodem ex animo precamur.

Responsio ad CAP. II.

Demissione ministrorum, quod est apud respondentem VI.

Probaturus respondens, nihil cause habuisse Evangelicos, & alios, cur a veteri consuetudine (nempe Romane ecclesie) eligendi & approbandi ministros discederent, Proleptin anonymi re-assumit, quam ipsemet sibi objecerat nomine Pontificiorum, jam scilicet esse constitutum ordinem in ecclesia Romana, ideoq; illum non debuisse violari; violato hoc ordine, perspicuum esse, eos, qui hodie Ministri sunt, non esse ritè electos. Et ad eam ita responderat anonymus, ordinem & rationem istam tunc servandam esse, cùm a recepta jam doctrina recedere nolumus, aut saltem non debemus. Quòd si a recepta jam doctrina recedendum nobis est, neminem non videre, ordinem istum & rationem minimè servandam esse. Videndum igitur esse, an ministri, de quibus res est, eorumq; auditores id meritò fecerint, nec ne? Nam si immeritò, jam per se corruere totam electionem & ministerium ipsorum.

ipsorum. Sin autem meritò, injustissimè ac prorsus ridiculè ab eù requiri pristini ordinis & rationis in electione vel approbatione hujus muneris, conservationem. Hæc Prolepsis & ad eam responsio anonymi est.

Adversus hæc verò sic agit respondens: Nihil hic dico, nullam causam habuisse adversarios, cur a recepta tot seculis Ecclesiæ Romanæ doctrina recederent. Quam enim causam afferunt, nempe Ecclesiam Romanam errasse, omnes semper hæretici attulerunt, Novatiani, Donatistæ, Pelagiani, quos hæreticos fuisse, ne ipsi quidem, cum quibus modò negotium nobis est, inficiari possunt. Si ergò causa defectionis in illis probari non potuit, neque in nostris modò probari potest. Alterum igitur sequi debet, vel nullos unquam hæreticos fuisse post Christum, quod Paulus negat, cùm ait: oportet hæreses esse, & esse quosdam, qui circa fidem naufragaverunt, vel certè omnes hosce, qui se ab Ecclesia Romana segregarunt, esse hæreticos: cùm communem causam cum veteribus hæreticis habeant, nec quicquam afferant præterea, quæ ab illis objecta & explosa sunt. Et his ita peroratis, ita attentum facit anonymum: Audin, bone vir, Dico te in hoc, de quo disputamus, nihilo meliorem habere causam quàm antiquos hæreticos, aut si aliud habes, profer. Sat scio, non habebis; nisi

9. Cor. II.

2. Tim I.

nisi illud veltrum solenne: Erravit ecclesia Romana, quod vos dicitis & non probatis, ac ne probabitur unquam, sicut nec veteres illi poterant. *Primum dico, quòd antea non semel dixi, & quod ut sepius dicatur, necesse est, respondentem, non leviter errare, dum credidit, se cum certo cujusdam cætus illorum, qui a Pontificia ecclesia defecerunt, homine rem habere, interim verò non consideravit, sibi simpliciter cum eo, qui Pontificie ecclesie valedixerit, cujuscunq; tandem sit cætus vel confessionis, negotium esse. Habet enim in hac parte communem causam omnes, qui a Pontificia ecclesia discesserunt, dum unanimi consensu docere nituntur, & demonstrant, istam ecclesiam Romanã non esse veram Christi Ecclesiam, sed ecclesiam Christi tantum professione, corruptissimam verò tam quod ad dogmata fidei, quàm quod ad mores attinget. Inter hos autem omnes, qui a Pontificia ecclesia discesserunt, non pauci sunt, qui non eò audacie prolapsi sunt, ut facile aliquem pro heretico habeant, licet in quibusdam, quæ ad religionem Christianã pertinent, erret: de illis solis hoc dici posse putantes, qui talia dogmata tenent, quæ veram in Deum & Jesum Christum fiduciam & honorem utriq; debitum, & veram pietatem tollant. In reliquis quantumvis multis & pravibus etiam erroribus homines ferendos, docendos, & levem illam regulam, quæ est charitatis, servandam esse statuentes. Domino enim unus quisq; stat, Domino cadit: si modò nihil ab eis contra pacem & honestatem publicam committatur.*

Lapsus
Medz.

Quis hæreticus.

Iam an tales heretici fuerint illi, quos respondens nominat, ipse consideret. Equidem persuasum habeo plurimos habitos fuisse pro hereticis, qui vel tantum pro infirmis fratribus habendi erant, vel etiam interdum rectam sententiam tuebantur. Ineptissime igitur illud dictum est, eos etiam, quibuscum rem habet respondens, non inficiaturos, hereticos antiquos, idem etiam dixisse de ecclesia Romana, quod nos dicimus.

Argumen-
tatio infir-
ma Miedz

Deinde dico, infirmam esse illam consecutio-
nem: Quidam, qui ecclesie Romanae objecerunt, eam
errare, heretici fuerunt. Ergo omnes, qui id eccle-
siae Romanae objiciunt, tales sunt. Nonne enim potu-
erunt alia ratione, veteres illi hoc de ecclesia Roma-
na affirmare, alia recentiores, quos pro hereticis ha-
bet respondens, quarum illa esset erronea, haec verò
verissima? vel nonne fieri potuit, ut hereticus here-
tico illud olim objiceret, nunc verò sit, qui utriq;
hoc objiciat? Certè omnes illi, cum quibus se rem ha-
bere credidit respondens, Evangelici, tam Pontifici-
os, quam Donatistas habent pro hereticis. Sed
deniq;, quænam est ista disputandi ratio, oblitum e-
jus, quod maxime in controversia est, ita illud affir-
mare, ac si ipsissima, apud ipsos etiam adversarios,
esset veritas? Nonne enim respondens, dum ait, he-
reticos illos fuisse, qui olim Romanae ecclesie obje-
runt, quòd erret, tacite sumit, Romanam ecclesiam
esse veram Christi ecclesiam? At quid est principi-
um petere, si hoc non est? Hereticos exagitat re-
spondens, & persequitur sua oratione, interim quid

Principi-
um crasse
petit Miedz.

se fiat,

se fiat, & suâ ecclesiâ, non curat. Nemini omnium ab eo tempore, quo Evangelium mundo annunciatum fuit, magis propriè convênit titulus hereticorum atq; Pontificis & omnibus Romane ecclesie præfectis & asseclis. Hereticum enim eum esse necesse est, quem Apostoli vitare jubent, & consortium illius fugere. At si totus codex novi Testamenti volvatur, revolvatur, nulla alia de causa hoc præceptum esse Christiano populo invenietur, quàm si vel blasphemus quis sit, vel impius: ut testantur hi loci, 2. Tim. 1. 20. 1. Cor. 5. 12. Blasphemum appellamus illû qui tale dogma pertinaciter profitetur, quod fidem in Deum & Christum, & gloriam vel Dei vel Christi tollit. Impium eum, qui peccati vel unius vel multorum habitum ita contraxit, ut respiscere nolit. Pontificia verò ecclesia, an hujus utriusq; criminis jure accusari queat, consideret pius lector. Cultum divinum tribuunt imaginibus, mortuis sanctis, virgini Mariæ, hostiæ, quam vocant, Sacramentali, & sexcenta his similia pertinaciter tenent, quæ ita sunt blasphema, ut ipsa sese proderent, nisi hætenus vi externa, minis, cædibus, ut unq; defenderentur. Vitam talẽ degunt generatim pleriq; quæ cum Christiana pietate nihil commune habere potest, reliqui mera simulatione, simiã scilicet pietatis, clarere volunt. ut nihil nunc dicam de traditionibus ecclesiasticis, de dogmatibus aliis plurimis, quæ cum summa nominis sanctissimi Domini Iesu, & ejus Evangelii ignominia Sathanas ipse in orbem Christianum invexit. Videat igitur tandem respondens, vel videant

Quis fugiendus.

Ecclesia pontificia quæ alis.

ali i,

alii, quomodo nobiscum agant Pontificii. Criminibus, cujus ipsimet sibi sunt conscii, vel saltem cujus ab omnibus, qui ab illis discesserunt, accusantur, & quod hactenus purgare nullo modo possunt, nos tam audacter reos facere annuntuntur, ut ita audacter calumniando, videantur imperitis ab eo alieni esse, cujus alios insimulant.

Si dicat respondens, cur igitur nos hactenus rantarum heresum non convicistis? Respondeo, religionem ita esse comparatam, ut, nisi accedat hominis voluntas, nunquam in ea quicquam profici possit. Qui verò alios ad recipiendum aliquam sententiam vi cogunt, ii simulatores quidem multos habent, at paucos Christianos: & in hoc ipso adeo graviter contra Christi religionem peccant, ut vix gravius peccatum esse possit. Causa verò, cur hactenus nolint Pontificii agnoscere suas hereses, & veritati subscribere, in promptu est non una. Dilexerunt gloriam hominum magis, quàm gloriam Dei: metuunt quidam, ne e synagoga ejiciantur, & ne simplex evadat Monachus, qui modò Papa, Deus scilicet terrestris, vel Episcopus aut Iesuita, numen scilicet aliquod habebatur. Oppressit eos vis argumenti illius: Omnia hæc tibi dabo, si prostratus me adoraveris. Fieri etiam potest, ut licet quidam velint, tamen non possint, Deo scilicet volente. Ea enim est Dei justitia, ea severitas, ut quando homines nolunt veritatem recipere ut serventur, sed eam & confessores ejus persequuntur, mittat eis vim erroris, ut mendacio credant, & quia non placuit eis habere

cogni-

Causa infidelitatis in pontificiis.

cognitionem Dei, tradit eos Deus in sensum reprobum.

Dicat igitur, quicquid velit respondens de isto solenni: Erravit Ecclesia Romana, si modò verum sit, nihil efficit. Solenne certè illud est, nec propterea, quia id elevat respondens, cessabit esse solenne, quo ista ecclesia perpetuò premi poterit. Hoc autem an probatum sit, docent tot volumina, quæ jam ea de re extant, quæ vel nunquam a Pontificiis refutata sunt, vel ita repulsa & explosa, ut magis contempsisse & conviciis proscidisse adversarios suos, & arte sophistica veritatem obfuscasse, quàm justæ responsioni ad objecta illorum studuisse, & veritatem docuisse, jure videri possint. Itaq; sic etiam vicissim alloqui adversariū: possum Audin, bone vir, Dico te & tuam ecclesiam nihilò meliorem causam habere quàm istos capitales Christi & Apostolorum hostes, qui præ sua antiquitate, claritate, successione, traditionibus, Christum & Apostolos condemnabant, aut, si quid aliud habes, profer. Sat scio, non habebis, nisi istud vestrum solenne, Ecclesia Domini, ecclesia Domini, ecclesia Domini apud nos: Hæc errare non potest, quod vos dicitis & non probatis, ac nec probabitis unquam.

Pergit respondens, & sic ait: Verùm hoc totum ego mitto, ne longum faciam. Illud quæro, quis vobis permisit, ut ab ordine constituto ab Apostolis discederetis? nam ut ut est reliqua in Ecclesia Romana doctrina, de qua modò non disputo, ut dixi, hoc certè

certè, quod circa Ministrorum missionem sit apud nos, non ex cerebro suo commenta est Ecclesia Romana, sed ab Apostolis, atque adeò divinis ipsis oraculis accepit. Scimus, præter alia, quæ in ministro semper requirebant Apostoli, fuisse ordinationem, quæ externâ ceremoniâ, manuum scilicet impositione, perficiebatur. Ita Paulus & Barnabas ordinatus est ab Apostolis. Ita ipsi vicissim ordinarunt: & inter cæteros Timotheus hoc modo Minister Ecclesiæ constitutus est a Paulo, qui deinde alios eodem modo creabat. Vnde etiam monetur ab Apostolo, ne citò cuiquam manus imponat. Vno verbo, hæc manuum impositio in perpetuo usu fuit apud Apostolos, eorumque successores, nec sine ea legitimus verusque Ecclesiæ Minister censebatur unquam. Quod cum ita sit, cur vos hodie hanc ordinationem & manuum impositionem sustulistis? Cur administri missionem nihil ampliùs requiritis, quàm ut prædicationem ejus ii, qui audiunt, ratam habeant? Hoc ciné est ad normam Apostolicam Ecclesiam reformare, ut vulgò jactare soletis? *Primum hic dicuntur non pauca falsa. Deinde, etiamsi omnia essent verissima, tamen ad rem propositam nihil faciunt. Falsum est hoc, quod circa ministrorum missionem sit apud Pontificios, non ex cerebro suo commentam esse ipsorum ecclesiam, sed ab Apostolis, atq; adeo ex di-*

*Errores
Liedzib.
multi.*

1.

vinis

vinis oraculis accepisse. Fiunt enim hodie circa missionem Pontificiorum sacerdotum, ea, quae ab Apostolis profecta esse neque per speciem, quisquam cordatus affirmare, nedum probare ausit. Et fatentur hoc omnes ferè Pontificii, ea ab autoritate ecclesiae omnia pendere, quae plurima fiunt circa istam suorum sacrificulorum missionem. Hoc verò si de sola manu impositione intelligit respondens, concedimus id quidem certo respectu: sed dicimus tamen, non ita indefinitè loquendum fuisse, & deinde ex eo, quod concedimus, id quod vult adversarius, nullo modo consequi, mox ostendemus.

Deinde falsum est, Apostolos semper requisivisse in Ministro ordinationem: quò pertinet illud: & neminem unquam pro legitimo veroque Ecclesiae Ministro absque manu impositione habitum fuisse. Paulus enim, qui brevitati ut plurimum studet, prolixè describens proprietates & requisita Episcopi, nullam huius rei mentionem facit, quam tamen omittere nullo modo potuisset, nec porro omisisset, si ad naturam & substantiam muneris Apostolici esset necessaria.

Si fortasse dicat respondens, alium esse Episcopum, alium ministrum; Primum id falsum est. Is enim maximè inspector est, quod vox Graeca notat, *ἐπισημότης*, qui alios docet, & qui docet, is maximè inspicit. Hinc etiam in Episcopo requiritur illa ad docendum aptitudo. Deinde magis id etiam causam respondentis pessundaret. Nam si Episcopus (qui plus est apud Pontificios, quàm minister, vel praeco

2. Error
Miedzyc

Episcopus
& Doctor
idem sunt

verbi

verbi divini) absq^{ue} missione esse potest, quantò magis minister?

3. Error
Miedz. 7b.
isq^{ue} multi-
plex.

Præterea falsum est, Paulum & Barnabam ordinatos fuisse; falsius eos propriè ordinatos fuisse ad docendum alios, falsissimum eos ordinatos fuisse ab Apostolis. de quo, quia supra etiam egimus, eò lectorem remittimus, vel potiùs ad ipsum locum Actorũ. Is enim cuius falsitatem manifestè ostendet. Falsum est, Barnabam, ita, quemadmodũ ordinatus ipse erat, alios etiam ordinasse: vel potiùs verum est, ita Barnabam alios ordinasse, ut ipse ab Apostolis ordinatus fuerat, hoc est, neminem eũ ordinasse, quia & ipse ab Apostolis ordinatus non fuerat. Falsum etiam, vel saltem admodum incertum est, Apostolum, cùm Timotheum monet, ne citò cuiquam manus imponat, de ordinatione ministrorum loqui: cùm potiùs de recipiendo peccatore lapsò loqui videatur, ut ex ipsis verbis apparet. Falsum est & cavillus, nos ad Ministri missionem nihil aliud requirere, quàm ut prædicationem ejus ii, qui audiunt, ratam habeant. Nullam enim missionem agnoscimus, quomodo igitur ad eam aliquid requiri dicere possumus? Non ad missionem, sed ad publicam prædicationem dicimus satis esse, si illi, qui ministrum audiunt, eum eligunt, & approbant. Hæc de falsis

Argumen-
tatio in fir-
ma Miedz.

Verum enim verò; esto, id, quod hodie. apud Pontificios circa missionem sit, nempe manuum impositionem, ecclesiam Romanam ab ipsis Apostolis, atq^{ue} adeò ex divinis oraculis accepisse, esto, Paulũ & Barnabam ordinatum fuisse, ab Apostolis; esto ipso

vicissim

vicissim alios ordinasse; esto, Timotheum a Paulo hoc
 modo constitutum fuisse; esto deniq; cum alios eodem
 modo creâsse, num hinc consequetur, hoc esse univer-
 sale & perpetuum, vel necessarium? Nihil minus.
 Ab Apostolis adeoq; ipsis divinis oraculis accepit Ro-
 mana Ecclesia abstinendum esse suffocato & sangui-
 ne: & tamen ea, nec universalis sunt, nec perpe-
 tua aut necessaria. Causa esse potuit, cur Apostoli
 aliqua re uterentur, quâ tamen nobis uti nullo modo
 licet, vel saltem non necesse est. Nobis in religione
 perpetuò & necessariò sequendum est, non quod A-
 postoli olim fecerunt, sed quod nobis illi ut perpetu-
 um & universale praeceperunt. Quod si in omnibus,
 quae illi fecerunt, verum est, (ut est) licet quaedam e-
 orum in nostra etiam sint potestate, ut ea scilicet facere
 possimus: quantum id magis de iis verum erit, quae ho-
 die in nostra potestate vel sita non sunt, vel saltem
 absq; omni tali fructu fierent, qualis tunc continge-
 bat, cum Apostoli illis uterentur. Quod de imposi-
 tione manuum apprimè considerandum est. Tanta
 enim erat vis & autoritas Apostolorum, ut plerumq;
 illi, cuicumq; manus imponebant, dona spiritualia
 simul conferrentur: At hodie nemo est, qui id sibi
 tribuere possit, tum, quia id non necesse sit, tum
 quia impossibile sit ab homine errorum & interdum
 etiam peccatorum pleno, divina dona posse proficisci,
 quales hodie, si non omnes, saltem pleriq; sunt illi, qui
 istam potestatem alios ordinandi sibi vendicant.
 Quamq; hodie facile fieri possit, ut observata hac ceri-
 monia, is, qui eam aliis confert, credat etiam, se prae-
 ditum

Quid in
 religione
 sequendum

Quid de
 impositio-
 ne manuum
 sentiendum

ditum esse illa potestate, quâ olim illi præditi erant, qui eam aliis conferebant, non necessarium omnino est illam cerimoniam usurpari: imò utile etiam esse potest, eam planè intermitteri. Solet enim ex hujusmodi cerimoniis oriri superstitio, pestis omnis veræ religionis: dum homines (ut solent) plus illis tribuunt, quàm ipsi veræ pietati. Quanquam vicissim eam observari posse, si absit superstitio, non diffitemur. Ut igitur ad verum Ecclesie ordinem conservandum non pertinet necessario manuum impositio: sic etiam non necesse est eos, qui Ecclesie reformanda student, ad talem cerimoniam, quæ ab impurissimo homine administrari potest, recurrere. Alia sunt eaq; multa & gravia, quæ in Ecclesiam iterum introducenda sunt, quibus ea reformanda est, ut scilicet verus Dei & Iesu Christi cultus, & vera solidaq; pietas ei restituantur. Hoc dum faciunt illi, qui a Pontificiis defecerunt, satis officio suo faciunt, & reformatorum nomen jure merentur.

Sensit autem Respondens, obijci a nostris posse, facile esse manus alicui imponere, & hunc etiam morem observari a plerisque, qui Pontificia Ecclesia valedixerunt, Itaq; sic ad ea: At ego, ait, quæro à quo? Si a senioribus vestris, hoc nihil valet. Istos enim in plebe censer, nemo negat. Sane in veteri Ecclesia nemo manus imponebat ministris, nisi Apostoli & Episcopi, qui in eorum locum successerunt, vel certè profer exemplum, ubi a plebe alicui ministro manus sunt impositæ. At ego vicissim quer

annon Presbyter esse possit, qui sit unus ex auditoribus, & non doceat alios? Certè id ex eo apertè videtur colligi, quod Apostolus distinguit eos, qui laborant in verbo & doctrina a Presbyteris, & Presbyteros eos etiam appellat, qui etate aliis sunt superiores. Idem verò Paulus testatur, Timotheum ad munus suum electum fuisse, per precedentes Prophetias, cum impositione manuum presbyterii, hoc est, omnium illorum, qui erant presbyteri. Falsum igitur est, non posse eos, qui sunt ex auditoribus, manum alii imponere, & ita ipsius electionem approbare. Sed præterea, si soli Episcopi hoc facere possunt, nonne potest expectari, donec convenient Episcopi vel Doctores Ecclesiarum, atq; ita ministri ab illis cum hac ceremonia muneri isti destinari? quod facere eos, adversus quos nominatim scribit respondens, nempe Evangelicos, nec ipsum respondentem nescire persuasum mihi est. Illud quod de Diaconis ipse assertit & respondet, nolumus examinare, cum illud in scripto anonymi non sit allatum.

A re digressus respondens ita se recolligit,
Verùm, ut ad rem revertamur, ex dictis planum est, vos in ministris vestris non solum ab Ecclesia Romaná, sed etiam ab Apostolica consuetudine & instituto deflexisse, ac proinde etiam ministros veros non habere, quodq; consequens est, nullam apud vos esse Ecclesiam. nam Ecclesia Christi, sine ministris legitimis esse nequit. Isti autem sine Episcopis, a quibus creentur per manuum im-

Presbyter esse potest qui non docet alios.

1. Tim. 5. 17.

1. Tim. 4. 14.

positionem. Ad quæ nihil aliud respondere opus est, quàm hoc: Quoniam ostensum est, consuetudinem & institutum Apostolicum, non esse necessarium; Episcopi verò & ministri, ab illis, qui a Pontificia Ecclesia discesserunt, eligantur secundum Canonem quem ipsis Apostoli præscripserunt, hinc planum esse, eos veros ministros habere, & si verum est respondentis consequens, apud eos etiam veram esse Ecclesiam: Illos verò, qui spreto Canone & præcepto Apostolico, illud observant, quod præceptum non est, ostentare potius se esse Ecclesiam, quàm esse, & similes haberi posse Phariseis, quòd, ut hi olim Mosaicam, sic illi Apostolicam occupârunt Cathedram, & ex illa, quod libet, populo præcipiunt.

Dixerat autem præterea anonymus, etiam, cum quis a recepta doctrina recedere non vult, posse Christi fideles extra ordinem, pro ratione loci & temporis, prædicandi munus sua sponte aggredi, & sacramenta etiam administrare: idq; quod ad prædicationem attinet, confirmârat tum exemplo eorum, qui post mortem Stephani dispersi per varias regiones Evangelizarunt verbum Dei, præsertim verò Antiochie; tum Philippi, qui Diaconus erat: quod verò ad administrationem sacramentorum attinet, attulerat exemplum Samaritanorum, qui ab eodem Philippo ritè baptizati fuerunt, & Antiochenorum, qui ab aliis baptizati, per Barnabam ab Apostolis missum, moniti fuerunt tantùm, ut in proposito suo permanerent. Ad hæc sic respondet adversarius. Sed ego quæro ex te, cur non ostendisti ali-

quena

Vbi sint v. e.
ri ministr.

Matth. 23. 2.

quem ex illis dispersis cœnam quoq; Dominicam fidelibus ministrasse. Certè hoc etiam ministrorum est proprium. Cur ergò non ministrarunt? Quia nimirum non potuerunt. Ergò vel ob eam causam potestas in ministris est necessaria, quam per ordinationem, de qua dictum est, accipiunt; quâ vestri ministri, quia destituti sunt, non sacramentum administrant, sed, ne quid dicam gravius, simiarum instar comœdiam populo exhibent. Si dicat anonymus, se ideò non attulisse exemplum de administratione cœnæ, per aliquem ex vulgaribus fidelibus administratæ, quia nullum tale a pertè scriptum extet, nùm hinc consequetur, a quovis fidelium eam administratam non fuisse, aut saltem administrari non potuisse, pro ratione loci & temporis? Nimis certè crassum id & rude esset. nam a non scripto (ut loquuntur) non valet consequentia. Sed nonne præterea superius demonstratum fuit ex loco 1 Cor. 11. Christum Apostolis suis, ut discipulis, istum ritum servandi præceptum dedisse, & universo cœtur celebrationem ejus incumbere? In eo verò, quod ridet eos, qui cœnam Domini administrant, cum non sint missi more Pontificio, dignus ipse magno risu est. Quid enim faciunt illi dignum risu, vel simiarum instar, qui id ipsum faciunt, quod Dominus Iesus olim fecit, & aliis, ut idem facerent, præcepit, idq; tantâ, quantâ unquam esse potest animi reverentiâ & religione? Pontificii verò sacrificuli an non comico Tragediam & Tragico comœdiam po-

*Infirmum
argumen-
tum Mio-
dzib.*

*Pontificio-
rum missa
digna risu*

pulo exhibent, dum missam adornant, candelas in meridie accendunt, statuas apponunt, in hanc & illam partem sese convertunt, campanas pulsant, suffitus faciunt, meditando & quasi extra se rapti ad aram stant, panem illum suum elevant, & tandem locopopuli, eundem comedunt? Iudicent omnes, quibus veritas magis quam consuetudo placet.

Sed pergamus ad alia: Ait igitur ulterius. Verum largiamur hoc tibi. Liberalis scilicet est nimium, qui id largitur, quod ipse non habeat, nec possideat: Quid, ait, illis exemplis, quæ ad duxisti, extra ordinariam putas te evicisse missionem? Nimium rudis es, si id existimas. Nam ut de Philippo in primis dicam, is fuit Diaconus, ut ipse fateris. Prædicare igitur ordinariè poterat. Non enim munus Diaconorum sola viduarum cura continebatur, ut tu tibi persuasisse videris. Nam & Stephanus erat Diaconus & tamen prædicabat, semperque hoc usurpatum est in veteri Ecclesia, ut Diaconis aliqua potestas prædicandi permitteretur, ut ostendi potest tum ex multis aliis, tum ex Ambrosio. Concedit respondens, posse eum vel eos etiam prædicare Evangelium, qui non sunt ad illud prædicandum missi, sed ad aliud plane diversum destinati, & tamen dicit, nimis rudem esse anonymum, si putet, se illis exemplis evicisse, posse etiam illum docere, qui missus ad docendum non sit: cum tamen ipsa res loquatur, rem aliter nullo modo se habere posse; & dato illo, hoc etiam dari necessarium.

Secum pu-
gnat Mic-
azib.

rid. Sed respondens nimis astutus est, qui assignat *Astutia*
 anonym., quod putet se evicisse extraordinariam *Miedzi*
 missionem: cum tamen de ea nihil unquam cogita-
 verit, imò contrarium ejus urgeat perpetuò, posse
 scil. eum etiam prædicare Evangelium, qui missus ad
 id nullo modo sit, adeò, ut gladium pro se jugulan-
 do attulerit respond. dum veteris Ecclesie autorita-
 te docet, potuisse etiam illos olim prædicare, quorum
 id muneris nullo modo erat. Et hoc ipsum est, quod
 nos volumus. Nam si permissa fuit potestas prædi-
 candi Diaconis, jam non erat propria illorum, qui ad
 hoc missi sunt. Non enim ad docendum missi un-
 quam fuerunt Diaconi, sed ad curam gerendam *Act. 6. 10.*
 pauperum, ut testatur locus, in quo de ipsorum ele-
 ne agitur.

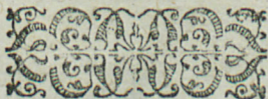
Pergit & ait: Quod ad alios attinet, pro-
 bastu quidem illos prædicasse: sed id invitis
 Apostolis fecisse non probas. ego autem pu-
 taverò, similis esse, quicquid ab illis fa-
 ctum est, voluntate Apostolorum factum
 esse. Id mihi persuadeo vel ex eo, quòd si
 Barnabas atq; adeò ipse Paulus non nisi post
 ordinationem manuumq; impositionem
 missi sunt ad prædicandum, certè neque isti
 nesciis atque adeò repugnantibus Apostolis
 simile quidpiam unquam ausi fuissent. Quid
 verò opus est probare anonym., fideles id invitis Apo-
 stolis fecisse? satis est eum probasse, quod fecerint.
 Insignem scil. hic agit *sophistam* Respond. ut, cum,
 quomodo declinaret hoc exemplum, vel potius hæc *Sophi*
Miedzi

exempla, non inveniret, aliquid dicere quam veritati cedere maluerit. Nec anonym. ait, eos id invitis vel insciis atq; repugnantibus Apostolis fecisse; & concedere potest, id voluntate Apostolorum factum esse, & tamen firmum manebit, eos etiam predicasse, quorum id non erat proprium tunc, cum esset constitutus ab ipso Christo ordo ille predicandi Evangelium. Is facit aliquid invito alio, qui id facit, quod alius prohibet, & prohibendi potestatem habet. Sed hoc Apostolos prohibuisse ne alii predicarent, vel prohibendi illud potestatem habuisse dici nullo modo potest. Quomodo enim is esset Apostolus, qui, ne Evangelium annuntiaretur, prohiberet, quod tamen omnibus notissimum esse cupit? Et certe nec Apostolo parendum fuisset, si id ad eam rem a pro prohibuisset. Factum autem id esse voluntate Apostolorum similiter dici potest, quia id plane velle debuerunt, alioquin Christi discipuli non futuri. Sed non hoc queritur, Sophista, an Christiani vulgares Apostolis insciis vel invitis predicarent, & an Apostolis acceptum fuerit, quod tales predicarent. hoc enim extra omnem controversiam est, nisi quis de Apostolorum in Christum pietate dubitare velit: Sed an illi, quos predicasse negari non potest, ad eam rem missi fuerint, vel nū sua sponte id aggressi sint, hoc nunc in questione est? Quia verò fateri cogeris, eos ab Apostolis missos non fuisse (nisi enim persecutio accidisset, urbe patria nunquam exivissent,) hinc consequens est, posse aliquem, qui non est missus, tunc etiam, cum ordo servatur & a doctrina recepta non recedi-

receditur Evangelium predicare. Imò hinc inferrè illud potest, quod anonym. ad calcem scripti sui addiderat, ad quod nihil respondet adversarius: Si in ipso Evangelio annunciando, non omninò necessaria est ritè ad id munus prius facta electio, quamvis jam divinitùs certis quibusdam hominibus provincia data fuerit; multò minus certè necessaria omninò erit in divinis oraculis, quæ omnibus ad intelligendum proposita sunt, explanandis & explicandis. Tantum abest, ut ministris, de quibus loquimur, qui ex constituto jam ordine & ratione inter eos, qui de religione idem, quod ipsi sentiunt, ritè ad hoc munus antea electi fuerunt, quisquam ejusdem muneris controversiam meritò movere possit.

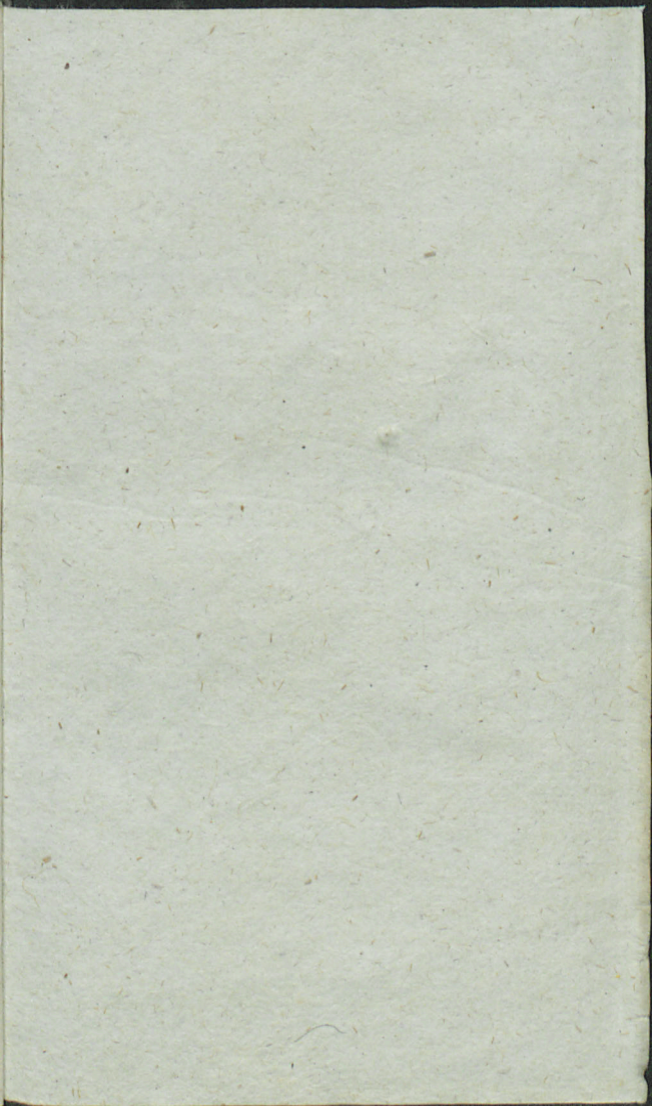
Habes, ad tuam, ut vocas, responsionem, vel, ut ego sentio, Sophisticam cavillationem. In qua resellenda illud curavi, ut veritas divina, quæ Pontificiorum dogmatum tenebris obscurata hætenus est, caput tandem exerere, & antiquo nitore restituta æternum fulgere & lucere possit: & ut omnes agnoscent, Pontificios, & hodie Iesuitas fucum facere posse, decipere nisi parum sensatos & parum probos non posse.

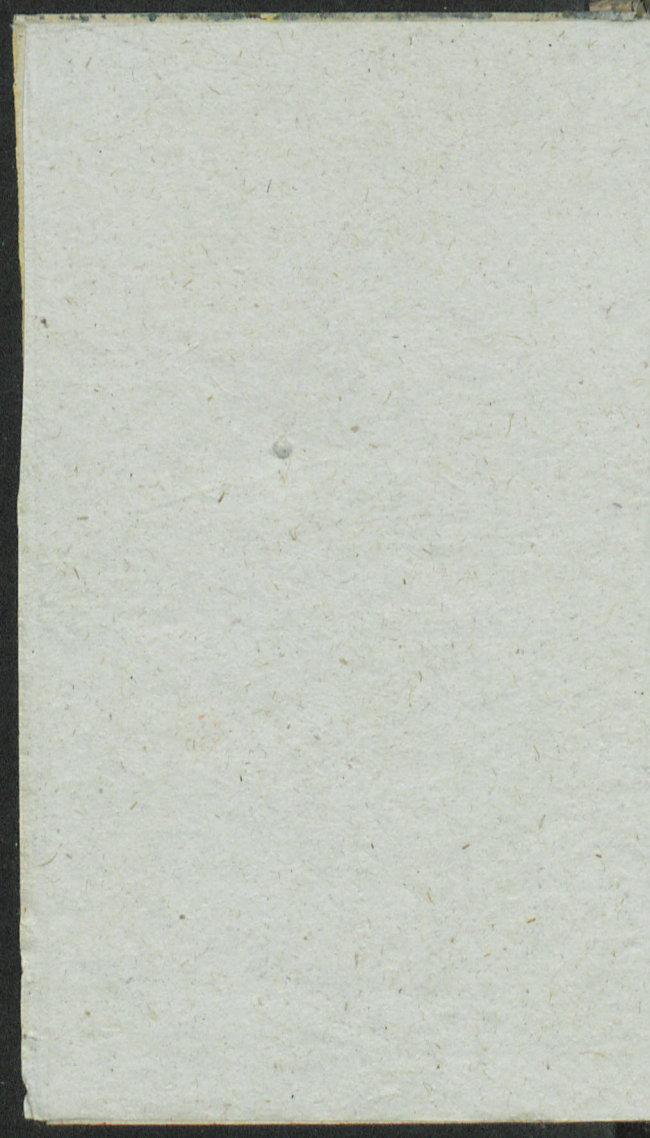
C. Anno 1607.

9546
1

13898

9546

1

